

Η ΚΟΜΗΣΣΑ ΤΗΣ ΣΑΛΙΣΒΟΥΡΙΑΣ

Ἦτοι

Η ΣΤΕΦΘΕΙΣΙΑ ΑΡΕΤΗ.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.)

—ο—

Ἐδουάρδος ὁ βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας καὶ πατὴρ τοῦ ἐνδόξου ἐκείνου Ἐδουάρδου, ὅστις ὑπὸ τὴν ἐπινομίαν Πρίγκηψ τῆς Οὐαλλίας ἐνίκησε τοὺς Γάλλους παρὰ τὸ Πικτάυτον συλλαβὼν καὶ τὸν βασιλέα αὐτῶν Ἰωάννην, εἰς διηνεκή πρὸς τοὺς Γάλλους διατελῶν πόλεμον, καὶ βλέπων ὅτι οἱ ὄμοροι αὐτοῦ Σκῶτοι, ὠφελούμενοι ἐκ τῆς περιστάσεως, ἐπειρῶντο τὴν κατάκτησιν μέρους τῶν ἐπαρχιῶν του, ἐπεμψε τὸν λοχαγὸν Γουλιέλμον δὲ Μοντάγκιον μετὰ στρατοῦ ἀξιολόγου πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν ὄριων. Οὗτος δὲ διὰ πολλῶν ἀγῶνων ἀπέκρουσε τοὺς ἐχθρούς, ἐνίσχυσε τὸ Ῥοζαμποῦρ, καὶ πολλὰ διεπραξεν ἔργα ἀγαθὰ, διὰ τὰ ὅποια ὁ βασιλεὺς, ἐπαξίως ἀνταμειβὼν αὐτὸν, ἀνέδειξε κόμητα τῆς Σαλισβουρίας, καὶ ἐνόμφευσε μετὰ τῆς θυγατρὸς τοῦ πρωθυπουργοῦ αὐτοῦ, ἐκ τῶν μάλλον εὐειδῶν νεανίδων τῆς Αὐλῆς.

Ἡμέρας τινὰς μετὰ τὸν γάμον αὐτοῦ ὁ Μοντάγκιος μετὰ τοῦ κόμητος δὲ Σουφφὸρ ἐστάλη παρὰ τοῦ βασιλέως εἰς Φλάνδραν. Ἄλλ' ἡ ἀποστολὴ αὕτη ἀπέβη δυστυχῆς, διότι αἰχμαλωτισθέντες ἀμφότεροι μετεφέρθησαν εἰς Γαλλίαν. τὸ δὲ χεῖρον, οἱ Σκῶτοι ὠφεληθέντες ἐκ τῆς ἀτυχίας ταύτης, καὶ ὑπολαβόντες τὴν κομητείαν τῆς Σαλισβουρίας ὅλως ἀπροστάτευτον, ἐσπευσαν πρὸς πολιορκίαν αὐτῆς ὑποκινήσαντες καὶ στρατὸν, μεθ' οὗ ἤλπίζον νὰ εἰσχωρήσωσιν εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Ἀγγλίας. Ἄλλ' ἐψεύσθησαν τῶν ἐλπίδων των· διότι, ὁ κόμης ἀναχωρῶν, τόσον καλῶς διέθεσε τὰ πράγματα, καὶ τόσον συνετὰς διαταγὰς ἔδωκεν, ὥστε ἡ φρουρὰ τοὺς ἀπεδίωξε μὲ μεγίστην αὐτῶν καταστροφὴν.

Ὁ βασιλεὺς, πληροφορηθεὶς τὴν εἰσβολὴν ταύτην, ἐκίνησε μετὰ στρατοῦ πρὸς ὑπεράσπισιν τοῦ φρουρίου. Ἀλλὰ καθ' ὁδὸν ἔμαθε τὴν διάλυσιν τῆς πολιορκίας, καὶ ἐπομένως τὸ ἀνωφελὲς τῆς βοηθείας αὐτοῦ. Ἐπειδὴ ὅμως ἦτον ἤδη πολλὰ πλῆσιον, δὲν ἠθέλησε νὰ ἐπιστρέψῃ πρὶν ἰδῆ τὴν κόμησσαν τῆς Σαλισβουρίας καὶ συνδιαλεχθῆ φιλοφρόνως μετ' αὐτῆς περὶ τοῦ τρόμου, ὃν ἐπροξένησαν εἰς αὐτὴν οἱ Σκῶτοι. Πλὴν, φεῦ! ὁ βασιλεὺς διὰ πολλοῦ ἐπλήρωσε τὴν περιποίησιν ταύτην.

Ἡ κόμησσα, εἰδοποιηθεῖσα περὶ τῆς τιμῆς ἧς ἠξιοῦτο παρὰ τοῦ βασιλέως, ἐξῆλθεν εἰς προὔπαντησιν αὐτοῦ παρακολουθουμένη ὑπὸ τῶν ἀμφιπόλων αὐτῆς, καὶ συνοδευομένη ὑπὸ τῶν γενναίων ἐκείνων ἀνδρῶν, οἵτινες τόσον ἀνδρείως τὴν ὑπερασπίσθησαν. Ἐπεμελήθη δὲ νὰ κοσμήσῃ ἑαυτὴν μ' ὅτι ἐμαλφότερον

εἶχεν, ὥστε ὁ καλλωπισμὸς οὗτος, ἅμα δὲ καὶ ἡ χαρὰ ὅτι διέφυγε κίνδυνον τόσῳ μέγαν καθίστανον λαμπρότερον τὸ κάλλος αὐτῆς, οὐχὶ ἀμέτοχον αἰδοῦς καὶ μετριοφροσύνης.

Τοιαύτη λοιπὸν παρουσιάσθη τῷ Ἐδουάρδῳ, ὥστε οὗτος εὗρεν αὐτὴν περικαλλεστέραν πασῶν ἅς ποτε εἶχεν ἰδεῖ, καὶ μᾶλλον ἐπίφοβον καὶ αὐτῶν τῶν Γάλλων καὶ Σκώτων, κἂν ἤθελον ἔχει πάσας αὐτῶν τὰς δυνάμεις συγκεντρωμένας.

Μετὰ δὲ τὰς συνήθεις φιλοφρονήσεις, νομίζω, κυρία μου, τῇ εἶπε μὲ ὕφος ἐρασμιώτατον, ὅτι περιττὸν ἦτο νὰ ὀπλισθῶσιν οἱ ἄνδρες οἱ οὗτοι πρὸς ὑπεράσπισίν σας, διότι ἀρκετὸν ἤθελον εἶσθαι νὰ φανῆτε ἐπὶ τῶν προμαχώνων τοῦ φρουρίου· οἱ δ' ἔχθροί. σεβόμενοι τὰ θέλητρά σας, οὐδ' ἤθελον τολμήσειν νὰ τὸ προσβάλλωσι, διότι ἠθέλετε προξενήσει πλείονα ἐν τῇ καρδίᾳ των ἐντύπωσιν, ἢ ὅσῃν τὰ ὄπλα των ἐπέφερον βλάβην ἐπὶ τοῦ φρουρίου.

Ἄλλ' ἡ κόμησσα ἐρυθρίασασα, Βασιλεῦ, ἀπήντησε, στοχάζομαι ὅτι δὲν θὰ ἦμην τόσον ἀσφαλῆς, εἰς ἣν θέσιν ἡ Υ. Μ. ἔκρινεν εὐλογον νὰ τεθῶ, διότι ὁ τρόπος καθ' ὃν οἱ Σκῶτοι προσέβαλλον, ἐπέκεινα τῶν δώδεκα ὥρων, τὸ φρούριον τοῦτο, ἐνθα ἐγνώριζον καλῶς ὅτι εὐρισκόμην, ἀποδεικνύει ἐναργῶς ὅτι ἀπεκδύθησαν πᾶσαν φιλανθρωπίαν, καὶ ὅτι οὐδὲν παρ' αὐτῶν εὐγενὲς αἰσθημα ὤφειλον νὰ περιμένω.

Ἐκ τῆς ἀπαντήσεως ταύτης, ἐνόησεν ὁ βασιλεὺς ὅτι ἡ κόμησσα ἠθέλησε ν' ἀλλάξῃ τὴν ὑμιλίαν ἐκείνην. Θαυμάσας δὲ τὴν φρόνησιν αὐτῆς, καὶ μὴ ἐπιθυμῶν νὰ τὴν λυπήσῃ, ὑπάγωμεν, εἶπε, κυρία, εἰς τὸ φρούριον, ἵνα ἰδῶμεν τὰ κρημισθέντα μέρη ἀπὸ τὰς σφαιρας τῶν ἐχθρῶν, ἅτινα δυνατόν νὰ ἐπισκευασθῶσιν εὐκολώτερον ἀπὸ τὰς καταστροφὰς τὰς ὁποίας ὑμεῖς προξενεῖτε μὲν, ἀλλὰ δὲν θέλετε, ὡς βλέπω, νὰ ὁμολογήσετε.

Ἡ κόμησσα εἶχε προπαρασκευάσει γεῦμα μεγαλοπρεπές, ὅπερ παρέθηκεν ἅμα τῇ ἀφίξει τῆς Α. Μ. Ἄλλ' ὁ μονάρχης οὗτος οὐδὲν σχεδὸν ἐγεύθη, προσέχων ὄλως εἰς τὰ σπάνια πλεονεκτήματα τῆς ὥραιας ἐκείνης, καὶ κατεχόμενος ἀπὸ τὴν πάλιν τῆς καρδίας του προερχομένης ἐκ τοῦ βλαστήσαντος τότε πάθους του. Ἐπειδὴ, ἐκτὸς τῆς μεγίστης δυσκολίας, ἣν προσέβλεπεν εἰς τὴν κατάκτησιν τῆς καρδίας τῆς κομήσεως, ἠσθάνετο ἐνταυτῷ ὅτι ἡ γενναιότης τὸν ἀπέτρεπε τοῦ νὰ τὴν προσβάλλῃ, καὶ νὰ μεταχειρισθῇ τὴν ἐξουσίαν του, ὅπως δελεάσῃ σύζυγον ἄνδρος, ὅστις διὰ τὰς ἐκδουλεύσεις του ἦτον ἄξιος ἀνταμοιβῆς ἄλλης, καὶ μάλιστα καθ' ὃν καιρὸν οἱ ἐχθροὶ του κατεῖχον αὐτὸν σιδηροδέσιμον. Πῶς, ἔλεγεν ἐν ἑαυτῷ, νὰ ἐπαυξήτω τὰς λύπας του, ἀφικρῶν ἀπ' αὐτοῦ τὸ μόνον, ὅπερ δύναται νὰ τὰς ἀνακουφίσῃ; Ὁχι, πιστῶς δὲν συγκατατίθεμαι ἡ τῆς κομήσεως ἀρετὴ πρέπει, ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ, νὰ μοὶ γείνη παραδειγματικὴ, καὶ νὰ μ' ἐνισχύσῃ κατὰ τῆς ἐντύπωσίν μου, ἣν ἐπροξένησαν ἐπὶ τῆς καρδίας μου τὰ θέλητρά σας.

Ἐνθ' τοιαῦτα διακρινόμετο, ἡ κόμησσα θλιβομένη διότι δὲν ἐτρωγε, καὶ νομίζουσα ὅτι τὰ ἐδέσματα

δὲν ἦσαν ἀρσενὰ εἰς αὐτὸν, ἔσπευσε νὰ δικαιολογηθῆ εἰπούσα ὅτι ταῦτα ἦσαν ἐκ τῶν ἐκλεκτοτέρων τῆς, καὶ ὅτι, ἐπειδὴ δὲν ἦτο συνειθισμένη νὰ ἔχῃ ὁμοτρόπεζον τοσοῦτον μέγιστον μονάρχην, ἐπεκαλεῖτο τὴν ἐπιεικῆ συγκατάθεσιν τῆς Α. Μ. καθ' ὃν καιρὸν μάλιστα αἱ ταραχαὶ τῆς πολιορκίας ἐπέφερον μεγάλην σύγχυσιν εἰς τε τὸν νοῦν καὶ τὴν οἰκίαν τῆς.

Τῆς λύπης μου τὸ αἷτιον δὲν εἶναι τοῦτο, ἀπήντησεν ὁ βασιλεὺς στενάξας βαθέως, ἀλλ' ἡ ταραχὴ τῆς καρδίας μου, προσέθηκε ψιθυρίζων. Ἡ κόμησσα ὅμως, ἀπειρος ἐρωτικῶν συνδιαλέξεων, δὲν ἐνόησε παντάπασι τὴν ἀπάντησιν, καὶ νομίσασα ὅτι ὁ βασιλεὺς ἐλυπεῖτο διὰ τὴν ἀρπαγὴν, τὴν ὁποίαν οἱ Σκῶτοι ἐτόλμησαν νὰ ἐπιχειρήσωσι, τῷ παρετήρησε ταπεινῶς ὅτι ἔπρεπεν ἤδη νὰ λησιμονήσῃ τὴν ὕβριν ταύτην, καὶ νὰ εὐχαριστηθῇ διὰ τὴν νίκην, καὶ νὰ χαίρῃ, καθόσον αὕτη δὲν ἐπροξένησε πολλὴν αἱματοχυσίαν.

Ἄ! Κυρία, εἶπε τότε ὁ βασιλεὺς, ἐγκαταλιπὼν τὴν τράπεζαν, καὶ ὀδηγήσας τὴν κόμησσαν πλησίον τινὸς παραθύρου, μὲ εἶνε ἀδύνατον ν' ἀνθέξω πλέον, ἡ γενναιότης μου ἐξηντήθη, ἂν καὶ ἐπάλαισεν ἀρκετὰ πρὸς τὸ πάθος μου τὸ ὅποιον ὑμεῖς μόνον δύνασθε νὰ θεραπεύσετε.

Βασιλεῦ! ἀνεφώνησεν ἐκπληκτος ἡ κόμησσα, νομίσασα ὅτι ὁ ἡγεμὼν ἠσθάνετο μεγίστην τινὰ θλίψιν, ἅς μοὶ διακοινώσῃ ταχέως ἡ Υ. Μ. τὴν λύπην τῆς, καὶ εἶμαι πρόθυμος καὶ τὴν τελευταίαν τοῦ αἵματός μου νὰ χύσω ρανίδα, ἐὰν αὕτη θεωρηθῇ ἀναγκαία, χάριν τοῦ κυριάρχου, εὐεργέτου, καὶ σωτῆρός μου.

Τῆς εὐσπλαγχνίας σας ἔχω ἀνάγκην καὶ οὐχὶ τοῦ αἵματός σας, ἀπήντησεν ὁ βασιλεὺς, ἐπειδὴ αὐτὸ μὲ εἶναι πολυτιμώτατον, καὶ δὲν ἐπιθυμῶ νὰ χυθῆ· καὶ ἂν ἦνε ἀληθές ὅτι ἐπιθυμεῖτε τὴν ὑπαρξίν μου, ὀλίγη ἐκ μέρους ὑμῶν συμπάθεια, τὴν ὁποίαν καὶ αὐτὴ ἡ φιλανθρωπία σας ἐπιβάλλει, δύναται ν' ἀπομακρύνῃ τὴν θλίψιν, τὴν ὁποίαν οἱ ὀφθαλμοὶ σας μοὶ ἐπέφεραν. Ἦλθον ἐνταῦθα νὰ σας ὑπερασπισθῶ κατὰ τῶν προπετῶν ἐκείνων τῶν τολμησάντων νὰ σας προσβάλλωσι, καὶ πρὸς ἀνταμοιβὴν τῆς καλῆς μου διαθέσεως καὶ τῶν ὑπηρεσιῶν μου, κατεστράφη ὁ ἴδιος καὶ ἠττήθη ἐκ τῆς ἰσχύος τῶν θελητῶν σας. Δὲν πρέπει τάχα νὰ φεισθῆτε ἐνὸς ἡγεμόνος, παρ' οὐ νομίζετε ὅτι ἔχετε ὑποχρεώσεις τινὰς, καὶ ὅστις ἐθεώρει ἀεὶποτε τὴν οἰογένειάν σας μὲ τινα προτίμησιν; Ἄλλ' ἐπειδὴ καὶ τὸ κακὸν ἐγένετο τέλος, δὲν εἶνε ἐπ' ἀναγκῆς ν' ἀναδράμω πρὸς τὸ αἷτιον, ὅπως εὗρω θεραπείαν; Καὶ εἶνε δυνατόν νὰ φανῆτε τόσον σκληρὰ ὥστε νὰ μοὶ τὴν ἀποποιήθητε, ἐνῶ μάλιστα γνωρίζετε ὅτι ἐξ αὐτῆς ἐξαρτᾶται ἡ ζωὴ μου;

Τοιαῦτα λέγων ἀδύνατο νὰ ἐξακολουθῇ ἐπὶ πολὺ καθότι ἡ κόμησσα, ἐκπλαγείσα δὲν εἶχε κατὰ νοῦν νὰ τὸν διακόψῃ. Ἄλλὰ στρέψας τὸν λόγον, καὶ πῶς, κυρία, τῇ εἶπε περιπαθῶς, δὲν ἀποκρίνεσθε; λαλήσατε, ἐπειδὴ ἐκ τοῦ ὥραιου σας στόματος ἀναμένω τὴν ἀπόφασιν τῆς ζωῆς ἢ τοῦ θανάτου μου.

Ὁμολογῶ, βασιλεῦ, εἶπε τότε ἡ κόμησσα, ὅτι τοσοῦτον οἱ λόγοι σας μ' ἐξέπληξαν, ὥστε ἀποροῦσα

λέξεων, δι' ὧν νὰ δυναθῶ νὰ σᾶς ἐκφράσω τὴν ἐκ-
 πληξίν μου, ἔμεινα σιωπηλὴ μέχρι ταύτης τῆς στιγ-
 μῆς, καθ' ἣν με ὑποχρεοῦτε νὰ λαλήσω. Δὲν δύνα-
 μαι νὰ συνέλθω· πῶς! νὰ θελήσητε ἐν μιᾷ και τῇ
 αὐτῇ ἡμέρᾳ ν' ἀναμίξητε τόσας προσβολὰς με τόσας κα-
 λοκαγαθίας, φέρων με εἰς θέσιν τοιαύτην, ὥστε ν' ἀγο-
 ράσω διὰ τῆς τιμῆς μου τὴν ἐπίσκεψιν, τὴν ὁποίαν νύ-
 δοκῆσατε νὰ μοὶ κάμετε; Διέφυγε, βασιλεῦ, τῆς μνή-
 μης σας ἡ μεγάλη πρὸς ὑμᾶς ἀφοσίωσις τῆς οἰκογενείας
 μου, καὶ σᾶς συγχωρεῖ ἡ φιλανθρωπία νὰ διανοῆσθε ὅ-
 πως δελεάσητε σύζυγον ἀνδρὸς, κατεχομένου παρὰ τῶν
 ἐχθρῶν σας σιδηροδεσμίου; Ἄ! ἀφετέ με νὰ θρηνώ
 τὴν ἀπώλειαν τῆς ἐλευθερίας του· ἀφετέ με νὰ θρη-
 νῶ τὴν ἀπουσίαν του, καὶ μὴν αὐξάνετε τὴν θλίψιν
 μου διὰ προτάσεων, τὰς ὁποίας παρ' οὐδενὸς ἄλλου
 πολμητίου, πλὴν ὑμῶν, ἤθελον ἀκροασθῆ τόσον συγ-
 καταβατικῶς. Ἄν καὶ κυριάρχης, ἡ ἐξουσία σας ὅμως,
 βασιλεῦ, ἔχει ὅρια, καὶ ἐπειδὴ αἰτεῖτε θετικὴν παρ' ἐ-
 μοῦ ἀπάντησιν, λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ σᾶς εἰπῶ,
 ἄνευ παρεκτροπῆς τοῦ πρὸς ὑμᾶς ὀφειλομένου σεβα-
 σμοῦ, ὅτι δύνασθε, ἐὰν θέλητε, νὰ μ' ἀφαιρέσητε τὴν
 ζωὴν, νὰ μ' ἀποστερήσητε παντὸς ἀγαθοῦ, ὅπερ δυ-
 νατὸν νὰ ἔχω, οὐδέποτε ὅμως νὰ με κατορθώσητε ν'
 ἀπολέσω τὴν τιμὴν, ἄνευ τῆς ὁποίας ἡ ζωὴ καὶ τὸ
 μέλλον ἤθελον με προξενεῖ φρίκην, καὶ ἦτις μόνη δύ-
 ναται νὰ με παραμυθῆσιν εἰς τὰς συμφορὰς, ὅσας ἐκ
 τῆς ὀργῆς σας ἤθελον ὑποστῆ. Ἄλλὰ τί λέγω; δύ-
 ναται νὰ διεγείρῃ ἡ ἀθωότης τὴν ὀργὴν τῆς Υ. Μ.;
 τούναντίον μάλιστα, ἐὰν ἀπηντᾶτε τὰς ἀδυναμίας
 τὰς ὁποίας ἐν ἐμοὶ ἤδη ἀναζητεῖτε, δὲν ἦτο χρέος
 σας, βασιλεῦ, νὰ με κάμετε νὰ αισθανθῶ τὰ ἀπο-
 τελέσματα αὐτῶν; Ναί, βασιλεῦ, ὡς πατὴρ τῶν
 ὑπηκόων σας, αἱ πρὸς ὑμᾶς τῶν συγγενῶν μου ἐκ-
 δουλεύσεις, αἱ τοῦ συζύγου μου, ἡ αἰχμαλωσία αὐ-
 τοῦ, ταῦτα πάντα δὲν ἔπρεπε νὰ σᾶς χορηγήσωσι τὸ
 δικαίωμα νὰ με τιμωρήσητε, ἂν ἠτίμαζον συγγε-
 νεῖς καὶ σύζυγον; Πιστεύω ὅτι τοῦτο ἦτον ἀπλῆ
 ἐκ μέρους τῆς Υ. Μ. δοκιμασία· ἀλλὰ καὶ αὕτη εἶνε
 δι' ἐμὲ λυπηροτάτη, ὡς ἀποδεικνύουσα ἀμφιβολίαν
 τινὰ περὶ τῆς ἀρετῆς μου. Ὅθεν, βασιλεῦ, ὅπως καὶ
 ἂν διαβασάνισω τὸ πρᾶγμα, δὲν εὐρίσκω εἰς τοὺς λό-
 γους σας, εἰμὴ ἀφορμὴν θλίψεως καὶ λύπης, δια-
 παρᾶ ττουσαν τὴν χαρὰν, ἦτις ὡς ἐκ τῆς παρουσίας
 σας, καὶ τῆς φυγῆς τῶν ἐχθρῶν, διεχύθη ἐν τῇ καρ-
 διά μου. Βλέπω καλῶς ὅτι ἡ ἡμέρα αὕτη, ἀρξαμένη
 μετὰ φόβου καὶ τρόμου, ἕνεκα τῆς πολιορκίας, καὶ
 φωτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἐχθρικοῦ πυρός, τελευτᾷ θλιβερά,
 καὶ πρέπει νὰ σημειωθῆ μετὰ τῶν δυστυχεστέρων
 τῆς ζωῆς μου. Ἀνέμμοστον εἶνε βεβαίως εἰς σύζυγον
 ἀνδρὸς αἰχμαλώτου νὰ διάγῃ ἐπὶ πολὺ χαίρουσα,
 καὶ κατακρίνω ἐμμουτὴν δι' ὅσας στιγμὰς σήμερον
 δεινύσα τοιοῦτοτρόπως, τιμωρηθεῖσα ἕνεκα τούτου
 αὐστηρότατα καὶ παρὰ τῆς Υ. Μ.

Ἐνταῦθα τῆς κομῆσεως τὰ δάκρυα ἔρρευσαν, ὃ δὲ
 βασιλεὺς συγκινηθεὶς καὶ γοητευθεὶς ἐκ τῶν θεληγί-
 τρων, πολλῶν δὲ μᾶλλον ἐκ τῆς ἀρετῆς αὐτῆς, με-
 σέθη, ἄνευ τινὸς ἀπαντήσεως, εἰς τὸ δι' αὐτὸν ἐτοι-
 μασθῆν οἰκημα, ἐνθα ὑπέκρυψε τὴν ταραχὴν ἣν οἱ

τῆς κομῆσεως μετρίοφρονες καὶ πνευματώδεις λόγοι
 τῷ ἐπέφερον. Ἐθαύμαζε τὴν στερότητα τῶν ἀπαν-
 τήσεων τῆς, τὴν ἀκλόνητον ἀπόφασίν τῆς, καὶ ἡ-
 ναγκάζετο νὰ ὁμολογήσῃ ἐκείνης μὲν τὸ δίκαιον, ἐ-
 αυτοῦ δὲ τὴν ἀπάτην. Κατέβαλε πᾶσαν προσπάθειαν
 ὅπως συνέλθῃ εἰς ἐκυτὸν, καὶ τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν
 καὶ νύκτα διήνυσεν ἐν μέσῳ σκληροτάτης ἀγωνίας·
 μὴ δυνάμενος δὲ νὰ νικήσῃ ἢ νὰ εὐχαριστήσῃ τὸ πά-
 θος του δι' ἐνόχων πράξεων, ἔκρινεν ἀρμολίαν τὴν
 ἀναχώρησιν· δι' ὃ ἔδωκε τὰς ἀπαιτούμενας διατα-
 γὰς, καὶ δὲν ἠθέλησε νὰ ἴδῃ τὴν κόμησσαν, εἰμὴ
 καθ' ἣν στιγμὴν ἀνέβη ἐπὶ τοῦ ὀχήματος. Τότε δὲ
 ἀποχαιρετῶν ἐξώρτισεν αὐτὴν νὰ λάβῃ ὑπὲρ αὐτοῦ
 οἰκτον, καὶ σκεφθῆ περὶ ὅσων τὴν προτεραιάν τῇ εἴ-
 χεν εἰπεῖ· ἀλλ' ἡ ἐνάρητος ἐκείνη γυνὴ τῷ ἀπήντησεν,
 ὅτι ἀενάως θὰ εὐχεται ὑπὲρ τοῦ θριάμβου τῆς Α. Μ.
 κατὰ τῶν ἐσωτερικῶν καὶ ἐξωτερικῶν αὐτῆς ἐχθρῶν.

Ἐνθὺ δὲ ὁ μονάρχης οὗτος ἀνεχώρει τοῦ τόσον εἰς
 αὐτὸν ὀλεθρίου τόπου, καὶ διέστρεχε τὴν εἰς Λονδίνον
 ἄγουσαν ὁδόν, περὶ οὐδενὸς ἄλλου σκεπτόμενος εἰμὴ
 πῶς νὰ καταθάλῃ ἢ νὰ εὐχαριστήσῃ τὸ πάθος του,
 ἢ κόμησσα ἔλαβεν εἰδήσεις περὶ τοῦ θανάτου τοῦ
 συζύγου τῆς, ὅστις ἀπαλλαγίς τῆς αἰχμαλωσίας
 καὶ σπεύδων πρὸς αὐτὴν, ἠσθένησε καθ' ὁδόν καὶ ἀ-
 πέθανεν. Ἡ κόμησσα ἐθρήνησε πικρῶς τὴν στέρη-
 σίν του, καὶ ἀφοῦ παρηλθον αἱ τοῦ πένθους ἡμέραι,
 καθ' ἃς ὡς ἐκ τῆς μεγάλης αὐτῆς θλίψεως δὲν ἴδυνή-
 θη νὰ ἐνασχοληθῇ εἰς ἄλλο τι, ἐσκέφθη νὰ τακτοποι-
 ῆσῃ τὰς μικρὰς τῆς ὑποθέσεις, καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ πα-
 ρὰ τῷ πατρὶ αὐτῆς κόμητι δὲ Βαρουκκίῳ (διότι αὐ-
 τῆς μὴ τεκνοποιησάσης, ἡ κομητεία τῆς Σαλισβου-
 ρίας ἔμελλε νὰ μεταβῇ εἰς τὸν βασιλέα).

Βλέπων δ' ὁ ἡγεμὼν οὗτος ὅτι τὸ φίλτατον αὐ-
 τοῦ ἀντικείμενον ἐπέστρεφεν εἰς Λονδίνον, ἐφαντά-
 σθη βεβαίαν πλέον τὴν ἐπιτυχίαν του, καὶ ἀναπτε-
 ρωθεὶς ὑπὸ νέων ἐλπίδων, ἔπαυσε νὰ πολεμῇ τὸ
 πάθος, τὸ φέρον τόσον μεγάλην εἰς τὴν καρδίαν του
 ταραχὴν. Ἄλλ' ἡ τῆς κομῆσεως διαγωγὴ κατέστρεψε
 τὰς ἐλπίδας του· καθότι βλέπουσα αὐτὸν νὰ φέρη-
 ται ὅπως καὶ εἰς Σαλισβουρίαν, τῷ ἀφήρησε πᾶσαν
 εὐκκίριαν νὰ τὴν βλέπῃ, καὶ προφασίζομένη τὴν χη-
 ρείαν τῆς, κατεδίκασεν αὐτὴ ἑαυτὴν εἰς μονήρην βίον,
 μηδὲν ἄρμολίζοντα εἰς χῆραν εἰκοσιεξαετῆ, ὑπερτε-
 ροῦσαν κατὰ τὸ κάλλος καὶ τὸν ἔρωτα αὐτόν. Ὁ
 βασιλεὺς, ἐμβρατεύσας εὐθὺς εἰς τὸν σκοπὸν τῆς, ἐφαν-
 τάσθη ὅτι ἐδύνατο νὰ ὑποχρεώσῃ αὐτὴν νὰ φαίνεται
 ἐν τῷ κόσμῳ, δίδων ἐπὶ τούτῳ συναναστραφᾶς ὅσον
 οἶόν τε λαμπράς· ἀλλ' οὐδέποτε ἔλαβε τὴν εὐχαρί-
 στησιν νὰ τὴν ἴδῃ εἰς τινα ἐξ αὐτῶν, διότι οὐδὲν
 ἴσχυσε νὰ ἐξάξῃ τὴν κατάκλειστον καὶ ἀφανῆ ταύ-
 τὴν κόμησσαν ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς τῆς, διαμέ-
 νοντος ὡς πρωθυπουργοῦ ἐν Λονδίῳ. Ἀλλὰ τοιαύτη
 ἀμεμπτος διαγωγὴ δὲν ἤρесе τῷ βασιλεῖ, ὅστις ἀ-
 παυδήσας ἐκ τῆς ἐπιμόνου αὐτῆς ἀντιστάσεως, ἐπε-
 φάσισε, συμβουλῇ ἰδιοστολοῦ τινος μᾶλλον ἢ εὐ-
 συνειδήτου ὀπαδοῦ, νὰ ὑπακούσῃ τυφλῶς τὸ πάθος
 του. Πρὸ τοῦ ἐσχάτου ὅμως τούτου μέσου, διεύθυνε
 τὴν ἐξῆς ἱκετικὴν πρὸς τὴν κόμησσαν ἐπιστολήν·

ΕΛΟΥΓΑΡΔΟΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΑΓΓΑΙΑΣ

Τῆ κομῆση Σαλισβουρίας.

Κυρία!

Ἐάν εὐαρεστηθῆτε νὰ ἐπιστήσητε τὴν προσοχὴν σας ἐπὶ τῆς αἰτίας τοῦ πάθους μου, τῆς ἀναπτύξεως αὐτοῦ, ἐπὶ παντός ὅπερ ἐπραξα ἵνα τὸ δαμάσω ἢ τουλάχιστον ἵν' ἀποφύγω τὴν πρὸς ὑμᾶς διακοίνωσίν του, καὶ ἐπὶ τῆς σφοδρότητος εἰς ἣν ἤδη κατήτησεν, εἰμι βέβαιος ὅτι ἡ σκληρότης σας θέλει μαλαχθῆ, καὶ ὅτι ὁ οἰκτός σας θέλει διεγερθῆ· ἐπειδὴ διὰ πᾶν πρὸς ὑμᾶς ἀμάρτημά μου νομίζω ὅτι αὐστηρότατα ἐτιμωρήθην, καὶ ὑμεῖς ἐντελῶς ἐξεδικήθητε. Παύσατε λοιπὸν ν' ἀποφεύγητε, ὡς ἀσπονδὸν ἐχθρὸν, ἡγεμόνα δυστυχῆ καὶ ὑποχείριόν σας ὅστις πρὸς ὑμᾶς δὲν ἔχει ἄλλην ἐνοχίαν, εἰμὴ ὑπερβολὴν ἔρωτος, καὶ τέλος παύσατε νὰ ἀπελιπίζητε διὰ τῆς σκληρότητός σας τὸν πιστὸν καὶ τεθλιμμένον

ΕΛΟΥΓΑΡΔΟΝ.

Τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ἐπεφορτίσθη νὰ κομίσῃ ὁ πιστὸς τοῦ βασιλέως πρὸς τὴν κόμησσαν, ἧτις μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν αὐτῆς, Κύριε, τῷ εἶπεν ἀταράχως, εἶπατε παρακλῶ πρὸς τὸν βασιλέα νὰ μὴ λαμβάνῃ τὸν κόπον νὰ μὲ γράφῃ περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης, καθόσον ἡ ἐν τῷ φουριῷ τῆς Σαλισβουρίας δοθεῖσα αὐτῷ ἀπάντησις εἶνε ἡ μόνη, ἣν δύναται νὰ λάβῃ παρ' ἐμοῦ.

Τούτο μόνον ἠδυνήθη ὁ πιστὸς αὐτοῦ νὰ ἐπιτύχῃ ὁ δὲ βασιλεὺς, δυσαρεστηθεὶς διὰ τὴν ἀγγελίαν ταύτην, καὶ ἀγνοῶν τί τὸ ποιητέον, διέταξεν αὐτὸν νὰ πορευθῆ πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ κόμητος δὲ Βηρουκίου. Οὗτος δὲ, πρόθυμος εἰς τὰς τοῦ κυρίου του διαταγὰς, ἔσπευσε νὰ ἔλθῃ πρὸς τὸν βασιλέα, τὸν ὁποῖον εὖρε κλινήρη. Εἰσελθόντα δὲ διέταξεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς νὰ κλείσῃ τὴν θύραν, καὶ νὰ καθῆσθαι παρ' αὐτῷ· μετὰ δὲ ταῦτα ἀποταθεὶς μετὰ περιταθείας· Κόμη, τῷ εἶπεν, ἐπειδὴ καὶ ἡ ἀρσίσωσίς σας μὲ εἶνε γνωστή, θέλω σᾶς λαλήσει περὶ τίνος ὑποθέσεως σπουδαιότερας καὶ αὐτῆς τῆς ζωῆς μου, διότι ἐξ αὐτῆς ἐξαρτᾶται ἡ ἀνάπαυσίς μου, καὶ ἡ καλὴ ἢ ἡ κακὴ μέλλουσα τύχη μου. Ἐπὶ τούτου ἀναμένω παρ' ὑμῶν, οὐχὶ μόνον συμβουλὰς, ἀλλὰ καὶ συνδρομὴν, τὴν ὁποῖαν ἄλλοι δὲν δύνανται νὰ μοι παρέξωσιν· ἐάν δὲ μοι τὴν ἀποποιήθητε, θέλετε μὲ ρίψῃ εἰς τὴν ἐσχάτην ἀπελπισίαν. Ἀπεφάσισα τελευταῖον νὰ σᾶς ζητήσω τὴν συνδρομὴν ταύτην, διότι εἰς τοιοῦτον τὰ πράγματα ἔφθασαν βαθμὸν, ὥστε, ἐάν δὲν μὲ συνδράμητε, ἀνυπερθέτως πρέπει ν' ἀποθάνω.

Βασιλεῦ! ἐφώνησε τότε ὁ κόμητις ἐκστατικὸς, πότεν προέβλεπται ἡ θλίψις αὕτη, καὶ διατί ἡ Γ. Μ. παραδίδεται εἰς αὐτήν, ἐνῶ δύναμαι νὰ εὔρω θεραπείαν; εἶνε δυνατόν ν' ἀμφιβάλλητε περὶ τοῦ ζήλου καὶ τῆς ἀγάπης μου; Ποῖοι καὶ ποῦ οἱ ἐχθροὶ σας; ποίους πρέπει νὰ καταφρονήσω κινδύνους; τί πρέπει νὰ ἐπιχειρήσω; Λαλήσατε, βασιλεῦ! καὶ ἐστὲ βέ-

βαιος ὅτι οὐδὲν θέλω θεωρήσει δυσχερὲς, ὅπως σᾶς ἐπαναφέρω τὴν ὁποῖαν ἀπωλέσατε ἡσυχίαν, καὶ μὲ θυσίαν τῆς ζωῆς ἐμοῦ τε καὶ τῶν ἡμετέρων, ἐν ἐνὶ λόγῳ παντός προσφιλοῦς, ὅπερ ἐν τῷ κόσμῳ ἔχω, διότι μὲ εἶναι ἀπειράκις πολυτιμότερα τῆς ζωῆς καὶ τῆς οἰκογενείας μου, ἢ ἀνάπαυσις τῆς Γ. Μ. Ναί, βασιλεῦ, ἐξηκολούθησε, τὴν δεξιάν πρὸς τὸν οὐρανὸν ἀνυψῶν, ὀρκίζομαι εἰς ὅ,τι ἱερὸν ἔχω ὅτι εἶμαι ἕτοιμος νὰ ἐκτελέσω τὰς διαταγὰς τῆς Γ. Μ., ὅποιοι· δῆποτε καὶ ἂν συνοδεύωσιν αὐτὰς κίνδυνοι.

Κόμη, ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς, ἡ ὑπόσχεσίς σας μ' ἀνακαλεῖ εἰς τὴν ζωὴν ποτὲ δὲν ἀμείβαλλον περὶ τοῦ ζήλου σας· ἀλλ' ἐδίσταζον νὰ θέσω ἀπάσας τὰς ἐλπίδας μου ἐπὶ συνδρομῆς, τὴν ὁποῖαν δὲν ἐτόλμων νὰ σᾶς ζητήσω, μολοντί δύνασθε νὰ μοι τὴν δώσητε, χωρὶς νὰ ἐκτεθῆ οὐδ' ἡ ὑμετέρα, οὐδ' ἡ τῶν συγγενῶν σας ζωὴ. Δὲν πρόκειται περὶ πολέμου· ἀντέσχον εἰς δεινοτάτους μεταξὺ καρδίας καὶ λογικοῦ, καὶ ἐπὶ τέλους προστρέχω εἰς τὴν μόνην θεραπείαν, ἧτις δύναται νὰ σώσῃ τὸν βασιλέα, ὅστις σᾶς ἀγαπᾷ καὶ ἀγαπᾶται παρ' ὑμῶν καθὼς λέγετε, καὶ ὅστις ἐπιθυμεῖ νὰ ζήσῃ διὰ νὰ ἐμπλήσῃ ὑμᾶς τε καὶ τοὺς ὑμετέρους ἀγαθῶν καὶ τιμῶν. Ναί, φίλτατε κόμη, προσέθηκε μετὰ δειλίας ὁ ἡγεμὼν, ἀρκεῖ μόνον νὰ συγκατατεθῆτε ὅπως ὑποχρεώσητε τὴν θυγατέρα σας, κόμησσαν τῆς Σαλισβουρίας, νὰ φέρηται πρὸς ἐμὲ εὐνοικώτερον. Ἠράτηθη αὐτῆς ἀφ' ἧς στιγμῆς τὴν εἶδον, καὶ ἐπραξα, ὅ,τι ἠδυνήθη διὰ νὰ ἀνταποκριθῆ εἰς τὸν ἔρωτά μου. Δὲν ἐπέτυχον. Ἀπεφάσισα νὰ τὴν λησμονήσω, καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τούτον νὰ τὴν ἀποφεύγω· ἀλλὰ δυστυχῶς καὶ δι' ἀμφοτέρων τῶν μέσων τούτων, ὅχι μόνον δὲν ἔπαυσα νὰ τὴν ἀγαπῶ, ἀλλ' οὐδὲ κατώρθωσα ἵνα τῇ ἀρέσω, ἂν καὶ μετεχειρίσθη προσφορὰς, περιποιήσεις, καὶ ἐπιστολὰς ἐρωτικὰς. Οὐδὲν τούτων ἠδυνήθη νὰ κάμψῃ τὴν σκληρότητά της. Ἡ ἀντίστασις αὕτη μὲ ἠρέθισεν ἐπὶ μᾶλλον. Ἐθαύμαζον ὁποῖαν ἐπολιέμου ἀρετὴν καὶ ὁ ἔρωσ μου ἀναμιχθεὶς μετὰ τοῦ θαύμασμοῦ τούτου κατέστη σφοδρότερος. Ἡθελῶσα νὰ ἐκρίζωσω αὐτὸν ἐκ τῆς καρδίας μου· πλὴν φεῦ! δὲν ἠδυνήθη, μολοντί τὸσάκις, ἐν ἄλλαις περιστάσεσιν, ἐθριάμβευσα κατὰ τῶν ἐχθρῶν μου. Μὴ εἶπετε λοιπὸν νὰ καταβάλω πάθος, τὸ ὁποῖον ἤδη ἀποκατέστη ἰσχυρότατον, καὶ ὅπερ ἐάν ἐν τάχει δὲν εὐχρηστήσω, θέλει μὲ φέρῃ διὰ σκληροτάτων βασάνων εἰς τὸν τάφον. Σᾶς εἶπα, κόμη, ἀντικείμενα ἐκθέτοντα ἀμφοτέρων ἡμῶν τὴν τιμὴν τὸ γνωρίζω· ἀλλ' ὁ ἔρωσ τῆς θυγατρὸς σας, ἐπασχολῶν ἀδιαλείπτως τὸν νοῦν μου, δὲν μ' ἀρτίνει νὰ ἐνατενίζω εἰς οὐδὲν ἄλλο ἀντικείμενον, εἰμὴ εἰς τὴν ὠραιότητα καὶ τὴν σύνεσιν αὐτῆς. Καὶ τούτον συνησθάνθη τὴν ἀξίαν τοῦ ἀγαθοῦ, ὅπερ ἐποφθαλιμῶ, ὥστε ἀπεφάσισα νὰ θυσιάσω τὸ πᾶν διὰ νὰ τὸ ἀπολαύσω· ἀλλὰ σᾶς βεβαιῶ ὅτι ἡ ἀπόφασίς αὕτη ὑπῆρξεν ἀποτελεσματικὴ πολλῶν σκληρῶν καὶ ἀνωφελῶν ἀγώνων, οὓς ὑπέστην ἐν ἑμαυτῷ προηγουμένως. Ἴδου, κόμη, ὁποῖα ἡ θέσις μου· ὁ ἔρωσ μου δὲν θέλει ἐξελειφθῆ εἰμὴ μετὰ τῆς ζωῆς μου· δὲν δύναμαι νὰ ζήσω μὴ

ἀντερώμενος παρὰ τῆς θυγατρὸς σας· καὶ ἐπειδὴ αἱ περιποιήσεις καὶ ἡ ἐπιμονή μου δὲν ἠδυνήθησαν νὰ τὴν ὑποχρεώσωσι νὰ ἀλλάξῃ γνώμην, σὰς ἀφίνω κύριον τῆς ζωῆς μου. Ἐνθυμηθῆτε, κόμη, τὸν ὄρκον σας, καὶ πεισθῆτε ὅτι θέλω πρὸς ὑμᾶς δαφιλεύσει πᾶν ὅ,τι ἠθέλετε ἐπιθυμήσει, δικαιορᾶζων μεθ' ὑμῶν τὴν ἐξουσίαν, καὶ μὴ θεωρούμενος ἀνώτερος ὑμῶν, εἰμὶ κατὰ μόνον τὸν τίτλον τοῦ βασιλέως. Σκεφθῆτε ὅτι ἔχετε τέσσαρας υἱούς, ἐξ ὧν οἱ τρεῖς εἰσὶν ὑστερότοκοι αὐτούς, ἐὰν μὲ καταστήσῃτε εὐτυχῆ, θέλω ἀναβιδάσει εἰς θέσιν τοιαύτην, ὥστε νὰ μὴ φθονῶσι τὴν τύχην τοῦ πρωτοτόκου.

Ἐκ τῶν λόγων δὲ τούτων τοῦ βασιλέως διαταραχθεὶς ὁ κόμης, ἔμεινεν ἐπὶ τινὰς στιγμὰς ἄφωνος. ἀλλὰ τέλος συνελθὼν, ὡς ἀπὸ αἰφνίδιον ἔγερσιν ὕπνου, βασιλεῦ, τὸν εἶπεν, ἕκαμα ὄρκον τηλικούτον, ὅποιον δὲν ἔκαμην οὐδ' ὁ Ἰεφθά· ὁ πρὸς τὴν Ὑ. Μ. ζῆλός μου μὲ παρέσυρεν, ἐνῶ ἔπρεπε πρὸ τοῦ ὄρκου, ν' ἀκούσω τὰς διαταγὰς τῆς. Οὐδέποτε ἐφάντασθην ὅτι ἠθέλετε μὲ καθυποβάλλει εἰς τοιαύτης φύσεως δικιμασίαν διότι, ἐκτὸς τῆς τιμῆς τῆς θυγατρὸς μου, ἦν σήμερον προσπαθεῖτε νὰ προσβάλετε, προτίθεσθε συγχρόνως νὰ μεταχειρισθῆτε καὶ ἐμὲ συνεργόν τοιούτου πρὸς αὐτὴν αἰσχου, καὶ νομίζετε ὅτι αἱ παρ' ὑμῶν δαφιλευόμενα ἀμοιβὰι θέλουσι μ' ἐπηρεάσει τοσοῦτον ὥστε νὰ ἀνεχθῶ τοιαύτην ὕβριν τὸ πρὸς τὴν βασιλικὴν ἀξιοπρέπειαν ὀφειλόμενον σέβας δὲν μ' ἐπιτρέπει, βασιλεῦ, πλείονα νὰ εἴπω χωρὶς δὲ νὰ διστάσω ποσῶς, ἀποφασίζω νὰ τηρήσω τὸν ὄρκον μου, ἀπερχόμενος πρὸς τὴν θυγατέρα μου διὰ νὰ τῇ εἰπῶ ὅσα δύνανται νὰ πείσωσιν αὐτὴν ν' ἀνταποκριθῆ εἰς τὸν ἔρωτά σας. Ὁ ἐπιστήσω τὴν προσοχὴν τῆς ἐπὶ τοῦ διακκοῦς πρὸς αὐτὴν ἔρωτός σας, καὶ ἐπὶ τῆς τύχης, ἥτις τὴν ἀναμένει, ἐὰν ἐνδώσῃ εἰς αὐτόν· τέλος θέλω τῆς ὀμιλήσω ὅχι ὡς πατὴρ ἀλλ' ὡς πιστὸς τῆς Ὑ. Μ. ὑπρέτης, πλὴν ἀφοῦ εἰπῶ πρὸς αὐτὴν ὅσα μοὶ διακοινώσατε, δὲν πρέπει νὰ προσδοκᾶτε ὅτι θέλω μεταχειρισθῆ καὶ τὴν βίαν, οὐδ' ἄλλο τι, ἐκτὸς τὸ τοῦ ἀντιπροσώπου δικαίωμα. Ἐλπίζω ὅτι ἡ εὐγλωττία μου δὲν θέλει τὴν πείσει· ἐὰν ὅμως λάβω τὴν ἀτυχίαν ταύτην, μετερχόμενος τὸ ἀνάξιον πρόσωπον, ὅπερ ἡ Ὑ. Μ. μὲ ἀναγκάζει ν' ἀναλάβω, τότε θέλω ἐπιφυλάξει ἐν ἑμαυτῷ τὸ δικαίωμα τοῦ πατρὸς, καὶ θέλω τιμωρήσει αὐτὴν, ὅπως τῇ πρέπει. Ἰδοῦ, βασιλεῦ, ὅποια τὰ αἰσθημάτά μου ἀφῆσατε τὰς εὐεργεσίας καὶ ὑποσχέσεις σας διὰ μικροπρεπεῖς ἀνθρώπους. Ἀναπολήσατε εἰς τὴν μνήμην σας ὅτι, κατὰ τὸν τελευταῖον μετὰ τῶν Σκώτων πόλεμον, ἐπεπλήξατε κύριόν τινα ὅτι ἀπὸ κουρέως ἐγένετο κόμης, διότι ὑπηρετεῖ εἰς τοὺς ἔρωτας τοῦ βασιλέως πατρὸς σας. Τοιαύτην ἐπιπλήξιν οὐδέποτε θέλω ἀκούσει, διότι κατάγομαι ἐξ εὐγενοῦς αἵματος, καὶ τὴν λαμπροτέραν θέλω λακτίσει τύχην, προκειμένου νὰ ἀγοράσω αὐτὴν διὰ πράξεως ἀτίμου.

Ὁ κόμης εἰπὼν ταῦτα ἐξῆλθεν ἀφ' οὗ τὸν βασιλέα εἰς μεγίστην κατάπληξιν. Μεταξὺς δὲ πρὸς τὴν κόμησσαν, θυγατερ, τῇ εἶπε, θέλεις ἀκούσει πρότασιν

τοσοῦτον παράδοξον, ὅποιαν πώποτε πατὴρ δὲν ἔκαμν πρὸς τὴν θυγατέρα αὐτοῦ, πρὸ πάντων πατέρων οἷος ἐγώ, ὅστις οὐδὲν ἐπίγειον ἀγαθὸν θεωρῶ ἀντάξιον τῆς τιμῆς. Μάθε λοιπὸν, φιλότατη θυγατερ, ὅτι εἶμαι βεβιασμένος, τύχη κακῆ, νὰ σοὶ διακοινώσω τὸν πρὸς σὲ τοῦ βασιλέως ἔρωτα, δίδων σοὶ συνάμα καὶ συμβουλὰς ἐναντίας τῆς αὐστηρᾶς ἐκείνης ἠθικῆς δι' ἧς σὲ ἀνέθρεψα. Ἄν καὶ ἡ ἐπιθυμία μου ἐπὶ τῆς προκειμένης προτάσεως εἶνε νὰ σὲ ἰδῶ νεκρὰν μᾶλλον, ἢ ἐνδίδουσιν εἰς τοιοῦτον ἔρωτα, μολαταῦτα σὲ ἱκετεύω νὰ ἐνδώσῃς εἰς τὰς θελήσεις τοῦ βασιλέως, ὅστις σοὶ προετοιμάζει τύχην λαμπρὰν, ταυτοχρόνως προσφέρων σοὶ καὶ ἔρωτα περιπαθῆ. Ὁ ὄρκος, τὸν ὅποιον λίαν ἀπερὶσκεπτως πρὸς αὐτὸν ἔδωκα, μ' ἀναγκάζει νὰ σοὶ ὀμιλήσω ὑπὲρ τοῦ ἡγεμόνος· ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου εἶσαι ἐλευθέρη νὰ πράξῃς ὅ,τι κρίνης εὐλογον. Ὑπεσχέθην πρὸς τὸν βασιλέα νὰ σὲ ἱκετεύσω, οὐχὶ ὅμως καὶ νὰ σὲ διατάξω ἢ νὰ σὲ βιάσω εἰς τοῦτο· καὶ σὲ παρακαλῶ καὶ αὐθις, πρὸς ὄλοσχερῆ τοῦ ὄρκου μου ἐκπλήρωσιν, νὰ ἐνδώσῃς, καθόσον ἐκ σοῦ κρέμαται ἡ ζωὴ του, τὴν ὅποιαν ὀφείλεις νὰ θεωρῆς πολῦτιμον, θυσιάζουσα δι' αὐτὴν καὶ τὴν τιμὴν σου ἀκόμη· ἐγὼ δὲ θέλω ἐνθυμηθῆ αὐτῆς σου τῆς θυσίας. Ἰδοῦ, φιλότατη, πᾶν ὅ,τι περι τοῦ ἀντικειμένου τούτου εἶχον νὰ σοὶ λαλήσω διὰ πρώτην καὶ τελευταίαν φοράν. Σκέφθητι, καὶ πράξε· δὲν προτίθεμαι νὰ μεταχειρισθῶ τὴν ἐξουσίαν πατρὸς, ἀλλ' ἀντιπροσώπου.

Οὐδέποτε, ἀπήντησεν ἡ κόμησσα, ἠλπίζον νὰ ἀκούσω τοιοῦτου εἶδους πρότασιν, καὶ μάλιστα ἐκ στόματος τοῦ πατρὸς μου. Εἶνε δυνατόν ὁ βασιλεὺς νὰ ἐκλέξῃ ὑμᾶς ὅπως σὰς ἐμπιστευθῆ τοιοῦτόν τι, καὶ σὰς ἐπιφορτίσῃ μὲ τοιαύτην αἰσχροὴν ἐντολήν, ἣν ἤδη ἐκπληροῦτε; καὶ δύνασθε, φίλτατε πάτερ, προσέθηκεν ὀλοφυρομένη νὰ μὲ ἱκετεύητε νὰ ἐνδώσω εἰς τοιοῦτον ἀνόσιον ἔρωτα; Δὲν πρέπει ν' ἀμφιβάλλητε ὅτι καὶ τὴν βίαν ἀνθελήσῃτε νὰ μεταχειρισθῆτε, θέλω προτιμήσει νὰ θυσιάσω τὴν ζωὴν μου ἢ νὰ ἀτιμασθῶ. Εἶπατε πρὸς τὸν βασιλέα ὅτι εἶπον καὶ πρὸς ἄλλους παρ' αὐτοῦ σταλέντας νὰ μοὶ ὀμιλήσωσι περὶ τούτου, ὅτι δηλ. προτιμητέος μὲ εἶνε ὁ θάνατος ἢ ἡ ἀτιμία, καὶ ὅτι τὸν ἱκετεύω νὰ μ' ἀφήσῃ ἐν ἡ ζωῆ ἐρημίᾳ. Ἀπεμακρύνθη ἐκουσίως ἀπὸ τῆς Αὐλῆς· φεύγω προσεκτικῶς πάντα τόπον, ὅπου δύναμαι νὰ τὸν ἀπαντήσω, φοβουμένη μὴ ὑποβάλω πάθος, ὅπερ πρὸ πολλοῦ ταράσσει τὴν ἀνάπαυσίν μου, καὶ μὲ διασύρει εἰς τὴν ἀδυσώπητον τοῦ κόσμου κατάκρισιν. Φεῦ! τὸ πάθος τοῦτο μοὶ παρουσιάζει δυστυχῶς σήμερον καταδιώκτην καὶ αὐτὸν τὸν ἴδιον πατέρα μου. Ἐὰν ἡ ἀντίστασις μου ἐρεθίσῃ τὸν βασιλέα, καὶ νομίσῃ αὐτὴν ἀμάρτημα, δύναμαι νὰ τὸν ἐξιλεώσω διὰ τῶν σκληροτέρων βασάνων. Ἄς ὑψώσῃ ἀγχόνην καὶ ἐτοιμάσῃ πυρὰν ταῦτά εἰσι τὰς δικαιοδοσίας του, οὐχὶ δὲ καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ συνείδησίς μου· προκρίνω δὲ τὸν ὀδυνηρότερον θάνατον, ἢ νὰ ἐνδώσω εἰς τὰς ἐνόχους αὐτοῦ ἐπιθυμίας. Ἰδοῦ, πάτερ, ἡ ὑστάτη καὶ ἀμετάτρεπτος ἀποφασίς μου. Ὁ δὲ κόμης δὲ Βαρούκκιος εὐχαριστήσας ἐκ τῆς ἀ-

παντήσεως ταύτης τῆς θυγατρὸς του, περιεπτύχθη αὐτὴν φιλοστόργως εἰς τὰς ἀγκάλας του, καὶ τῇ διηγήθη τίνι τρόπῳ ὁ βασιλεὺς προκατέλαβε τὸν ἕρκον του. Μετὰ ταῦτα δὲ ἀπελθὼν εἰς τὸν μονάρχην, τῷ ἀνέφερε περὶ τῆς ἐκβάσεως τῆς ἀποστολῆς του, διαβεβαιώσας αὐτὸν ὅτι ἐξετέλεσεν ἀκριβῶς τὴν ἐντολήν του, προτρέψας καὶ δεηθεὶς τῆς θυγατρὸς του νὰ μεταμεληθῇ διὰ τὴν τὴν αὐτῆς ἰσχυρογνωμίαν.

Ὁ βασιλεὺς εὐρίσκειτο εἰς μεγάλην ἀνησυχίαν περιμένων ἀπάντησιν μετὰ τὴν ἀξιοπρεπῆ μάλιστα ὀμιλίαν, τὴν ὁποίαν ἀναχωρῶν εἶχεν ἀπευθύνει αὐτῷ ὁ κόμης, συνησθάνθη ὅτι εἶχεν ἀδικον, καὶ ἐπροσπάθησε νὰ κατασῶν τὸ πάθος του. Ἐρυθρίασεν ἀναλογισθεὶς ὁποίαν αἰσχρὰν ἐντολήν ἠνάγκαζε τὸν κόμητα νὰ ἐκπληρώσῃ· ἀφοῦ ὅμως ἐπληροφορήθη ὅτι ἀνωφελῶς προσέφυγεν εἰς τὰ ἔσχατα ταῦτα μέσα, ἀπώλεσε πλέον τὴν ἐλπίδα, καὶ μετ' αὐτῆς τὴν ὑπομονήν, ἐκπράζων πᾶν ὅ,τι τὸ πάθος τῷ ἐνέπνευεν. Ὁ δὲ κόμης προβλέπων ὅτι ὁ βασιλεὺς δὲν θέλει ἀρκεσθῆναι μέχρις αὐτοῦ μόνον, καὶ φοβούμενος μὴ θλίψῃ καὶ αὐτὸς νὰ μεταχειρισθῇ αὐτὸν μεσίτην, βασιλεῦ, τῷ εἶπεν, ἐξεπλήρωσα τὸ χρέος μου· ἐλπίζω ἤδη ὅτι καὶ εἰς τὴν ὑπόσχεσίν σου, θέλει μοὶ ἀπονεύσει ὅ,τι παρ' αὐτῆς αἰτήσω. Δὲν ἐπιθυμῶ ἀγαθὰ οὐδὲ θέσεις· ἡ ἡλικία μου δὲν ἀπαιτεῖ ἄλλο τι εἰμὴ ἀνάπυσιν· θέναι αὐτῷ παρ' ὑμῶν τὴν χάριν νὰ μεταβῶ εἰς τὴν γῆν τῆς γεννήσεώς μου, ὅπως διανύσω ἐκεῖ τὰς λοιπὰς μου ἡμέρας.

Καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς συγκινηθεὶς, ὁ δὲ κόμης ἀνεχώρησεν αὐθημερόν μετὰ τῶν τεσσάρων αὐτοῦ υἱῶν, ἐγκαταλιπὼν εἰς Δουδίνον τὴν σύζυγον καὶ θυγατέρα αὐτοῦ, μετὰ τῶν λοιπῶν τῆς οἰκίας. Ὁ βασιλεὺς ἐνόησεν εὐκόλως τὸ αἴτιον τῆς παραιτήσεώς του, ὅτι δηλαδὴ δὲν ἐπεθύμει ν' ἀναμιγῆ τῷ λοιποῦ εἰς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην, καὶ ὅτι, πεπεισμένος περὶ τῆς ἀρετῆς τῆς θυγατρὸς του, ἄφρινεν αὐτὴν κυρίαν τῶν πράξεων αὐτῆς, ἵνα μὴ ἀποδίδηται εἰς αὐτὸν ἢ πρὸς τὸν βασιλέα διαγωγή της.

Τότε δὲ ὁ ἐραστὴς οὗτος ἡγεμῶν, ἀροσιωθεὶς εἰς τὸ πάθος του, περὶ οὐδενὸς ἄλλου ἐσκέπτετο εἰμὴ περὶ τῆς κομῆσεως, ἀμελήσας τὰς ὑποθέσεις του καὶ ἐγκαταλιπὼν τὰς ἡδονὰς, εἰς τὰς ὁποίας πρῶτος ἄλλοτε ἐλάμβανε μέρος. Δὲν ἐγένετο πλέον λόγος περὶ θήρας, καὶ ὅλοι οἱ περίπατοι αὐτοῦ περιορίζοντο εἰς τὸ νὰ διέρχεται πολλάκις τῆς ἡμέρας ἐμπροσθεν τῆς οἰκίας τῆς κομῆσεως, προσπαθῶν νὰ ἐπιτύχῃ ἐνὸς αὐτῆς βλέμματος, ἔστω καὶ τυχαίου· ἀλλ' οὐδέποτε ἤξιωθη αὐτοῦ.

Τοιαύτη διαγωγή ἐξέπληξεν ἅπασαν τὴν αὐλήν· καὶ ἐπειδὴ ὁ ἔρωσ τοῦ βασιλέως δὲν ἦτο πλέον μυστικός, οἱ αὐλικοὶ παρεπονούντο δημοσίᾳ κατὰ τῆς ἐπιμονῆς τῆς κομῆσεως, καὶ τῆς θέσεως εἰς τὴν ἔφερε τὸν βασιλέα. Καὶ οἱ μὲν ἔλεγον ὅτι εἶνε ἀξία τιμωρίας, οἱ δὲ τὸ πάθος τοῦ μονάρχου δικαιολογοῦντες, ἐπέμενον νὰ ἀποδείξωσιν ὅτι διὰ νὰ τὸ εὐχαιρήσῃ ἠδύνατο νὰ μεταχειρισθῇ καὶ τὴν βίαν, ἀφοῦ δὲν ἐπέτυχε διὰ τῶν περιποιήσεων καὶ τῆς ἀγάπης του. Ἴσως, βασιλεῦ, ἔλεγον οἱ κόλακες, εὐχαιρηθῆ

ἡ κόμησσα διὰ τὴν βίαν αὐτὴν, ἐπειδὴ συχνάκις, ἐνῶν προσποιῆται τις ὅτι δὲν θέλει νὰ δώσῃ πράγματα τίνα, εὐχαρίστως ἀφίνει καὶ κλέπτονται· τοιοῦτος ὁ σκοπὸς τῆς κομῆσεως σήμερον, ὑποκρινομένης ὑπερβολὴν σεμνότητος. Αἱ γυναῖκες εἰσὶν ὅσον καὶ οἱ ἄνδρες εὐαίσθητοι, ὥστε ἀδύνατον νὰ μὴ αἰσθάνηται καὶ αὕτη τὴν ἀξίαν τῆς τρυφερᾶς σὰς ἀγάπης, καὶ τὸ λαμπρὸν αὐτῆς μέλλον, τὰ ὅποια θέλουσι κορέσει τὸν ἔρωτα ἅμα καὶ τὴν φιλοδοξίαν της, χωρὶς νὰ προσκρούσωσιν εἰς τὴν ἀρετὴν αὐτῆς. Οὕτω, μεγαλειότητι, παρέχων αὐτῇ μέσον νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν ἔρωτα καὶ τὴν φιλοδοξίαν χωρὶς νὰ προσκρούσῃ φανερά εἰς τὴν ἀρετὴν αὐτῆς, τῇ προσφέρετε ἀναμφιβόλως τὴν καλλίστην ὑπηρεσίαν, καὶ ἀναγκάζων αὐτὴν νὰ γείνη εὐτυχῆς, θέλετε ἀπολαμβάνει τὴν ἡδονήν, ὅσῃν θέλετε τῇ προξενήσει. Ὁ δὲ βασιλεὺς, πεισθεὶς εἰς λόγους τὸ πάθος τοῦ θωπεύοντος, ἀπεφάσισε νὰ ἐκτελέσῃ τὰς δοθείσας αὐτῷ συμβουλὰς· πρὶν ὅμως προσφύγῃ εἰς τὴν βίαν ἠθέλησε καὶ πάλιν νὰ ἰκετεύσῃ τὴν κόμησσαν, εἰδοποιήσας αὐτὴν ὅτι ἡ ἰκεσία αὕτη θέλει εἶσθαι ἡ τελευταία, καὶ ὅτι ἐν ἐπιμένῃ, ἃς ἔχη ὑπ' ὄψιν της ὅτι θὰ μεταχειρισθῇ αὐτὴν ὡς τίνα τόπον ἐξ ἐρόδου κυριευόμενον. Ἐπεφόρτισε γραμματέα τινὰ τῆς Ἐπικρατείας ν' ἀπευθύνῃ πρὸς αὐτὴν τὴν ῥηθείσαν παράκλησιν, διακοινωνῶν πρὸς τοῦτοις καὶ εἰς τὴν μητέρα της τ' ἀποτελέσματα τῆς ἐνδεχομένης ἀρνήσεως τῆς θυγατρὸς της. Ἀλλ' ἡ κόμησσα καὶ εἰς τὴν ἐσχάτην ταύτην δέησιν τοῦ βασιλέως ἀπήντησε διὰ τῶν ἰδίων, ὡς καὶ πάντοτε, ἀποφατικῶν λέξεων. Μετὰ ταῦτα δὲ εἰς τὸ δωμάτιόν της ἀποσυρθείσα, ἄφησε τὸν γραμματέα μετὰ τῆς μητρὸς της, ἥτις μᾶλλον ἐκείνης ἐθουροβήθη· φοβηθεῖσα περὶ τῆς δικαίας τοῦ βασιλέως ὀργῆς, καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῆς. Διὸ ἀπήτησε νὰ τῇ δοθῇ καιρὸς νὰ συμβουλεύσῃ τὴν θυγατέρα της, ὑποσχεθεῖσα νὰ πείσῃ αὐτὴν κατ' εὐχὴν τοῦ βασιλέως. Ὁ γραμματεὺς χορηγῶν τὴν προθεσμίαν, παρέστησεν εἰς αὐτὴν τὰς δυστυχίας, αἰτίνας ἠπειλοῦν τὴν οἰκογένειάν της, ἂν δὲν ἔκαμνε καλὴν χρῆσιν αὐτῆς.

Ὁ δὲ βασιλεὺς, καὶ τοὶ μὴ βλέπων μεγαλητέρας ἐλπίδας, ἐπέμεινε ὁμοίως τὴν δι' οἰκουμένην τρόπον ἀπόλαυσιν τῆς ἐπιθυμίας του. Παρεδέχθη ὅσα ὁ γραμματεὺς αὐτοῦ ἐπραξέ, καὶ συνήνεσεν εἰς τὴν δουλοπρεπῆ προθεσμίαν, ἥτις βραχυτάτῃσιν, δὲν ἐμελλε νὰ παρατείνῃ ἐπὶ πολὺ τὴν εὐτυχίαν, ἣν ἡ τῆς κομῆσεως μήτηρ ἐπειράτο νὰ χορηγήσῃ εἰς αὐτόν· διότι ἡ ἀγαθὴ αὕτη γυνὴ, λησμονήσασα ἐν ἀκαρεῖ τὰ αἰσθητά μετ' ὧν διηλθεν ἅπασαν τὴν ζωὴν της, καὶ δειλιάσασα ἐκ τῶν ἀπειλῶν τοῦ γραμματέως, ἔδραμε πύραυλα εἰς τὸν θάλαμον τῆς θυγατρὸς της, καὶ ἀφοῦ διέταξε τὰς θεραπαίνας της ν' ἀποσυρθῶσιν, εἶπε μὲ πλήρεις δακρύων ὀφθαλμούς·

Ἐδόξαζον μέχρι τοῦδε τὸν οὐρανὸν ὅτι μοὶ ἔδωκε τόσον ὠραίαν καὶ ἐνάρετον θυγατέρα, ὡς σὲ, φίλτατον τέκνον· ἠλπίζον δὲ νὰ ἦσαι ἡ παρηγορία τῶν ἐσχάτων ἡμερῶν ἐμοῦ καὶ τοῦ δυστυχικοῦ πατρὸς σου· ἐκαυχώμην διὰ τὴν καλὴν ἀνατροφὴν ἣν σοὶ ἔ-

Θωρα, και ελογιζόμεν η ευδαιμονεστερα του κοσμου μητηρ. Οϊμοι! εσως υπερ το δεον εκαυχθητην υπερφανος δια τα προτερηματα σου φηκειρον το πλειστον των μητερων. Αλλ' ο ουρανός, οργισθεις δια την επαρσιν μου, θελει ηδη να με ταπεινώση, στρέφων προς θνειδός μου εκεινο, εζ ου την ευτυχίαν ηρυσόμεν, και μεταχειριζόμενος ως οργανον της γενικης του οικου μου καταστροφης, σε. Δεν πρέπει πλέον να διστάζωμεν το πάθος του βασιλέως εις τοιουτον εφθασε βαθμόν, ωστε δεν τον αφήνει, ουτε τον ορθόν λόγον, ουτε την αρετήν ν' ακούση· ο δε λαός, συγκινούμενος δια τας θλίψεις του βασιλέως του, και θορυβούμενος δια την τοσοουτον πολυτιμον υγειάν του, δεν συνδιαλέγεται περι ουδενός άλλου, ειμη πως να μās καύση εντός του οικου μας, και να σε τιμωρήση, εξολοθρεύων απασαν την γενεάν σου. Πάντες κρίζουσιν ανάθεμα επί σε· διότι τοιαύτη εινε η διαφθορά του παρόντος αιώνος, και τόσοσιν οι κόλακες ισχύουσιν, ωστε δεν υπάρχει μέγας η μικρός, οστις την αντίστασιν και αρετήν σου να μη θεωρη ως εγκλημα μέγιστον. Οί αυλικοί, οϊτινες άλλοτε εφθόνοον την προς τον πατέρα σου ευνοίαν του βασιλέως, προσπκθοουσιν ηδη να ευρωσιν την τύχην των δια της καταστροφης ημών, δίδοντες προς αυτόν συμβουλās ολεθρίας, και πειθοντές τον να μεταχειρισθη την εξουσίαν του, οπως καταβάλη την επιμονήν σου. Την αορησίαν σου θεωροουσιν οχι ως αποτέλεσμα της αυστηρας σου ηθικης, αλλ' αλαζονείας, η και πιθανόν ως μυστικήν τινα κλίσιν, ητις σ' εμποδίζει ν' ανταποκριθης προς την του βασιλέως, και ένατενίσης επί της τιμης μεθ' ης ζητεί να σε περιβάλη. Ο βασιλεύς πεισθεις εκ τούτων, επέμεινε να ακολουθήση τās ολεθρίας ταύτας συμβουλās· διαταγαι εξεδόθησαν και εμελλον να εκτελεσθώσιν, εάν δεν επετύγχανον δια των παρακλήσεών μου την αναβολήν της εκτελέσεως επί τινα χρόνον, δια να σοι εκφράσω την περι τούτου ιδέαν μου, και ακούσω την απόφασίν σου. Καθότι αφεύκτως, εάν αυτη δεν ηνε ευνοική προς τον του βασιλέως ερωτα, ταύτην την εσπεραν αρπάξασαι από τās αγκάλας μου, και φέρεσαι εις τās του μονάρχου, οστις μετά ταυτα, προς εξιλασμόν των βιαιοπραγιών, τās οποίας ενεκα της επιμονης σου θελει αναγκασθη να πράξη, θελει στρέψη την εκδικησίαν του εναντίον ημών. Ηδύνασο, φίλτατον τέκνον, δι' ηπιωτέρου οπωσοῦν τρόπου, ν' αποφύγης πάντας τούς επικειμένους σήμεραν κινδύνους, και αποδίδουσα μικράς τινας περιποιήσεις εις τās τόσας προσπαθείας, τās οποίας ο βασιλεύς κατέβαλε δια να σοι φανη αρεστός, να διατηρήσης την αγάπην του, χωρις να πράξης τι δυνάμενον να την ελαττώση. Και προς τοῦτο δεν απητείτο άλλο τι, ειμη να παρέχης εις αυτόν ελπίδα, ανευ τινός υποσχέσεως· θα ανέμενε πάντοτε την ευτυχίαν του δι' αυτου του μέσου και δεν θα κατέφευγεν εις την οποίαν σήμεραν η διαγωγή σου τον αναγκάζει βίαν. Πίστευσον με, θυγατερ, οτι δεν αριόζει, εραστήν με διάδημα περιβεβλημένον να μεταχειριζόμεθα ως ιδιώτην. Οί βασιλείς εχουσι πάντοτε την ισχύν, ωστε να μās κάμωσι να αισθα-

νώμεθα οτι εινε κύριοι ημών· τοῦτο θελεις από της σήμεραν αισθανθη, εκτός αν, υπείκουσα εις την ανάγκην, συγκατατεθης εις οτι δύναται να μās εξάξη της δεινης μας θέσεως· οὔτως προλαμβάνεις την του οικου μας καταστροφήν, και απομακρύνεις την επαπειλούσαν μας φοβεράν θύελλαν. Αυτηρόν δι' εμε εινε, τέκνον μου να σοι δίδω ακουσίως συμβουλās εναντίας της ανατροφης και των αρετων σου· σε ορκίζομαι οτι ποτε δεν ηθελον σε παρακινήσει εις τοῦτο, εάν εδλεπον μέσον τι, δι' ου να υπερασπίσης την υπολήψιν σου και αντικρούσης την βίαν· αλλ' όμως ανάγκη να υποχωρήσης εις την ισχύν. Δύναμαι να οπλίσω στρατιώτας δια να σε υπερασπισθώσικατά των μελλόντων να σε σύρωσιν ενόπλιως ενώπιον του βασιλέως; Οϊμοι! δεν δύναμαι ειμη δάκρυα ν' αντιτάξω, εφ' ων ουδ' ελαχίστην θέλουσι δώσει προσοχήν. Και αν καλέσω τās γυναικάς μας προς βοήθειαν ημών, δύνανται αι ηλακάται αυτών ν' αντιπαραταχθώσι κατά δοράτων και οπλων, θυγατερ; Βλέπεις οτι δεν υπάρχει ουδεν μέσον δι' ου ν' ασφαλίσω την τιμήν σου· και νομίζω χωρις να προσβάλω την εμήν, οτι πρέπει να σε προτρέψω να προλάβης τās επαπειλούσας ημās συμφοράς, διότι προκαλούσα αυτάς καθ' ημών, ουδεν κατορθώνεις.

Η δε κόμησσα, αφού ηκουσε μετά προσοχης τούς λόγους τούτους, κατελήφθη υπό λυγμών, και εκ της θλίψεως καταβληθείσα, επσεσσει λιποθυμημένη παρα τούς πόδας της μητρος της. Η τάλαινα μητηρ περιειδής εσπευτεν εις βοήθειαν της θυγατρος της, και δια πολλών φροντίδων κατώρθωσε να την ανακαλέση εις την ζωήν. Συνελθούσα δε, και προς την τεθλιμμένην αυτης μητέρα στραπεισα, τη ειπε με ομμα δδακρυ και πρόσωπον γαλήνιον· βεβαιωθητε, κυρία, οτι ουδεις μέλλει να ειπη οτι εγεννήθη προς ολεθρον του οικου μου, και οτι σās ηνοιξα πηγην ανεξάντλητον δακρύων· Εγώ μόνη θέλω υποστῆ την θλίψιν, ην ηδη ο κακός μου δαίμων μοι επιβάλλεν· πρέπει, ως ειπατε, να υποχωρήσω εις την ισχύν και την ανάγκην, και να υποφέρω οτι εινε αδύνατον ν' αποφύγω. Οθεν εκ δύο προκειμένων κακων ιδου εκλέγω το μη χειρον, απορραίζουσα να υπάγω προς τον βασιλέα, δια να δικυλλάξω την οικογενειάν σας εκ των αποτελεσμάτων της οργης του. Σπογγίσατε τα δακρυά σας, και υπάγωμεν το ταχύτερον δια να προλάβωμεν τās καθ' ημών διαταγās του.

Υπερευχαριστηθείσα λοιπόν η μητηρ αυτης δια την απροσδόκητον αυτην της θυγατρος της ευπειθειαν την ενηγκαλισθη φιλοστοργως, και λαβούσα εις συνουσίαν της τās θεραπαίνας της, εδραμεν εις τ' ανακτορα· ενθα εξήτησε τον πρό τινων ωρών εις την οικίαν της ελθόντα γραμματέα. Ο δε, ιδών ταύτας εξεσπλάγη, και εσπευσε ν' αναγγείλη την αφιξίν των προς τον βασιλέα, προς ον παρουσιάζων αυτάς, τῶν ειπε·

Βασιλεῦ! φέρω ενώπιον ημών τās κυρίας, τās οποίας η Υ. Μ. ηύχετο να ιδῆ. Τότε ο βασιλεύς προχωρήσας προς αυτάς τās εδέχθη με τρόπον χαριέστατον, και αφού η μητηρ διε-

ταξες τὰς θεραπευαίνιδας τῆς ν' ἀποσυρθῶσι, μὲ φωνὴν τρέμουσαν καὶ τεταραγμένην τῷ εἶπεν·

Ἰδοῦ, βασιλεῦ! σὰς φέρω τὴν θυγατέρα μου διὰ νὰ ἀπομακρύνῃ τὰς θλίψεις τὰς ὁποίας αὕτη ἐπροξένησεν εἰς τὴν Ὑ. Μ. Σὰς ἰκετεύω δὲ νὰ τὰς λησμονήσῃτε, καὶ μὴ ἀποδώσῃτε αὐτὰς εἰς τοὺς λοιποὺς τῆς οἰκογενείας μου.

Ἐστὲ βεβαία, κυρία, ὑπέλαβεν ὁ ἐρκαστὴς, ὅτι τὸ βῆμα ὅπερ πρὸς χάριν μου ἐκάμετε, ἐξελίφει ὅλου τοῦ παρελθόντος τὰ ἀμαρτήματα· ἡ δὲ χάρις τοῦ νὰ ἐλθῇ ἐκουσίως πρὸς με ἡ θυγάτηρ σας, χωρὶς νὰ μὲ ὑποχρεώσῃ νὰ καταφύγω εἰς τὸ σκληρὸν μέσον τῆς βίας, μὲ ἀποζημιῶ δι' ὅσα ἐκ τῆς σκληρότητός τῆς ἔπαθον. Ἐλπίζω ὅτι πώποτε δὲν θέλετε ἀμφοτέραι μεταμεληθῆ διὰ τὴν προσπάθειάν σας τοῦ νὰ μ' εὐχαριστήσῃτε, ἀπ' ἐναντίας μάλιστα θέλετε εὐφημήσει τὸν τρόπον, καθ' ὃν θέλω ἀναγνωρίσει τὰς καλοκαγαθίας ὑμῶν.

Οὕτως ἡ μὲν μήτηρ, ἔμπλεως χαρᾶς καὶ λύπης, ἀπεσύρθη, ἐγκαταλείψασα τὴν θυγατέρα τῆς εἰς τὴν τοῦ βασιλέως ἐξουσίαν, ὁ δὲ ἡγεμὼν χαίρων, ἐξέφρασεν εἰς τὴν ὠραίαν κόμητισαν πᾶν ὅ,τι ἄβρον καὶ περιπαθὲς τῷ ἐνέπνεε τὸ ἐξαφθὲν πάθος του, καὶ λησμονήσας ἐπὶ μιᾷ στιγμῇ τὸ μεγαλεῖόν του, ἐβρίθη πρὸ τῶν ποδῶν τῆς λαβὼν πρόσωπον ἐραστοῦ ὑποτελοῦς.

Οὕτω δὲ ἐν παραφορᾷ ἐκφράζοντα τὸν σφοδρὸν αὐτοῦ ἔρωτα διακόψασα ἡ κόμησις, παρεκάλει αὐτὸν νὰ τῇ χάρισῃ στιγμὴν τινα ἀκροάσεως.

Πιστεύσατε, Μεγαλειότατε, εἶπε τότε ὅτι δὲν ἤλθον ἐνταῦθα ἐπὶ σκοπῷ ν' ἀντισταθῶ εἰς τὰς θελήσεις σας, οὐδὲ νὰ ἐξακολουθήσω νὰ τὰς ἀποκρούω· ὅχι, βασιλεῦ, εὐρίσκομαι ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν σας, καθῶσον οὕτως ἠθέλησεν ἡ εἰμαρμένη, καὶ οἱ παραδόσαντές με ἐγγύτεροι συγγενεῖς μου, ἐνῷ οὗτοι ὤφειλον νὰ μ' ἐνισχύσωσι κατὰ τῶν ἀπικιτήσεών σας διὰ τῶν αἰσθημάτων τῆς ἀρετῆς, ἅτινα σήμερον βιάζομαι νὰ παραβῶ. Τοιοῦτο τὸ πεπρωμένον μου. Ἦδη ἐπιθυμῶ νὰ πεισθῇ ἡ Ὑ. Μ. ὅτι δὲν ἤμην ἐγὼ ἡμέχοι τοῦδε ἀντιστάσα, ἀλλ' ἡ ἀνατροπὴ τὴν ὁποίαν οἱ γονεῖς μου ἐπεμελήθησαν νὰ μοι δώσωσι· βεβαιώθητε ὅτι εὐαίσθητος εἰς τὰς εὐεργεσίας καὶ τὴν ἀξίαν σας, νυχόμην μυριάκις νὰ ὑπῆρχε τὸ μεταξύ ἡμῶν διάστημα μικρότερον, ὥστε νὰ εὖρω τὸ μέσον δι' οὗ νὰ σὰς εὐχαριστήσω ἀνευ ἐνοχλῆς. Ἰδοῦ, βασιλεῦ, ὅποια εἶ πρὸς ὑμᾶς αἰσθημάτων μου· ἤδη δὲ ἐπιθυμῶ νὰ μάθω καὶ τὰ ὑμέτερα, τουτέστιν ἐὰν μὲ τιμᾶτε δι' εἰλικρινοῦς ἀγάπης, ἢ ἂν προτιθεσθε νὰ εὐχαριστήσῃτε ἀπλῶς ἐν πάθος, ἢ μήπως ἐκ τῆς ἐπιμονῆς μου παροξυνθέντες, ἐπιλοτιμήθητε νὰ θριαμβώσῃτε. Ἡ φιλοτιμία, βασιλεῦ, μὲ ἀναγκάζει νὰ σὰς ζητήσω τὰς πληροφορίας ταύτας, τὰς ὁποίας παρακαλῶ νὰ μοι δώσητε. Τότε ὁ βασιλεὺς διεβεβαίωσεν αὐτὴν, ὅτι τὴν ἡγάπα, ὅσον οὐδεὶς ποτὲ ἡγάπησεν. Βασιλεῦ, ἀπήντησεν αὕτη, δὲν δύναμαι περὶ τούτου νὰ πειθῶ διὰ λόγων, ἀλλὰ δι' ἔργων. Χάριν τινὰ μέλλω παρ' ὑμῶν νὰ ζητήσω, ὀρκισθῆτέ μοι, βασιλεῦ, ὅτι θέλετε μὲ τὴν δώσει διὰ νὰ πεισθῶ κάλλιον περὶ τῆς ἀγάπης σας.

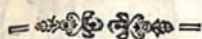
Ὁ δὲ βασιλεὺς ὠρκίσθη τότε εἰς ὅ,τι ἀγαπητὸν καὶ ἱερὸν εἶχεν ὅτι θέλει δώσει εἰς τὴν κόμητισαν πᾶν ὅ,τι ἠθέλε παρ' αὐτοῦ αἰτήσῃ, ἀκόμη καὶ αὐτὸ τὸ ἡμισυ τῆς βασιλείας του, μὴ μνηθεὶς κατὰ τοῦτο τὴν πρὸς τὴν βασίλισσαν Ἐσθὴρ μεγαλοδωρίαν τοῦ Ἀσσυρίου. Ἄλλ' ὅποια ὑπῆρξεν ἡ ἐκπληξίς τοῦ ἡδὴ ὀρκισθέντος ἡγεμόνος, ὁπότε ἡ κόμησις, ἀνασπᾶσα μὲ ἥθος χαρίεν καὶ σταθερὸν ἐκ τῆς ζώνης τῆς ἐγχειρίδιον, ὅπερ ἐπρομηθεύθη ἀρότου τὴν ἠπειλοῦν, εἶπε πρὸς αὐτόν· Βασιλεῦ, ἡ χάρις ἦν παρ' ὑμῶν θὰ αἰτήσω εἶνε τοῦ νὰ μὴ παραβιάσῃτε τὴν τιμὴν μου· διότι, τούτου γενομένου, ἐπιορκεῖτε, καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει σὰς ὀρκίζομαι ὅτι θέλω βυθίσει τὸ ἐγχειρίδιον τοῦτο εἰς τὸ στῆθός μου. Εἰς ὑμᾶς ἀπόκειται νὰ ἐκλέξητε ποῖος τῶν δύο τούτων ὄρκων ἐπιθυμεῖτε νὰ ἐκπληρωθῇ. Καὶ ταῦτα εἶπούσα, ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας του, καὶ διὰ τῶν δακρῶν ἐπειράτο νὰ πείσῃ αὐτὸν ἵνα τὴν ἀγαθὴν μερίδα λάβῃ. Ὁ οὐρανὸς εἰσήκουσε τὴν δέησίν τῆς· καθότι ὁ βασιλεὺς, συγκινηθεὶς καὶ θαυμάσας τὴν ἀρετὴν καὶ γενναιοφυχίαν τῆς κόμησις, ἐγερόθητε, τῇ εἶπε, κυρία, δὲν δύναμαι ν' ἀνθέξω πλέον· ἐθριαμβεύσατε· καὶ ἐπιθυμῶ ἀπὸ τῆς σήμερον νὰ δημοσιεύσω τὸν θρίαμβον τοῦτον στέφων τὴν ἀρετὴν σας. Τοῦτο εἶνε τὸ τελευταῖον καὶ μόνον μέσον, δι' οὗ δύναμαι νὰ εὐχαριστήσω τὸν ἔρωτά μου χωρὶς νὰ φανῶ καὶ ἐπιόρκος, νὰ καταστῶ εὐτυχὴς καὶ νὰ τιμήσω ἐπαξίως ὑμᾶς, ἧτις εἰσθε ἀξία θρόνου· ὅθεν ἐτοιμασθῆτε νὰ βασιλεύσητε τῶν Ἀγγλων, ἀφοῦ ἐβασιλεύσατε τῆς καρδίας μου.

Ταῦτα δ' εἰπὼν, διέταξε νὰ καλέσωσι τοὺς εἰς τ' ἀνάκτορα παρευρισκομένους ἄρχοντας, προσκαλέσας συγχρόνως καὶ τὴν μητέρα τῆς κόμησις μετὰ τῶν κυριῶν τῆς συνοδίας τῆς. Συναθροισθέντων δὲ ἀπάντων διέταξε νὰ προσκυνήσωσι τὴν βασίλισσάν των, εἰς τὸν δάκτυλον τῆς ὁποίας ἔθεσε λαμπρότατον ἀδάμαντα, συγχρόνως ἀσπασθεὶς αὐτὴν ὡς σημεῖον ὑποσχέσεως κατὰ τὸ ἔθος τῶν Ἀγγλων. Διέταξε δὲ παραυτίκα τὸν τῆς Βουράσης ἐπίσκοπον διακεκριμένον διὰ τὴν παιδείαν του, νὰ εὐλογήσῃ τὸν γάμον, ἀφοῦ προηγουμένως διεκοίνωσεν εἰς τοὺς παρευρεθέντας τὴν μετὰ αὐτοῦ καὶ τῆς κόμησις διατρήσασαν μυστικὴν σκηνὴν, παρουσιάσας συγχρόνως καὶ τὸ ἐγχειρίδιον ὡς πειστήριον τῆς ἀρετῆς τῆς. Ὁ βασιλεὺς ἐχορήγησε πρὸς τὴν νίαν αὐτοῦ σύζυγον ἐτήσιον εισόδημα, καὶ ἐδώρησατο τὸ δουκάτον τῆς Λαγκαστρίας, τὸ ὁποῖον εἶχεν ἀποκτήσει, ἐκ τινος δημεύσεως. Ἡ κόμησις χωρὶς νὰ ἐπαρθῇ διὰ τὴν ἀπροδόκητον τῆς τύχης τῆς μεταβολῆν, νυχάρισθησε τὸν βασιλέα διὰ συγκινητικῶτάων λέξεων· ἡ μήτηρ τῆς δὲ ἀρθῶν χαρὰς δακρῶν ἐξέφρασε τὴν εὐγνωμοσύνην τῆς· καὶ πάντες οἱ παρευρεθέντες ἐπευφημήσαν εἰς τὴν γενναίαν ταύτην τοῦ βασιλέως πράξιν. Ἐστάλησαν κατεπειγόντως ταχυδρόμοι πρὸς τὸν πατέρα καὶ τοὺς ἀδελφοὺς τῆς κόμησις, τοὺς ὁποίους ὁ βασιλεὺς ἀφιχθέντας, ἐνηγκαλίσθη μετὰ στοργῆς συγγενικῆς, δαψιλεύσας πρὸς αὐτοὺς μετὰ ταῦτα ἀγαθὰ καὶ τιμὰς.

Ἐπειδὴ δὲ ὡς ἐκ τῆς σπουδῆς τοῦ βασιλέως ὁ

γάμος ἐτελέσθη ἄνευ τῆς ἀπαιτουμένης πομπῆς, προσδιωρίσθη δὲ τὴν τελετὴν ταύτην ἡ πρώτη Ἰουλίου, καθ' ἣν προσεκληθήσαν πάντες οἱ Ὁμότιμοι. Τὴν παραμονὴν δὲ τῆς ἡ βασιλίσσα μεταμφιεσθεῖσα, μετέβη ἐκ τῶν ἀνάκτορων εἰς τὸ πατρὸς τῆς τὸν οἶκον, ἐξ οὗ μετὰ ταῦτα ἡ συνοδία τὴν ἔφερεν εἰς τὸν τοῦ Οὐσεστίνστερ ναόν, ἐνθα ὁ βασιλεὺς ἐπανελάβε τὰς ὑποσχέσεις τοῦ γάμου των, μετὰ τὴν τελετὴν τοῦ ὁποίου ἠκολούθησε καὶ ἡ στέψις τῆς συζύγου του ὡς βασιλίσσης. Αὕτη δὲ περιβέβλημένη τὴν βασιλικὴν στολὴν, καὶ στέμμα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς φέρουσα, συνωδεύθη ἐκ τῶν ἐγκριτοτέρων τοῦ βασιλείου εἰς τὰ ἀνάκτορα. Γυναῖκες καὶ παρθένοι διεσκόρπισαν ἄνθη ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐμελλε νὰ διέλθῃ ὁδῶν, καθωραΐσασαι ταύτας καὶ διὰ λαμπρῶν παραπετασμάτων ὁ δ' ἀὴρ ἀντήγει ἐκ τῶν κραυγῶν τοῦ λαοῦ, συνωθουμένου καὶ κράζοντος· Ζήτω ἡ ὡραία βασιλίσσα, ἦν τινα ἔσπευεν ἡ ἀρετὴ αὐτῆς! Εἰς δὲ τ' ἀνάκτορα ἐγένοντο ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας εὐωχίαι καὶ χοροὶ, εἰς τινα τῶν ὁποίων ὁ Ἐδουάρδος καθιέρωσε καὶ τὸ τῆς Κάλτης παράσημον τὸ τόσον καὶ σήμερον ἐν Ἀγγλίᾳ τιμώμενον.

ΜΑΡΙΑ ΑΝΔΡΙΕΤΟΥ.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝ Τῷ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙῷ ΕΚΘΕΣΕΩΣ.

—ο—

Ἡ ἐπέτειος ἐκθεσις τῶν ἔργων τῶν μαθητῶν τοῦ Πολυτεχνείου, γινομένη ἄλλοτε μὲν ἐν Αὐγούστῳ, πρὸ δύο δὲ ἐτῶν ἐν Ὀκτωβρίῳ, ἀνεβλήθη κατὰ τὸ λήξαν ἔτος μέχρι τοῦ Δεκεμβρίου ἕνεκα διαφόρων περιστάσεων καὶ τῆς ἀποδημίας τῆς Α. Μεγαλειότητος, τοῦ Βασιλέως, ὅστις πρὸς ἐμφύχωσιν τοῦ καταστήματος παρευρίσκειται καθ' ἕκαστον ἔτος εἰς τὴν ἐκθεσιν ταύτην.

Ἡ ἐκθεσις τῶν καλλιτεχνημάτων δὲν εἶνε παρ' ἡμῶν ξένη, ἀλλὰ πατρῶιον ἔθος, ἀν καὶ τὸ πάλαι ἰδίως οἱ καλλιτέχναι ἐξέθετον τὰ ἑαυτῶν ἔργα ὡσάκις δὲν διηγωνίζοντο. Κατὰ δὲ τὴν ἀναγέννησιν τῶν τεχνῶν, τὸ ἔθος τοῦτο ἀνεκαινίσθη ἐν τῇ Ἰταλίᾳ, μετὰ ταῦτα δὲ ἐπεκράτησε καὶ ἐν Γαλλίᾳ καὶ πρῶτον ἐν 1699 ἐγένετο ἐν Παρισίοις καλλιτεχνικὴ ἐκθεσις. Μετὰ ταῦτα δὲ, ἀναγνωρισθέντων τῶν μεγάλων ὠφελημάτων ἅτινα ἐκ ταύτης προκύπτουσιν, οὐχὶ μόνον ἐμιμήθησαν αὐτὴν καὶ τὰ ἄλλα ἔθνη, ἀλλὰ τὴν ἐφήρμοσαν καὶ εἰς τὰ διάφορα ἔργα τῶν βιωφελῶν τεχνῶν, καὶ εἰς τὰ τῆς γεωργίας προϊόντα, πέρυσι δὲ συνεκροτήθη καὶ ἡ θαυμασιος ἐκείνη παγκόσμιος ἐκθεσις, τῆς ὁποίας μεγάλα ἔσονται τ' ἀποτελέσματα ὡς πρὸς τὴν πρόσοδον τῶν τεχνῶν.

Ἐν Ἑλλάδι δὲ κατὰ πρῶτον κατὰ τὸ 1843—4

τῇ 18 Ἰουλίου ὁ νῦν Διευθυντὴς τοῦ Πολυτεχνείου, γνωστὸς διὰ τὸν πρὸς τὴν καλλιτεχνίαν ζήλον του, ἀνεκάλεσε παρ' ἡμῶν τὸν καλὸν τῆς ἐκθέσεως ἀγωνά. Ἡ δὲ κατὰ τὰ δύο πρῶτα καλλιτεχνικὰ ἔτη ἐμφανιζομένη πρόοδος κῦξησε θαυμασίως, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν ἐκτεθέντων πινάκων, τοὺς ὁποίους μακρὸν ἦλθεν εἶσθαι ν' ἀντιγράψωμεν ἐνταῦθα. Ὅθεν περιοριζόμεθα νὰ παραπέμψωμεν τὸν περίεργον ἀναγνώστην εἰς τὰς ἐνιαυσίους περὶ τούτου ἐκδεδομένας ἐκθέσεις τοῦ Διευθυντοῦ. Κατὰ εἶχθη δὲ ἀξιόλογος πρόοδος οὐ μόνον ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐκτεθέντων ἔργων καὶ τὴν ποιότητά αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὸ εἶδος· διότι ἀμέσως κατὰ τὸ ἔτος 1845—6 οὐ μόνον τὰ ἐλαιογραφήματα καὶ τὰ ξυλογραφήματα ἦσαν τριπλάσια τῶν κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος, ἀλλὰ καὶ τινα ἐξ αὐτῶν ὑπερεπηρέθησαν ὑπὸ τῶν ἐπὶ τεχνολογικῆς προσηλθέντων ξένων ἀρστοτεχνῶν. Πρὸς τούτοις δὲ οἱ ἐλθέντες ἦσαν ὑπὲρ τοὺς διπλασίους, καὶ τότε ἐράνησαν τὸ πρῶτον καὶ ἔργα σιδηρουργίας, ξυλουργίας, τεκτονικῆς, ῥαπτικῆς κτλ. Οἱ καρποὶ κατὰ τὰ ἐπόμενα ἔτη φαίνονται ἔτι ὠριμώτεροι καὶ ἀφθονώτεροι, καὶ μάλιστα κατὰ τὴν ξυλογραφίαν, δι' ἧς τὸ πρῶτον παρ' ἡμῶν ἐξεπονήθησαν ἔργα ἐράμιλλα τῶν ἐν τῇ ἑσπερίᾳ Εὐρώπῃ. Κατ' ὀλίγον δὲ πλὴν τῶν ῥηθεισῶν τεχνῶν, ἐπέδειξαν προϊόντα ἀξία λόγου προσέτι καὶ αἱ ἐφεξῆς τέχναι· ἡ ἀγγειοπλαστικὴ, ἡ ἑδροποιία, ἡ μεταξουργία, ἡ σχοινοποιία, ἡ βαμβακοκλωστικὴ, ἡ τοιχογραφία, ἡ ἀρχιτεκτονικὴ, ἡ λυχνοποιία, ἡ γλυπτικὴ κτλ.

Ἡ ἐπιβροχὴ ἐπομένως τοῦ Πολυτεχνείου εἰς τὴν πρόσοδον τῆς καλλιτεχνίας καὶ τὴν διάδοσιν τῶν κατ' αὐτὴν ὑγιῶν ἀρχῶν, εἶνε προφανής, οὐ μόνον ἐκ τῶν ἐκάστοτε ἐκτιθεμένων ἔργων, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς δι' αὐτοῦ βελτιώσεως πολλῶν βιωφελῶν τεχνῶν· διότι πλῆθος μερικῶν καὶ νεανίσκων ἐτησίως τὰ στοιχεῖα τῆς καλλιτεχνίας προσκτώμενα, ἀγλαΐζουσι τὴν ἀνατροπὴν αὐτῶν· οἱ δὲ καὶ ἰδιαιτέρας κλίσεως εὐμοιρήσαντες, καὶ καλλιτεχνίαν τινα, ὡς κύριον ἔργον, ἀσχοῦσιν. Ὅθεν καὶ διδασκάλους τῆς ἰχνογραφίας, καὶ γλύπτας, καὶ τοιχογράφους, καὶ ξυλογράφους, καὶ ξυλογλύπτας, καὶ πρωτοτέκτονας, καὶ κοσμηματογράφους δοκέομεν ἔχειν ἔχομεν. Οἱ δὲ τέλος πρὸ πολλοῦ βιωφελῆ τινα τέχνην ἀσχοῦντες, καὶ τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἀτέλειαν συνορῶντες, αὐθορμήτως σπεύδουσι διὰ τῶν ἐν τῷ Πολυτεχνεῖῳ μαθημάτων νὰ βελτιωθῶν· καὶ τινες ὑπὲρ πᾶσαν προσδοκίαν ἐπέτυχον τοῦ σκοποῦ. Ὅθεν οὐ μόνον τὰς πρῶτον διὰ τῶν Ἰταλῶν παρ' ἡμῶν γενομένης τοιχογραφίας κατὰ πολὺ ὑπερβαίνουσι αἱ τῶν ἐν τῷ Πολυτεχνεῖῳ διδασκέντων τοιχογράφων, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐπιπλα τινῶν ἡμετέρων ἐργαστασιαρχῶν, καὶ τὰ ἐν τοῖς περιοδικοῖς συγγράμμασιν, οἷον τῇ Πανδώρα πολλὰ ὑπὲρ τῆς τέχνης συνενεγκούσης ξυλογραφήματα, ἀνευθρυσίως δυνάμεθα νὰ παραβάλλωμεν πρὸς ἀντίστοιχα κειμήλια ἔργα, καὶ ἄλλα ἄλλων τεχνῶν ὄντως βραχυσως τὸ πρὶν κατασκευαζόμενα.

Ἐκ τῶν ξυλογραφημάτων τούτων παραθέτομεν τρία ἐνταῦθα, τὸ μὲν παριστῶν τὸν ἰσῶνα τοῦ πε-

ριφήμου γλύπτου Θεοφράστου, τεχνούργηθ' υπό δὲ ἐκ Τήνου Ι. Λούδαρη, τὸ δὲ ἀγγεῖον Ἑλληνικόν, ἔργον Νικολάου Ἀρμάνου Γηνίου ἐπίσης, καὶ τὸ ἄλλο κιονόκρανον Ἰωνικῆς παραστάδος, ὑπὸ τοῦ Ἀθηναίου Γ. Παναγιώτου. (*)

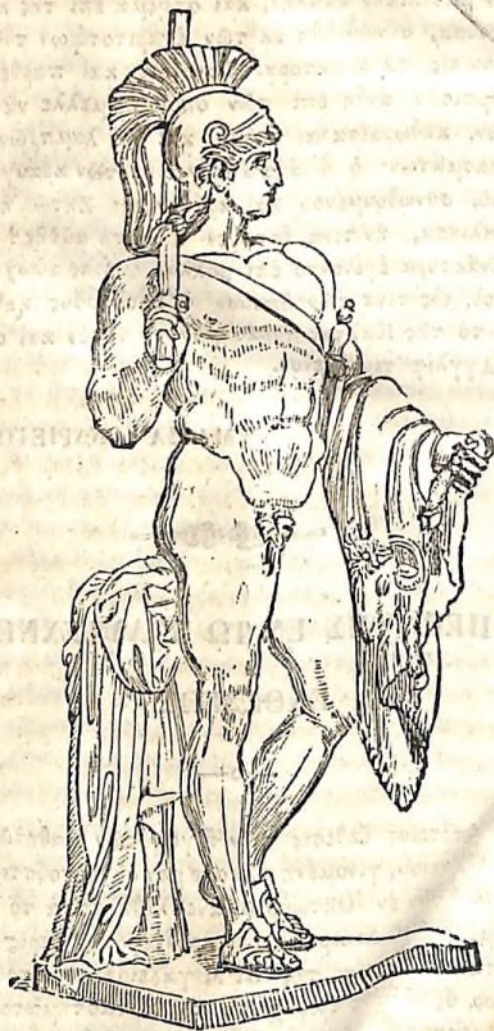
Καθ' ἕκαστον τεχνούργημα δύο τινα πρέπει νὰ παρατηρήσωμεν· τὸ σχῆμα αὐτοῦ καὶ τὴν διασκευὴν τῆς ὕλης αὐτοῦ· καὶ κατὰ τινες μὲν τέχναι, οἷον τὰς καλλιτεχνίας, τοῦ σχήματος ἢ κατασκευῆ εἶνε

δὲν λογίζεται, οἷον ἡ ἀρτοποιία, ἡ βαφικὴ, ἡ βυρσοδέψικη.

Τοῦ μὲν λοιπὸν σχήματος ἢ κατασκευῆ εἶνε ἔργον τῆς καλλιτεχνίας ἴδιον· τῆς δὲ ὕλης ἢ ποιότητος καὶ διασκευῆ εἶνε ἔργον τῶν φυσικῶν καὶ χημικῶν, τῶν μαθηματικῶν καὶ μηχανικῶν ἐφαρμογῶν· οἷον τῆς κατασκευῆς τῶν καπναγωγῶν, τῆς βαφικῆς, τῆς γεφυροποιίας, τῶν ὑδραυλικῶν ἔργων κτλ. Ἀλλὰ διὰ τὴν ἐνότητα τοῦ τεχνούργηματος, ἢ σχέσεως τῆς ποιότη-

Ἄγγειον ἀρχαῖον.

Ἰάσων.

τὸ κυριώτατον τοῦ τεχνίτου μέλημα· κατ' ἄλλας δὲ τὸ σχῆμα εἶνε μὲν οὐσιωδέστατον, ἀλλὰ καὶ τῆς ὕλης ἢ ποιότητος εἶνε ἐξίσου οὐσιωδές, οἷον ἡ τραπεζοποιία, ἡ κρηπιδοποιία, ἡ ἱματουργία κτλ. Κατ' ἄλλας τέχναι μόνον εἰς τὸν βιωφελῆ σκοπὸν, καὶ οὐδὲν εἰς τὸν αἰσθητικὸν ἀφωρῶσαι, τὸ σχῆμα ὡς οὐ-

τητος πρὸς τὸ σχῆμα εἶνε στενοτάτη· διότι ὁ ἀγχειοπλάστης, φερέειπείν, καλῶς εἰδὼς τὴν μίξιν καὶ ὀπτησίαν τῆς ἀργίλου καὶ τὴν κατασκευὴν τῶν γανωμάτων, καὶ ἄμοιρος καλλιτεχνίας, θέλει κατασκευάσει ἀκμψα καὶ ἀπδῆ καὶ πολλάκις ἀσύμφωνα πρὸς τὴν χρῆσιν τὰ ἀγγεῖα· ἐκεῖνα δὲ ἀγνοῶν, καὶ τῆς καλλιτεχνίας εἰδήμων, θέλει κατασκευάσει καλὰ μὲν ἀγγεῖα, εὐθραστο ὅμως καὶ κακῶς γεγανωμένα. Διὰ ταῦτα τὸ ὄριον τὸ χωρίζον τὴν καλλιτεχνίαν τῆς βαναυσουργίας εἶνε λίαν δυσδιάκριτον.

(*) Σ. Σ. Πρὸς τοῦ βαθμοῦ τῆς τελειοποιήσεως εἰς ἣν ἔφθασεν ἡ ἔκδοσις τῆς ἐπιγραφῆς, δὲν δύναται τις εὐκόλως νὰ κρίνῃ ἐκ μόνων τῶν ἐκτυπωμάτων· διότι ἡ τέχνη τῆς ἐκτυπώσεως τῶν ἀκμψων, ἄλλη παρὰ τὴν τέχνην τῆς ἐκτυπώσεως τῶν στοιχείων, δὲν ἐκισχύθη εἰσαεὶ παρ' ἡμῶν διὰ τὴν ἄλλειψιν κυρίως χημικῶν πόρων.

Ἡ ἐνωσις ἀμφοτέρων τῶν σκοπῶν ἐν τῇ αὐτῇ σχολῇ εἶνε ἔργον λίαν δυσχερὲς, μέσων μεγάλων καὶ περιστάσεων οὐ τῶν τυχοῦστων δεόμενον.

Καὶ ὁμοίως εἰς τὴν κατὰ τὰ ἐνόητα ἔνωσιν τῶν δύο θρα, παντάπασιν ἀγνοοῦσι τὰ τῆς τέχνης. τούτων σκοπῶν, ἐμφρόνως γενομένην, ὀρεῖται ἢ Τοσαῦτα ἐνοήσαμεν ἀναγκασίαι νὰ προτάξωμεν, ἄχρι τοῦδε πρόβδος τῶν τεχνῶν παρ' ἡμῖν· οἱ δὲ φο- παρ' ἡμῖν μάλιστα, ὅπου οἱ τῶν πραγμάτων ὄρισμοί

Ἰωνικὴ κεφαλὴ.

νοῦντες, ὅτι ἐξ ἐργοστασίων παρὰ τῷ Πολυτεχνεῖο πρακτικῶς μὴ ὄντες διαδομένοι, συνεχῶς διαστρέ-
 προσηρτημένων, ἔπρεπε νὰ ἐξέρχονται σαπῶνιον, καὶ φονται.
 ἔλαιον, καὶ οἶνος, ἢ ἀγγεῖα, καὶ τράπεζαι, καὶ κλεῖ· Κατὰ δὲ τὴν ἐναρξιν τῆς ἐκθέσεως, παρόντος τοῦ

βασιλέως, τοῦ ὑπουργείου καὶ πολλῶν ἐπισήμων ζέων, ἐν τῷ μέσῳ πλήθους φιλοθεχμώνων, ὁ Διευθυντῆς ἐξεφώνησε λόγον λίαν κατ'ἀλληλον περὶ τῶν διαγωνισμάτων, καὶ τῶν ἐκτεθέντων ἔργων καὶ τοῦ Σχολείου. Ἐν γένει παρεξέθη δὲ δις· τὸ μὲν διὰ τὴν περιγραφήν διὰ πρώτην φοράν εἰς τὴν περιέργειαν τοῦ κοινοῦ παριστανόμενον ἐκπληκτικὸν σύμπλεγμα τοῦ Φαρνεσίου Ταύρου, τὸ δὲ, διὰ τὴν προβάλλειν εἰς τὴν φιλότεχνον νεολαίαν ἐμψυχόν τι παράδειγμα ἐξόχου καλλιτεχνικοῦ βίου, σκιαγραφῶν τὸν τοῦ ἀριστοτέχνου Δαυῖδ, τοῦ γλύπτου, ὅστις ὡς φαινὸν μετέωρον καὶ ἄγγελος καλλιτεχνικῆς προόδου, ἐπεφάνη ἐν ἡμῖν μελαγχολικῶς ὑπερκύπτων ὑπὲρ τὰ ἐρημικὰ τῆς ἀρχαίας καλλιτεχνίας ἐρείπια, καὶ φιλέλλην τεχνολόγους τῶν τοῦ παρόντος ἔτους διαγωνισμάτων.

Κατὰ τὸν διαγωνισμὸν τῶν κατωτέρω μάλιστα τάξεων μεθ' ἡδονῆς καὶ τέρψεως παρατηρήσαμεν ἀκριβῆσαν μονογράμματος, καὶ αἰσθητικὴν ἐν γένει ἀντίληψιν τοῦ σχήματος. Ταῦτα ἀναγγέλλουσι τὰς ὑγιεῖς ἀρχὰς τῆς ἐν τῷ Πολυτεχνεῖῳ τέχνης, καὶ τὴν πάτριον φιλοτεχνίαν τῶν Ἑλλήνων. Χαίρετε, ὦ νεανίσκοι, δημιουργοὶ τοῦ καθ' ἡμᾶς καλλιτεχνικοῦ κόσμου· ἰλαρὰ ἢ Πατρὶς· σὲ προσαγορεύει, καὶ εἰς τοὺς χαρκατῆρας ὑμῶν ὡς εἰς ἀρχαίας ἀναμνήσεις ἀτενεύζει!

Ἀλλὰ πάντων τῶν ἐν τῇ ἐκθέσει καλλιτεχνημάτων, τὰ ὅποια μακρὸν ἤθελεν εἶσθαι νὰ περιγράψωμεν, ἐξέχει τὸ τοῦ Δαυῖδ. Θεορσίου, ἀξίου υἱοῦ τοῦ ἀρκου φιλόλογου καὶ ἀρκου φιλέλληρος Εἰρηναίου Θεορσίου. Πατροπαράδοτον ὁ ἀριστοτέχνης οὗτος ἔχων τὸν φιλελληνισμὸν, ἐπίησε σχεδιογράφημα εἰκνός, τὸ ὅποσον ἀποροῦσαι προσδλέπουσιν αἱ σκιὰι τοῦ Ἀπελλοῦ καὶ Παρξάσιου· εἶνε δὲ αὕτη γραφικὴ ἀπεικόνισις δημοτικῶν τινος Ἑλληνικοῦ ἄσματος παριστάνοντος τὸν Χάριον. Ἡ ὑπόθεσις ὁμολογουμένως εἶνε δυσκολωτάτη, διότι τὸ πλῆθος καὶ ἡ ποικιλία τῶν ἐπεισοδίων τῆς ποιητικῆς εἰκνός, δυσκολωτέρην καθιστῶσιν τὴν ἐνότητα τῆς γραφικῆς εἰκνός. Καὶ ὅμως ὁ φιλέλλην ἀριστοτέχνης ἐπιτυχέστατα ἔλυσε τὸ πρόβλημα, νικήσας μεγάλας δυσκολίας, διότι ἡ κυρία σκηνὴ εἶνε ἐν τῷ αἰθέρι, πολλὰ δὲ τῶν ἐπεισοδίων ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ οὐκ ὀλίγας ἀνατομικὰς δυσκολίας προκυπτούσας ἐκ τοῦ ἐκτάκτου τῶν θέσεων. Ἐξεικνόνει δὲ τὸ ἔργον ὁ Κ. Θεορσίος δι' ὀλίγων ἡμερῶν· ἀλλὰ τὸ ἀκριβὲς καὶ ἀβρὸν τοῦ μονογράμματος, τὸ περικλήρες τῶν προσώπων, τὸ ἐπιχάριτον τῶν θέσεων, ἡ καλλιτεχνικὴ ἐν γένει ζωὴ τῆς εἰκνός, ἀναγγέλλουσι ἐξόχου καλλιτέχνου ποίησιν. Εὐτυχὴς ἡ φιλότεχνος· Ἑλληνικὴ νεολαία ἂν εἴη καὶ ἄλλα τοιαῦτα παραδείγματα, καθ' ἃ φωρὰ τῆς δημιουργοῦσα ἡ μεγαλοφυΐα.

Ὁ Κ. Μανρινέλης, ζωγράφος ἐκ Νεαπόλεως, ἐξεθηκε καλὸν ἐλαιογράφημα παριστῶν τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Ἀμερικήν, εὐστόχως ἀμφοτέρως χαρακτηρίσας.

Μεταξὺ τῶν λοιπῶν εἰκνῶν τῶν ὑπὸ νέων Ἑλλήνων ἐκπονηθέντων, διέπρεπε ἡ ὑπὸ τοῦ Κ. Σ. Χατζογιαννακοπούλου εἰκνὴ τοῦ Μανιάτου, ἣτις φυσικώτατα καὶ χαρακτηρηστικώτατα τὸ πρόσωπον ἐπέδεικνε, καὶ ἡ μικρὰ σύνθεσις τοῦ ἐσωτερικοῦ τοῦ ἐργαστη-

ρίου του. Διεκρίνοντο δὲ καὶ τὰ ἐξ Ἰταλίας πεμρθέντα ἔργα τῶν πάλαι μαθητῶν τοῦ Πολυτεχνείου, καὶ ἐν τῇ καλλιτέχνῳ Ἰταλίᾳ τελειοποιουμένων, ἐν οἷς καὶ ἡ τῆς Κ. Ἑλένης Βούκουρη, ἣτις, ὡς ἐκ τοῦ ἔργου τούτου δύναται τις νὰ προαιωνίσῃ, μετὰ βεβαιότητος θέλει προσεξήσῃ μεγάλην τιμὴν εἰς τὴν πατρίδα τῆς, τὰ δείγματα τῶν προπλασμάτων τοῦ Κ. Κόσσου, ὅστις ἔλαβεν ἐν Ἰταλίᾳ τὸν δεύτερον στέφανον τῆς καλλιτεχνίας εἰς Ἑλλήνα ἀπονεμηθέντα, διότι πρῶτος Ἕλληνα τρεῖς ἐστεφανώθη ὁ νῦν τοῦ Πολυτεχνείου Διευθυντής, καὶ δεύτερος μετὰ 23 ἔτη ὁ ἡμέτερος οὗτος μαθητής.

Μεταξὺ τῶν ἔργων τῆς Ευλογυφίας διαπρέπει τὸ τοῦ Κ. Ἀγαθαγγέλου, τὸ ὅποσον, ἀφοῦ ἐκίνησε τὴν περιέργειαν καὶ τοὺς ἐπαίνους ἐν τῇ Παγκοσμίῳ τοῦ Λονδίνου ἐκθέσει, ἦλθεν ἐκείθεν ἀκτινοδόλον νὰ ἀποφέρῃ τοὺς ἐπαίνους καὶ εἰς τὴν μητέρα Ἑλλάδα.

Οὕτω διαπρέπουσι καὶ τὰ ἔργα τῶν ἀδελφῶν Βιδάλη, τὰ ἐπὶ μαρμάρου παριστῶντα ἵππους ἐκ τῆς ἐσωτερικῆς ζωοφόρου τοῦ Παρθενῶνος. Ὅθεν ἡ Ἑλλάς εἰς τὴν Παγκόσμιον ἐκθεσιν ἀπέφερε τὰς ἀρχαίας ἀναμνήσεις τῆς διὰ τῶν ἀναγλύρων τούτων, καὶ τὴν ἀθωνιάδα τέχνην ἱεροπροσῶς διατηρηθεῖσαν, καὶ ἀπὸ τῆς καταστροφῆς ὡς ἐν Κιβιωτῷ ὑπὸ τοῦ Κ. Ἀγαθαγγέλου ἐνταῦθα μετενεχθεῖσαν, καὶ διὰ τῶν ἐμπνεύσεων τῆς ἀρχαιότητος καὶ διὰ τῆς μηχανικῆς τῶν Εὐρωπαϊῶν τελειότητος περικαλλυνθεῖσαν.

Ἐν τούτῳ τῷ τμήματι διαπρέπει καὶ τὸ νεκρικὸν σῶμα τῆς Κ. Ν. Χατζοπούλου ἣτις ἀώρως ἀνηράσθη ἀπὸ τοῦ βίου. Τὸ μαρμάρινον δὲ τοῦτο σῶμα ἀβρὸν καὶ ἀρχαϊκὴν πένθους εἰκνὴν παριστᾷ. Ἐκ δὲ τοῦ ἔργου τούτου καταφαίνεται, πόσον ἤθελον προσδεύσει οἱ νέοι οὗτοι Βιδάλη, ἂν εὐμοίρουν τῆς προσηκούσης συνδρομῆς καὶ ἐμψυχώσεως.

Μεταξὺ τῶν ἔργων τῆς καλλιτεκτονίας διαπρέπει ἡ βιβλιοθήκη τοῦ Κ.Α.Π. Λασκαρίδου ἐκ τοῦ ἐργοστασίου Γλήνης, ὅστις γνωστὸς ἤδη κατασταθεῖς, γνωστοτάτην κατέδειξε τὴν ἐπιρροὴν τοῦ Πολυτεχνείου ἐπὶ τῶν ξυλουργικῶν τεχνῶν. Τῆς βιβλιοθήκης ταύτης τὸ μὲν σχέδιον εἶνε ἀκράτως Ἑλληνικόν, τοῦ ἰωνίου κόσμου· ἡ δὲ κατασκευὴ καταδεικνύει τὴν τελειότητα εἰς τὴν ἔφθατον ἡ μηχανικὴ ἐργασία τοῦ ξύλου. Εἶνε πολυχρώματος, καὶ περιέχει γλυφὰς ἀξιολόγους ἀρθρῶν καὶ μελῶν ἀρχιτεκτονικῶν. Πολλῶν ἐπαίνων εἶνε ἄξιον τὸ ἔργον, καὶ ἤθελεν εἶσθαι ἀριστούργημα, ἂν ὁ θρικτὸς ἦτον ἦττον ὀγκώδης, καὶ τὰ ἀβρα τῶν παραστάδων τοῦ κρηπιδώματος μᾶλλον ἀκριβῆ. Εὐγνωμοσύνη λοιπὸν ὀφείλεται εἰς τοὺς ΚΚ. Α. Λασκαρίδην καὶ Ν. Χατζοπούλον, οἵτινες μόνοι ἀπασχολήσαντες ὁμογενεῖς τεχνίτας, καὶ εἰς ἔργα ἐμβριθῆ, παρέσχον ἀξιολόγον ἀφορμὴν εἰς τὴν πρόοδον τῶν ἐκπονησάντων αὐτὰ, καὶ δείγμα πάνδημον τοῦ τρόπου δι' οὗ προστατεύονται αἱ τέχναι. Τούτων τὸ παράδειγμα εἶθε νὰ μιμηθῶσι καὶ ἄλλοι φιλότεχοι ὁμογενεῖς! Διὰ παραγγελιῶν πρὸ πάντων δύναται αἱ τέχναι νὰ ἐμψυχθῶσι καὶ νὰ προσδεύωσι παρ' ἡμῶν, ὡς καὶ πανταχόθι.

Ἀξιολόγον δείγμα τῆς προόδου τῆς ξυλουργικῆς

εἶνε καὶ τὰ κομψὰ καὶ στερεὰ ποικιλιήρια καὶ στη-
θασκόπια τοῦ Ε. Βούλγαρη. Ὁ φιλογενὴς προστάτης
τῆς βιομηχανίας Κύριος Λουκᾶς Βάλλης, ἐπεμφε
καὶ κατὰ τὸ παρὸν ἔτος δείγματα μεταξοκλωστι-
κῆς ἀξιόλογα, καθὼς διαγωνιζόμενα πρὸς τὰ τῶν δο-
κιμωτάτων καταστημάτων τῆς Ἰταλίας καὶ Γαλλίας.

Τ' ἀγγειοπλαστεία τοῦ Κ. Ἡρειώτου καὶ Κ. Χε-
λιώτου ἀνέδειξαν καλὰ δοκίμια τῆς κοινωφελεστάτης
καὶ μόλις ἐκασωζομένης ταύτης τέχνης. Ἡ πρόοδος
αὕτη μαρτυρεῖ, ὅτι ἡ σκοπίμως γινομένη συνδρομὴ
τῆς κυβερνήσεως εἶνε ἰσχυρότατον προαγωγῆς τῶν
τεχνῶν μέσον.

Αἱ καθέκλαι τέλος τοῦ Β. Μαντζούνη καὶ πολλὰ
ἄλλα βιομηχανικὰ ἔργα ἐπιμαρτυροῦσι καὶ βεβαιοῦσι
τὴν ἀγαθοποιὸν τοῦ Πολυτέχνειου ἐπιβρόχην, διὰ τῆς
ὁποίας, τὴν εὐχάριστον αὐξήσιν δίκαιον ἀπονέμομεν
φόρον πρὸς τὸν ἀρχαῖον ἐκεῖνον ἄνδρα, τὸν φιλογε-
νέστατον Ν. Στουρνάρην, τοῦ ὁποίου τὸν θάνατον θρη-
νεῖ σήμερον ἡ πατρίς, διότι οὗτος καὶ ζῶν πρώτι-
στον εἶχε μέλημα τὴν πατρίδα, καὶ θνήσκων πρώτος
ὑπὲρ αὐτῆς ἐφρόντισε δωρησάμενος εἰς βιομηχανικὸν
σχολεῖον 600,000 δρ. δι' ὧν, κελῶς δαπανωμένων,
δύναται νὰ προσγίῃ μεγίστη εἰς τὴν ὑλικὴν ἀνά-
πτυξιν τῆς Ἑλλάδος ὠφέλεια.

πλήθος ἀλληγορικῶν παρυστάσεων ζώων, φυτῶν, ὀρ-
γάνων χρησίμων εἰς τὰς ἐπιστήμας καὶ τέχνας τῆς
ἀρχαιότητος. Αὐταὶ μᾶς διδάσκουσι τὴν τε ἀρχὴν
καὶ πρόοδον καὶ παρακμὴν τῶν καλῶν τεχνῶν ἐν
διαφόροις ἔθνεσι, τὸ ὄνομα καὶ τὰς ἰδιοτροπίας τῶν
διαφόρων τεχνιτῶν, καθὼς καὶ τὴν φιλοκαλίαν καὶ τὸ
ὑψος τῆς τέχνης ἐν πάσῃ ἐποχῇ (α). Οἱ ζωγράφοι
δύναται νὰ εὕρωσιν ἐν αὐταῖς ἰδέας πρὸς ἀντίλη-
ψιν, ἀντικείμενα πρὸς μίμησιν, καὶ εἰκόνας ὀλοκλή-
ρους πρὸς ἔτοιμον μεταφορὰν εἰς τοὺς πίνακας τῶν.
Ὁ Ῥαφαῆλος χρεωστῆ εἰς αὐτὰς πολλὰς καλὰς ἔ-
ξεις του. Ὁ Ἀνίβας Καράχης παρέλαβεν ἀπὸ δύο
γλυπτῶν ψήφων τὰς ἰδέας τῶν δύο ὠραιότερων αὐ-
τοῦ πινάκων, τῶν ἐν τῷ Φαρνεσίῳ Παλατίῳ διατη-
ρουμένων. Ὁ Ἡρακλῆς, βασταζῶν τὸν οὐρανόν, εἶναι
ἀπομίμημα ἀρχαίας γλυφῆς, διατηρουμένης εἰς τὸ
τῶν Ἀρχαιοτήτων Μουσείον τῆς Παρισιανῆς βιβλιο-
θήκης. Ὁ αὐτὸς ἦρωσ ἀναπαυόμενος μετὰ τοὺς ἄ-
θλους του, ὀλίγον διαφέρει τοῦ Σαρδίου λίθου, ὅστις
ἀνῆκε ποτὲ εἰς τὸν Σούλιον Οὐρσίον. Ὁ Βουσαρδὼν
ὠμολόγησεν, ὅτι ὀφείλει τασοῦτον εἰς τὴν μελέτην
τῶν γλυπτῶν ψήφων, ὅσον καὶ εἰς τὴν τῶν ἐν Ῥώ-
μῃ προτομῶν καὶ ἀνδριάντων. Εὕρισκονται δὲ προσέτι
ἐπὶ τῶν γλυπτῶν λίθων ἀπεικονισμένοι ἐνίοτε τινὲς
τῶν ἀνδριάντων ἢ τινὰ τῶν συμπλεγμάτων, ὧν ἡ ἐπι-
στήμη θρηνεῖ τὴν ἀπώλειαν, καὶ εἶναι πολλὰ πιθανόν,
ὅτι τὰ περισσότερα τῶν ἀριστουργημάτων τῆς
ἀνδριαντουργίας ἀντεγράφησαν ἐπὶ τῶν γλυπτῶν ψή-
φων. Ἵπάρχει τοῦλάχιστον μεγίστη σχέσις μεταξύ
γλυπτῶν τινῶν λίθων, καὶ τινῶν ἀνδριάντων, ὧν μό-
νας τὰς περιγραφὰς ἔχομεν. (β).

Πάντα δὲ ταῦτα δεικνύουσι προφανῶς τὴν ὠφε-
λειαν τῆς σπουδῆς τῶν γλυπτῶν ψήφων, εἰς τε τοὺς
καλλιτέχνας καὶ εἰς πάντας τοὺς θέλοντας νὰ ἔχωσι
καθαρὰν τῆς ἀρχαιότητος γνῶσιν. (γ)

Τὴν σπουδαιότητα ταύτην τῆς μελέτης τῶν γλυ-
πτῶν ψήφων ἀναγνωρίζοντες δημοσιεύομεν ἐνταῦθα
ἐξηγήσεις τινὰς ἐπὶ τινῶν εἰς χεῖρας ἡμῶν περιελθόν-
των δακτυλιολίθων, πρὸς χάριν τῶν τε προτρεψάντων
ἡμᾶς φίλων καὶ πάντων τῶν ἐραστῶν τῆς καλλιτε-
χνίας καὶ τῆς ἀρχαιότητος, ὅσοι ὡς ἡμεῖς πρεσβεύ-
ουσιν ὅτι·

==*==
ΕΞΗΓΗΣΙΣ

Ἀρχαίων τινῶν Δακτυλιολίθων.

Ἰ π ὀ

Ι. Ν. ΣΤΑΜΑΤΕΛΟΥ

Λευκαδίου.

—0—

Ἡ ἐκ τῆς μελέτης τῶν γλυπτῶν ἐν γένει ψήφων
τῆς ἀρχαιότητος προερχομένη ὠφέλεια εἰς τε τοὺς
Καλλιτέχνας καὶ τοὺς ἀρχαιολόγους ὑπὸ πάντων ὀ-
μολογεῖται. Αὐταὶ περιστῶσιν ἡμῖν πλήθος ἀντι-
κειμένων, ἐμβλημάτων καὶ συμβόλων, λίαν περι-
έργων διὰ τὴν ἱστορίαν τῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων τῶν
διαφόρων λαῶν τῆς ἀρχαιότητος. Ἐν αὐταῖς εὕρισκο-
μεν εἰκόνας Ἡρώων, Ἡγεμόνων καὶ διασῆμων ἀν-
δρῶν, ὧν τοὺς ἀνδριάντας ὁ Χρῆνος ἀπώλεσεν. Ἐν
αὐταῖς ἀπαντῶμεν ἀλφαβητικούς χαρακτῆρας ἀπω-
τάτων αἰῶνων, ἱερογλυφικὰ καὶ μοναδικὰ σύμβολα,

- Suivre les anciens, c'est suivre la nature:
- Qui respecte leurs loix, ne craint point la censure.
- » Voyez sur leurs Autels les lauriers encor verds,
- Braver également l'envie et les hivers. » (δ)

(α) Ἀνόνημ. Introd. allo studio delle Art. del Dissegno. Tom. I. pag. 141.
(β) Millin. Diat. des beaux arts. U. Egyptique.
(γ) Ἀνόνημ. αὐτόθ.
(δ) Pope's Essay on Crit. Μετάφρ. ὑπὸ Mr. du Resnel. Chant. I. vers 223.

ΔΑΚΤΥΛΙΟΛΙΘΟΙ.

§. α.

Ὁ Ἡρακλῆς ἀναπαυόμενος.

Δακτυλιόλιθος τοῦ συμπολίτου ἡμῶν Κυρίου Ἀθανασίου Τριανταφύλλου. Ἐναυτῷ παρίσταται γενεῖου ἦχος Ἡρακλῆς, καθήμενος ἐν ἀναπαύσει ἐπὶ τοῦ Ταύρου, ὃν ἐδάμασεν ἐν Κνωσσῷ τῆς Κρήτης (α). Ἡ λεοντὴ καλύπτει τὴν ὄσφυν, τὸ δὲ ῥόπαλον κεῖται ἐγκαταλελειμμένον παρὰ τῆ ἀριστερᾷ πλευρᾷ του. Ἀπὸ τοῦ Ταύρου δὲ μόνῃ ἡ Χαίτη καὶ ἡ κεφαλὴ διακρίνονται, ὁ δὲ λοιπὸς κρύπτεται ὑπὸ τῆς λεοντῆς καὶ τῶν ποδῶν τοῦ ἥρωος.

Ὁ τεχνίτης ἠθέλησε νὰ παραστήσῃ αὐτὸν γιγαντόσωμον καὶ ὄντως παῖδα Διὸς, ὡς τὸν περιγράφει ὁ Ἀπολλόδωρος: « ἦν δὲ καὶ θεωρηθεὶς φοβερὸς, ὅτι παῖς Διὸς ἦν » τετραπηχναῖον μὲν γὰρ εἶχε τὸ σῶμα. » (β)

Καὶ εἰς πλεῖστα ἄλλα τῆς τέχνης ἔργα δείκνυται ὁ ἔβδομος οὗτος ἄθλος τοῦ Ἡρακλέους. Εἰς νόμισμα τοῦ Αὐγούστου παρίσταται δαμάζων τὸν Ταύρον τῆς Κρήτης μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς *Herculis Cretensi* (γ), ὡσαύτως καὶ εἰς λείψανον μετόπης τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ Ναοῦ τοῦ Διὸς, διατηρούμενον ἐν τῷ Μουσείῳ τοῦ Louvre (δ), καθὼς καὶ εἰς ἀνάγλυφον ἐκδοθὲν καὶ ἐξηγηθὲν ὑπὸ Winckelmann. (ε).

Ἡ ἀναπαυτικὴ πάλιν αὐτοῦ διάθεσις ἀπαντᾶται ὁμοίως καὶ εἰς πολλὰ ἄλλα ἀνάγλυφα, ὡς εἰς Νόμισμα τοῦ Ἀδριανοῦ, ὅπου εἰκονίζεται καθήμενος ἐπὶ βράχου, ἐνδεδυμένος τὴν λεοντὴν, καὶ παρὰ τοῖς πύλαις ἔχων τὸν νεκρὸν Κίπρον (ζ). Ὁσαύτως ἀναφέρεται ὑπὸ Νικήτα τοῦ Χωνιάτου (η) κολοσσιαῖος Ἡρακλῆς ἀναπαυόμενος μετὰ τὴν ἐκπεραίωσιν τῶν ἄθλων του· παρίστατο δὲ αὐτὸς καθήμενος ἐπὶ κοφίνου, δι' οὗ ἐκάθηρε τὰς κοπρίας τοῦ Αὐγείου, ἐνδεδυμένος τὴν λεοντὴν, καὶ στηριζόμενος διὰ τοῦ ἀρι-

(α) Ἀπολλόδωρ. Βιβλιοθ. β β. Β'. Κεφ. ιη'. §. 2.

(β) Ὁ αὐτ. Αὐτόθ. Κεφ. ι. §. 7.

(γ) Barthelemy - Numismatique Ancien. pag 396, N. 209.

(δ) Muller. Archeolog. Atlas. pag. 25, Pl. 19, fig 37.

(ε) Monument. ined. de l' Antig. N. 63.

(ζ) Barthelemy αὐτόθ. pag. 397, N. 217.

(η) Περί τῶν ἐν Κωνσταντινουπ. ἀγαλμ. Κεφ. Ε'. Σελ. 12, ἔκδ. Winckelmann.

στεροῦ βραχίονος ἐπὶ τοῦ γόνατός του. Τοιαύτη παράστασις ἀπαντᾶται οὐ σπανίως καὶ ἐπὶ τῶν πολυτίμων λίθων (α).

Πρὸς τ' ἀριστερὰ τοῦ δακτυλιόλιθου μας φέρεται ἡ ἐπιγραφὴ ΑΔΜΩΝ, σημαίνουσα βεβαίως τὸ ὄνομα τοῦ τεχνίτου, ὅστις καὶ ὑπὸ ἄλλων ἔργων του μᾶς εἶναι γνωστός. Οὕτω, κεφαλὴ τοῦ γενεῖου χου Ἡρακλέους, φέρουσα τὴν ἐπιγραφὴν ΑΔ ἀποδίδεται εἰς αὐτὸν (β), καθὼς καὶ ἕτερος Ἡρακλῆς πότης, ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς ἰσχύος του, μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς ΑΔΜΩΝ (γ).

Οἱ ἀρχαιολόγοι στηριζόμενοι εἰς τὸ σχῆμα τοῦ γράμματος Ω, θέτουσιν αὐτὸν μεταξὺ τῶν χρόνων τῶν τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ τοῦ Αὐγούστου (δ). Ὁμιλοῦντες δὲ ἀκριβέστερον, δὲν πρέπει νὰ τὸν θεωρήσωμεν πολὺ τοῦ Αὐτοκράτορος τούτου προγενέστερον, διότι τὸ τοιοῦτον Ω, οὐδαμῶς ἀπαντᾶται ἐπὶ ψήφου ἐν τῇ Ἑλλάδι πρὸ τῆς Βασιλείας Πτολεμαίου τοῦ Αὐλητοῦ, συμπιπτούσης τῷ 65 πρ. χρ. (ε).

—

§. β'.

Ὁ Μαντικός Ἀπόλλων.

Δακτυλιόλιθος τοῦ συμπολίτου ἡμῶν Κ. Ἀγγέλου Καλκάνη. Ἐν αὐτῷ παρίσταται δαρνοστεφῆς Ἀπόλλων, γυμνὸς καὶ ὄρθιος, κλάδον δάφνης τῇ δεξιᾷ φέρων, διὰ δὲ τῆς ἐτέρας, στηριζόμενος ἐφ' ὑψηλοῦ τετραγώνου στηλοβάτου, ἐφ' οὗ ἵσταται τρίπους (ζ). καὶ ἐπὶ τούτου σφαιροειδῆς ὄλμος. « Τὸ δὲ ἐπίθημα τοῦ τρίποδος κύκλον καὶ ὄλμον δεῖ καλεῖσθαι, ἐπεὶ καὶ τοῦ Δελφικοῦ τρίποδος τὸ ἐπίθημα, ἐν ᾧ ἐγκάθηται ἡ Προφήτις, ὄλμος καλεῖται. » (η).

Ἐκ τῶν συμβόλων τούτων ἐξάγεται προφανῶς, ὅτι ὁ τεχνίτης ἠθέλησε νὰ γλύψῃ ἢ ἀντιγράψῃ « Μαντικὸν Ἀπόλλωνα » (θ). Ἡ μὲν δάφνη, ἱερὰ τοῦ θεοῦ τούτου, ἐχρησίμευε καὶ ὡς στέμμα καὶ ὡς τῆς μαντικῆς αὐτοῦ ἀρετῆς σύμβολον (ι), διότι καὶ Δαφναῖος ἐπεκλήθη (κ), ὁ δὲ τρίπους, σύμβολον τῆς

(α) Muller. Archeolog. 2. 130, 2. καὶ 2. 417, 3.

(β) Millin. Dic c. des beaux Arts. U. Glyptique.

(γ) Ὁ αὐτ. αὐτόθ.

(δ) Ὁ αὐτ. αὐτόθ.

(ε) Joann. Franzius, Elementa Epigraphices Gracae. pag. 708.

(ζ) Τὸ ὕψος τοῦ στηλοβάτου ἐξισοῦται σχεδὸν τῷ τοῦ τρίποδος, ἀμφοτέρων δὲ ὁμοῦ τῷ τοῦ θεοῦ ἀναστήματι.

(η) Πολυδεύκ. Βιβ'. Γ'. Κεφ. κγ'.

(θ) Φώτιος ἐν Λ. Τρίποδα. α. Ἐπὶ τρίποδα κείμενόν Μαντικὸν Ἀπόλλωνος. ἢ ἔκδ. R. Porson. 1823.

(ι) Φουρνούτ. περί φύσ. θεῶν. Κεφ. ΔΒ'.

(κ) Φιλόστρ. ἐν Βίῳ Ἀπολλωνίου. Σελ. 9. ἔκδοσ. Kayser.

αὐτῆς ἀρετῆς, καὶ ἴδιος τοῦ Θεοῦ τούτου, ἀπαντᾷται συχνότατα ἐπὶ τῶν ἀρχαίων μνημείων. Οὕτως ἐπὶ νομισμάτων βλέπομεν τὸν Ἀπόλλωνα, ἀπαρπλάκτως ὡς τὸν ἡμέτερον, πλησίον τοῦ τρίποδος του ἰστάμενον, ἐφ' οὗ ἐνίοτε ἐπικάθηται καὶ ὁ Ὀλμος, ὅθεν καὶ Ἐνόλμιος ἐπεκλήθη (α), ὡσαύτως καὶ ἐν νομισματοστήμῳ (Medaillon) τῆς ἐπὶ Μέανδρον Μιγνησίης, δημοσιευθέντι ὑπὸ τοῦ Κυρίου Κόμπου εἰς τὰς συλλογὰς τοῦ Χουντέρου (β), μᾶς παρίσταται ὁμοίᾳ εἰκῶν, ἧς ὁ τρίπους φέρει Ὀλμον κυλινδροειδῆ. Τὸ σύνθημα ὅμως τοῦ Ὀλμου σχῆμα εἶναι κοῖλον ἡμισφαίριον, ὅπερ ἐνίοτε, καλυπτόμενον ὑφ' ἐτέρου ὁμοίου, σχηματίζει πλήρη σφαῖραν, ὡς τὸν βλέπομεν καὶ ἐν τῷ προκειμένῳ δακτυλιόλιθῳ (γ). Τοιοῦτον σφαιροειδῆ ὄλμον ἀπαντῶμεν καὶ ἐπὶ τινῶν Νομισμάτων τοῦ Βιτελλίου, καὶ ἐπὶ ἐτέρου χρυσοῦ τῆς Κασσίας οἰκογενείας (δ), καθὼς καὶ ἐπὶ Τρίποδος δημοσιευθέντος ὑπὸ Μυλλέρου (ε), καὶ κατ' ὅλα ὁμοιάζοντος τῷ ἡμέτερῳ.

—ο—

§. γ'.

Αἱ τρεῖς χάριτες.

Δακτυλιόλιθος τοῦ συμπολίτου ἡμῶν Κ. Λεωνίδου Βιφεία. Ἐν αὐτῷ παρίσταται ἡ χορία τῶν τριῶν χαρίτων, Ἀγλαίας, Εὐφροσύνης καὶ Θαλίας (ζ), συγκρατομένων ἀλλήλων καὶ ἀρμονικῶς συγχορευουσῶν. Καὶ αἱ μὲν δύο βλέπουσι πρὸς ἡμᾶς, ἡ δὲ τρίτη πρὸς ἐκείνας.

Εἰς τοὺς ἀρχαιοτέρους χρόνους παρίσταντο αἱ χάριτες ἐνδεδυμέναι, ὅπως αἱ ἀνακείμεναι χρυσαῖ χάριτες εἰς τὸν ἐν Σάμῳ Ναὸν τῆς Νεμέσεως, ἔργον Βουπάλου, ἢ ἐν τῷ Ὀδείοῳ, ἔργον Ἀπελλοῦς, αἱ ἐν τῷ θαλάμῳ τοῦ Ἀττάλου εἰς Πέργαμον, ἔργον τοῦ αὐτοῦ Βουπάλου, αἱ ἐν τῷ Πυθίῳ, ἔργον Πυθαγόρου τοῦ Σαμίου, αἱ ἐν τῇ εἰσόδῳ τῆς Ἀκροπόλεως, ἔργον τοῦ Σωκράτους (η) αἱ ἐν τῷ ἱερῷ εἰς Ἡλίδαν, ἔχουσαι μέρη τινὰ ξύλινα ἐπίχρυσα, ὅπερ ὁ Πausanias καλεῖ «τὰ ἐς ἐσθῆτα προσώπα δὲ καὶ χεῖρας καὶ πόδας ἐκ λίθου λευκοῦ. Ἄγνωστα δὲ τίς ὁ πρῶτος παραστήσας αὐτάς γυμνάς· ἀλλ' ὁ αὐτὸς περιηγητὴς μᾶς βεβαιοῖ, ὅτι ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ εἰκονίζοντα ἤδη γυμναί· «Χά-

ριτας γοῦν οἱ καὶ ἐμὲ ἐπλασοῦν τε καὶ ἔργαγον γυμνάς.» (α).

Τὸ ὄνομα χάριτες παράγουσιν οἱ ἀρχαῖοι ἀπὸ τοῦ Χ α ρ ἄ ὡς ὁ Φουρνότος· «πρῶτον μὲν κοινῶς ἀπὸ τῆς χαρᾶς, χάριτες ὠνομάσθησαν» (β), δοξάζοντες αὐτάς ὡς ἐπιστατούσας ἀοράτως καὶ ἀγιάζουσας τὰς τε εὐθυμίας καὶ τοὺς χοροὺς καὶ πᾶσας τὰς καλὰς ἐξεις ἐν τε οὐρανῷ καὶ ἐν γῆ, διὰ τὸ ὅποσον, μεταξὺ ἄλλων, ὅ τε Ὀρφεὺς καὶ ὁ Πίνδαρος ἐπλεξαν αὐταῖς ὕμνον. Ὁ μὲν Ὀρφεὺς τὸν δε,

» Κλύτε μοι, ὦ Χάριτες μεγαλύνουμοι, ἀγλαότιμοι,
» Θυγατέρες Ζηνός τε καὶ Εὐφροσύνης βαθυκόλπου,
» Ἀγλαίη, Θαλίη τε, καὶ Εὐφροσύνη πολυούβη,
» χαρμοσύνης γενέτηρες, ἐράσμιαι εὐφρονες, ἀγαι,
» αἰολόμορφοι, ἀειθαλέες, θνητοῖσι ποθειναί,
» οὔτε γὰρ ἡέλου ταχίναί φλόγες, οὔτε σελήνης,
» καὶ σοφίης, ἀρετῆς τε, καὶ ἐργασίμου θρασύτητος
» αὐχμηί, οὔτε βίου λιπαρῆς περικαλλέος ἥσθης
» ἡμέων χωρὶς ἐγείρει εὐφροσύνας βίοτοιο.
» εὐκταῖαι, κυκλάδες, καλυκώπιδες, ἡμερόσσαι
» ἔλθοιτ' ὀλοδοῦμαι, ἀεὶ μύστησι προσηγεῖς.» (γ)

ὁ δὲ Πίνδαρος, τὸν δε.

» Χάριτες Ὀρχομενοῦ, παλαιόνων Μινυῶν ἐπίσκοποι,
» κλύτ' ἐπεὶ εὐχομαι· σὺν ὑμῖν γὰρ τὰ τε τερπνὰ
» καὶ τὰ γλυκεῖα γίνεται πάντα βροτοῖς.
» εἰ σοφός, εἰ καλός, εἴτις ἀγλαός ἀνὴρ
» οὔτε γὰρ θεοὶ σεμνῶν χαρίτων ἄτερ·
» κοιρανέοντι χοροῦς,
» οὔτε δαίτας.» (δ)

ὁ Διόδωρος πάλιν λέγει, ὅτι ἐδόθη αὐταῖς ὑπὸ τοῦ Διὸς ἢ τοῦ προσώπου καλλονῆ καὶ ἢ τῶν μελῶν τοῦ σώματος εὐρυθμὸς κίνησις καὶ διαθέσις, ὅπως οὕτω τέρπωσι τοὺς θεατάς (ε). Ἴδου ὑπὸ τινῶν ἐμπνεόμενοι οἱ Καλλιτέχναι τῆς ἀρχαιότητος ἀπετύπων ἐκείνα τὰ εἴδη πλάσματά των, τὰ ὅποια μόνος ὁ καλὸς ποιητὴς δύναται ἀνταξίως νὰ ἀυμνήτη. Ἐκ τῶν ὑψηλῶν τούτων ἐμπνεύσεων ἀρύεται ἡ γλυφὴ τὴν εὐρυθμὸν ἐκείνην τῶν χαρίτων πλοκήν, δι' ἣν κυκλάδες ἐπεκαλέσθησαν, τὴν ἐναρμόνιον ἐκείνην τοῦ χοροῦ των κίνησιν, δι' ἣν χαρμοσύνης γενέταιρι, ἐράσμιαι, αἰολόμορφοι ἤκουσαν, τὴν ἀβρότητα καὶ ἀναλογίαν τῶν μελῶν ἐκείνην, τὴν οὐράνιον καλλονὴν δι' ἣν ἐράσμιαι, εὐφρονες, ἀγναι, ἀειθαλέες, θνητοῖσι ποθειναί, ἐχαρκτηρίσθησαν. Οἱ νεώτεροι Καλλιτέχναι πρέπει νὰ προσφεύγωσιν εἰς τὰ ἔργα τῶν ἀρχαίων, καθότι εἰς ἐκείνα καὶ μόνον διεσώθησαν αἱ ἱεραὶ τῆς ἀρχαιότητος ἐμπνεύσεις.

Ἵπερ πάντα ἄλλον θεὸν τὰς Χάριτας ἐθεώρησαν οἱ τε Ποιηταὶ καὶ Καλλιτέχναι ὑπὸ τὴν ἀλληγορικὴν αὐτῶν ἐποψίν. Ἡ γυμνότης των ἀλληγορεῖ-

(α) M. Έτυμολ. ἐν Λ. Ένολμίς, καὶ Robinson. Antiq. Grec. Tom. I, pag. 432.
(β) Plan. XXXV. 9.
(γ) Millin. Dict. des beaux Arts. U. Trepied.
(δ) Ὁ αὐτ. αὐτόθ.
(ε) Archeolog. Atlas, Plan. 27, fig. 99.
(ζ) Ησιόδ. Θεογον. Στ. 907. καὶ Ὀρφ. Ἵμν. Ε'. καὶ Πίνδαρ. Ὀλυμπ. ΙΔ'. Στ. 18.
(η) Pausan. Βιβλ. Θ'. Κεφ. λβ. ζ. 2.

(α) Ὁ αὐτ. Βιβλ. ΣΤ'. Κεφ. κδ'. ζ. 5.
(β) Περί φύσ. θεῶν. Κεφ. ιε.
(γ) Ἵμν. Ε'.
(δ) Ὀλυμπ. ΙΔ. Στ. 5—12. καὶ Σχόλ. εἰς Πίνδ. αὐτόθ.
(ε) Διόδωρ. Βιβλ. Ε'. Κεφ. 73.

το εἰς τὸ εὐκόλως καὶ ἀνεμποδίτως χαρίζεσθαι (α), ἡ δὲ τριαδική των χορία, εἰς τὸ κυκλικῶς πως καὶ ἀπαύστως ἀμοιβεσθαι χάριτος (ε), ἡ δὲ αὐτῶν θέσις, ἐν ἧ αἱ δύο βλέπουσι πρὸς ἡμᾶς, ἡ δὲ πρὸς ἐκείνας, εἰς τὸ ἀποδιδόναι διπλὴν τὴν χάριν (γ).

Ἐκτὸς τῶν ἐν τοῖς Συγγραφεῦσι μνημονευομένων, ἐσώθησαν καὶ πλῆθος καλλιτεχνουργημάτων, παραστάντων τὰς Χάριτας γυμνάς, συγκρατουμένας καὶ συγχορευούσας, ὅπως καὶ ἐν τῷ ἡμετέρῳ δακτυλιόλιθῳ. Μάλιστα δ' αἱ εὐρεθεῖσαι γραπταὶ ἐν Ἡρακλείῳ δὲν διαφέρουσι τῶν ἡμετέρων, εἰμὴ καθ' ὅσον ἐκείναι φέρουσιν εἰς χεῖρας ἢ μὲν ἄνθη, ἢ δὲ ὀπώρας, ἢ δὲ στάχνας, σύμβολα τῶν πλουσιῶν δώρων τῆς φύσεως ἢ μᾶλλον τῶν τριῶν ἐπιχαρίτων τοῦ χρόνου ὥρων, ἐξαιρέσει τοῦ χειμῶνος. (δ)

—ο—

§. δ'.

Ὁ ἔρωσ τρωθείς.

Δακτυλιόλιθος τοῦ αὐτοῦ Κ. Α. Βαφέα. Ἐν αὐτῷ παρίσταται α Νήπιος Οὐράνιος ἔρωσ π (ε), ἄνθη-ρὸς καὶ νέος ὡς τὸν περιγραφόμενον ὑπὸ Καλλιστράτου « ὁ ἔρωσ αὐτὸς παῖς ἄνθηρὸς καὶ νέος, πτέρυγας ἔχων καὶ τόξα » (ζ), φαίνεται ἔτοιμος ν' ἀναπτρωθῇ πρὸς τὴν ἐν οὐρανῷ Μητέρα του (η). φέρει τόξον τῆ δεξιᾷ, τὸν δάκτυλον δὲ τῆς ἐτέρας φουσᾷ ὡς τετρωμένον « ἄλλγεε καὶ χέρ' ἐφύσση » (θ) ὑπὸ δὲ τοὺς πόδας του κεῖται νεωστὶ ἀποκοπὴν ῥόδον. Δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι ὁ φιλόκαλος τεχνίτης ἠθέλησε προσφυῶς διὰ τῆς σιωπηλῆς Δύρας του νὰ ψάλῃ τὴν χρυσοῦν ταύτην ὠδὴν τοῦ Ἀνακρέοντος.

- » Ἐρωσ πὸτ' ἐν ῥόδοισι
- » κοιμωμένην μέλιτταν
- » οὐκ εἶδεν, ἀλλ' ἐτρώθη
- » τὸν δάκτυλον πατάξας
- » τὰς χεῖρας, ὠλόλυξε
- » δραμῶν δὲ καὶ πεπασθεῖς
- » πρὸς τὴν καλὴν Κυθῆρην. κ.τ.λ. » (ι)

(α) Φουρνοῦτ. αὐτόθ. καὶ Διόδωρ. αὐτόθ.

(ε) Φουρνοῦτ. αὐτόθ.

(γ) Ὀγυγία, Τόμος Β'. Σελ. 197.

(δ) Muller. Archeolog. Atl. Pl. 39 fig. 181.

(ε) Λουκιαν. Ἐρωτ. §. 37.

(ζ) Καλλίστρ. Ἐκφρασ. Ἀγαλμ. γ'.

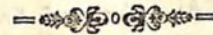
(η) Ἀνακρ. Ὀδ. μ'. καὶ Θεόκρ. Εἰδ. ιθ'.

(θ) Θεόκρ. αὐτόθ.

(ι) Ἀνακρ. Ὀδ. μ'. Τὴν ὠδὴν ταυτην παραμορφώσας ὀλίγον ὁ Θεόκριτος, ἐπλεξε τὸ ΙΘ'. Εἰδύλλιον του οὕτως

- » Τὸν κλέπτει ποτ' Ἐρωτα κακὰ κέντασε μέλισσα,
- » Κηρίον ἐκ σιμῶν σολεύμενον ἄκρα δὲ χειρῶν
- » Δάκτυλα πάνθ' ὀπίσκειν ὁ δὲ ἄλλγεε, καὶ χέρ' ἐφύσση,
- » Καὶ τὰν γὰρ ἐπάταξε, καὶ ἄλατο' τὰ δ' Ἀφροδίτα
- » Δεῖξεν τὰν ὀδύναν, κ.τ.λ.

Ἄξιον παρατηρήσεως εἶναι, ὅτι ὁμοίαν ταύτης σκη-νὴν οὐδαμοῦ ἠδυνήθημεν νὰ τύχωμεν ἐν ταῖς συλλογαῖς τῶν ἐκδοδομένων Ἑλληνικῶν μνημείων. Τοῦτο ἀποδεικνύει τὸ σπάνιον καὶ ἐπομένως τὸ πολῦτιμον τῆς προκειμένης ψήφου.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Τ Ο Υ

ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΥ ΦΥΛΟΥ.

—ο—

Τὰ σχολεῖα εἶναι τὰ πρώτιστα ἐργαστήρια ἐνθὺ χαλκεύονται τὰ ἐργαλεῖα τῆς ἀνθρωπίνης εὐδαιμονίας. Ἐν αὐτοῖς οὐ μόνον ἀποκτῶμεν τὰ συντείνοντα εἰς τὴν ἠθικὴν καὶ κοινωνικὴν ἡμῶν εὐτυχίαν, ἀλλὰ καὶ ἀληθῶς εἰς ἀνθρώπου ἀξίαν ἀναβιβαζόμεθα. Οὐδ' ὁ λιθοξόος τοὺς λίθους, οὔτε ὁ λεπτοουργὸς τὰ ξύλα πρέπει νὰ ξέσῃ τόσον ἵνα παραγάγῃ ἐξοχον καλλιτέχνημα, ὅσον πρέπει ἢ μάθησις νὰ καταξέσῃ τὸ ἀπλαστον δίπουν, ὅπως ἀναδείξῃ αὐτὸ ἀνθρώπον. Ὁ ἀνθρώπος γεννᾶται, ὡς πολλὰ τῆς φύσεως προϊόντα, μὲ τὰς ἀκάνθας του, αἷς νέας πολλάκις προσθέτουσιν ἢ ἀνατροφή, καὶ αἱ λοιπαὶ αὐτοῦ περιστάσεις. Ἔργον δὲ τῶν σχολείων εἶναι ν' ἀποκόπτωσι καὶ ἐκρίζωσι τὰς φυσικὰς ταύτας καὶ ἐπικτητοῦς ἀκάνθας, καὶ ν' ἀναδεικνύωσιν αὐτὸν ἀληθῶς ἀνθρώπον. Ὡς γνωστὸν κατὰ τὸν ΙΒ' αἰῶνα ὑπῆρξαν σοφοὶ ἀνούμενοι νὰ ὀνομάσωσι τοὺς νεωστὶ εὐρεθέντας κατοίκους τῆς Ἀμερικῆς ἀνθρώπους, διότι ἦσαν ἀκατέργαστοι ὑπὸ τῆς παιδείας καὶ ἀγωγῆς. Ἄλλ' ὅσοι τῶν ἀγρίων ἐκείνων μετὰ ταῦτα συνανεμίγησαν μετὰ τῶν Εὐρωπαίων, καὶ ἐγεύθησαν διδασκαλίας, ἀνεπτύχθησαν νοεῶς, καὶ κατ' οὐδὲν ἐλαττοῦνται τῶν ἐξηυγενισμένων συνοίκων αὐτῶν.

Τῶν σχολείων λοιπὸν καὶ τῆς παιδείας ἡ ἐπιβρῶν εἶναι ἡ ποδηγετοῦσα οὐ μόνον τὸ ἄτομον ἀλλὰ καὶ τὰς κοινωνίας εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ προορισμοῦ αὐτῶν ἐν τῷ παρόντι βίῳ, καὶ ἡ παιδεία ἰσχυρὰ καὶ πρόθυμος ἐδείχθη πάντοτε σύμμαχος τῆς θρησκείας, ἥτις προπαρασκευάζει καὶ δεῖκνύει τὸν προορισμὸν ἐν τῇ μελλούσῃ καὶ αἰωνίᾳ ζωῇ. Διότι ἐν τοῖς σχολείοις διδάσκονται τὰ μυστήρια καὶ τὰ δόγματα, καὶ τῆς πίστεως αἱ ἐντολαὶ καὶ ἡ ἠθικὴ καὶ τῶν ὅπλων τοῦ λόγου οἱ σοφοὶ πρωταθληταὶ καὶ διδάσκαλοι, οἱ Βασιλεῖοι, οἱ Χρυσόστομοι, οἱ Κύριλλοι, οἱ Ἀθανάσιοι, οἱ Γρηγόριοι, ἐπολέμησαν καὶ κατέβαλον τὴν πολυκέφαλον τῶν αἱρέσεων ὕδραν.

Διάφορα εἶναι τὰ σχολεῖα, κατὰ τὸν σκοπὸν ὃν ἡ σύστασις αὐτῶν ἀφορᾷ. Ἄλλα μὲν τῶν σχολείων χορηγοῦσιν ἐκπαίδευσιν ἐπιστημονικὴν, ἄλλα δὲ προπαρασκευάζουσι διὰ τὴν ἀνωτέραν ἐκείνην βαθ-

μίδα, ἢ μόνον παρέχουσι τὰς εἰς ἕκαστον ἀγαθὸν πολίτην καὶ ἐξευγενισμένον ἄνθρωπον ἀπολύτως ἀναγκαίως γνώσεως.

Δὲν ἀρκεῖ ὁμως μόνη ἡ ἐν τοῖς σχολείοις ἐκπαίδευσις· δὲν ἀρκεῖ μόνη ἡ περιουσία γνώσεων, ὧν καὶ κακὴ πολλάκις ἀντὶ καλῆς γίνεται χρῆσις. Πρὸς τὴν καλλιέργειάν τοῦ πνεύματος προκαιοτεῖται καὶ ἡ διαμόρφωσις τῆς καρδίας, ὅπως μὴ τὰ πάθη ριζοῦμενα ἀναπτύσσονται. Προσαιοτεῖται ἡ ἐκ μέρους τῶν γονέων ἀνατροφή, ἥτις εἶναι ἡ πρωτίστη διδασκαλία. Αὕτη περιέχει τὰ καλὰ προοίμια τῆς εἰς τὰ σχολεῖα μελλούσης διδασκαλίας. Ἄλλ' ἐκ τῶν γονέων ἡ μήτηρ ἔχει πάντοτε πρὸ ὀφθαλμῶν τὸ τέκνον τῆς, ὀλιγώτερον δὲ ὁ πατὴρ διὰ τὰς ἐκτὸς τῆς οἰκίας μερίμνας τοῦ ἐπαγγέλματός του. Ἡ μήτηρ λοιπὸν πρὶν ἐτι ἀπογαλακτίσῃ τὸ βρέφος τῆς ἀρχεται τὸ ἔργον τῆς πρώτης διδασκαλίας. Αἱ πρῶται λέξεις ἄς τὸ παιδίον μαθῆναι νὰ τραυλίζῃ, πρέπει νὰ εἶναι λέξεις ἀγάπης καὶ εὐσεβείας. Αἱ πρῶται πράξεις πρέπει νὰ ἔχωσι βάσιν τὴν ἠθικὴν καὶ τὰς προκαταρκτικὰς ἐκείνας ἀρετὰς, αἵτινες τὸ προετοιμάζουσιν εἰς τὰς τελειότητας· ἡ μήτηρ δύναται νὰ ἐξαλείψῃ τὰ μικρὰ του πάθη, πρὶν ἀκόμη αὐξήθωσιν· ἡ μήτηρ τέλος κρατεῖ εἰς τὴν ἐξουσίαν τῆς τὴν μέλλουσαν εὐδαιμονίαν ἢ δυστυχίαν τῶν τέκνων τῆς. Ἄλλ' ὅταν αὕτη δὲν εἶναι καλῶς τεωρακισμένη διὰ τῆς παιδείας, ὅταν δὲν γνωρίζῃ ἄλλο παρὰ τὰ μηχανικὰ γυναικεῖα ἔργα, ὅταν δὲν δύναται νὰ ἐννοήσῃ τὰς κακὰς συνεπειὰς τῆς παρημελημένης ἀνατροφῆς, οὐδὲ νὰ ὠφελῇ ἀπὸ παραδείγματα ἄσια μιμήσεως, τὰ ὅποια καὶ διὰ τῆς μελέτης τῶν καλῶν βιβλίων μαθάνονται. Ὅταν φροντίζῃ μόνον δι' ἀτομικὸν καλλωπισμὸν, πῶς θέλει ἀσκήσῃ τὴν ἐπιρροὴν τῆς εἰς τὸ μέλλον τῶν τέκνων τῆς; Πρέπει λοιπὸν νὰ μὴ παραμελῆται ἡ ἐκ τῆς παιδικῆς ἡλικίας καλὴ προετοιμασία τῶν καλῶν μητέρων, πρέπει νὰ μὴ μένωσιν εἰς τὴν ἀμάθειαν αἱ γυναῖκες αἵτινες συγκροτοῦσι τὸ ἥμισυ τοῦ κόσμου διὰ νὰ λάθωσιν ἔπειτα εὐκαταίαν ἐπιρροὴν εἰς τὸ ἄλλο ἥμισυ.

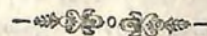
Βεβαίως αὐταὶ αἱ σκέψεις παρεκίνησαν πρὸ πολλοῦ τὰ ἔθνη, παρ' οἷς ἡ εὐνομία εἰσῆγαγε τὴν κοινὴν εὐταξίαν καὶ ἡσυχίαν, νὰ συστήσωσι σχολεῖα, ὅπου νὰ μορφώνηται τὸ φύλον τῶν γυναικῶν. Καὶ ἐν Ἑλλάδι ἐπίσης, μετὰ τὴν ἀνάκτησιν τῆς αὐτονομίας καὶ ἐλευθερίας, ὅτε μετὰ τόσους πολιτικούς κλυδωνὰς ἐπανήλθεν ἡ ἡσυχία, συνεστήθησαν καταστήματα ἐκπαιδευτικὰ πρὸς ἐκπαίδευσιν τῶν γυναικῶν, καὶ μετ' οὐ πολὺ θέλομεν ἰδεῖ διαδεδομένας τὴν παιδείαν, τὴν καλὴν ἀνατροφήν καὶ τὴν ἠθικὴν εἰς ὅλας τὰς τάξεις τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας, καὶ δι' αὐτῶν συγκροτούμενας οἰκογενεῖας χρηστὰς καὶ φιλομαθεῖς, ἱκανὰς νὰ παρέξωσι πολίτας ὠφελίμους καὶ ἀγαθοὺς. Τὴν σήμερον, καθ' ἃς ἡ δυνάστημεν νὰ πορισθῶμεν πληροφορίας 5000 κορασιῶν ἐκπαιδεύονται ἐντὸς τῆς αὐτονόμου Ἑλλάδος εἰς τὰ διαφόρου βαθμοῦ σχολεῖα, ἐνῶ πρὸ τριάντα

ἔτων μόλις εἰς τινὰς ἑκατοντάδας κοριῶν περιορίζετο τὸ προνόμιον τοῦτο.

Μεγάλα εἶναι τῶν ὄντι τὸ καθῆκον, μεγάλη ἡ κλήσις, καὶ ἐτι μειζῶν ἡ εὐθύνη τῶν μητέρων· μόνη ἡ μήτηρ δύναται νὰ ρυθμίσῃ τὴν καρδίαν τοῦ τέκνου τῆς, πρώτη αὕτη νὰ ἐμφυτεύσῃ εἰς τὴν ἀπαλὴν καρδίαν τοῦ τοῦ σπέρμα ἐκείνου, ὅπερ μένει δι' ὅλης τῆς ζωῆς ἀκατάστροφον, καὶ ὅπερ, ἀν ὑγιὲς καὶ καλόν, θέλει τὸν καταστήσῃ τίμιον ἄνθρωπον καὶ ἀγαθὸν πολίτην. Αὕτη δύναται οὐ μόνον νὰ τῶν διδάξῃ, ἀλλὰ νὰ διαπλάσῃ τὴν ψυχὴν τοῦ οὕτως ὥστε ἀνὴρ τὸ παιδίον γενόμενον, νὰ προκρίνῃ τὴν τιμὴν ἀπὸ τὸν πλοῦτον, νὰ ἀγαπᾷ τοὺς οἰκίους, νὰ βοηθῇ τοὺς δυστυχεῖς καὶ νὰ ὑψώνη τὸν νοῦν εἰς τὴν πηγὴν παντὸς ἀγαθοῦ. Ἡ ἀρετὴ δὲν διδάσκεται μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐμπνέεται καὶ μόνη ἡ μήτηρ δύναται νὰ κατορθώσῃ τοῦτο. Ἡ ἱστορία μὰς λέγει ὅτι οἱ ἀριστοὶ τῶν ἡγεμόνων ἦσαν οἱ ὑπὸ τῶν μητέρων αὐτῶν ἀνατραφέντες. Μεταξὺ ἐξήκοντα ἐννέα μοναρχῶν τῆς Γαλλίας, λέγει ὁ Αἰμὲ Μαρτίνος, τρεῖς μόνον ἡγάπησαν τὸν λαόν, καὶ οἱ τρεῖς οὗτοι ἀπὸ τὰς μητέρων τῶν ἀνετράφησαν· ἀπὸ τὴν μητέρα τοῦ ἐλαβε τὰ πρῶτα σπέρματα τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς χρηστότητος καὶ Λουδοβίκος ὁ Θ'. ὁ ἐπιλεγόμενος Ἅγιος, ἀπὸ τὴν μητέρα καὶ Ἐρρίκος ὁ Δ., καὶ ἀπὸ τὴν μητέρα τοῦ ἐπίσης καὶ Λουδοβίκος ὁ ΙΒ'. Ἄς μιμηθῶσιν αἱ ἑλληνίδες τὰ εὐσεβῆ πρᾶδειγματα τῶν μητέρων τούτων τῶν τριῶν ἀγαθοτάτων Μοναρχῶν τῆς Γαλλίας, καὶ ἄς πεισθῶσιν ὅτι τὸ μεγαλύτερον δείγμα τῆς φιλοστοργίας τὸ ὅποιον δύναται νὰ δώσωσιν εἰς τὰ φίλτατα τέκνα τῶν, εἶναι ἡ ἀπὸ τῆς βρεφικῆς αὐτῶν ἡλικίας χειραγωγία καὶ καθοδήγησις εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς παιδείας.

ΠΟΛΥΤΙΜΗ ΚΟΥΣΚΟΥΡΗ

Διευθύντρια τοῦ Δημοτ. Σχολείου Ἀθηνῶν.

ΠΕΡΙ ΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ

ΑΠΟΔΕΙΞΕΩΝ

Κατὰ τὸν Μεσαιῶνα.

Τ' ἀποδεικτικὰ μέσα δι' ὧν κατὰ τὸν μεσαιῶνα ἐπέιθοντο περὶ τῆς ἐνοχῆς ἢ ἀθωότητος τοῦ κατηγορουμένου, ἦσαν κυρίως ὁ ὄρκος, ἢ διὰ πυρὸς ἢ δι' ὕδατος δοκιμασία καὶ ἡ μονομαχία.

Α. Περί ὄρκου.

Ὁ ὄρκος, ὡς ἀποδείδων σέβας εἰς τὴν συνείδησιν καὶ τὴν κρίσιν τοῦ ἀνθρώπου, περιέχει εὐγενές τι μὲγχα καὶ θρησκευτικόν, καὶ φαίνεται τρόπον τινα ὅτι τὸ ψεῦδος ἀπέναντι αὐτοῦ δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ. Ὅλοι σχεδὸν οἱ λαοὶ δι' αὐτοῦ ἀνύψωσαν τὸ ἄτομον. Οἱ Ἑβραῖοι τὴν παράβασιν τοῦ ὄρκου ἐθεώρουν τὸ στυγρώτερον ἔγκλημα καὶ τὴν ἐτιμώρουν διὰ τοῦ θανάτου. Ὡσαύτως οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Ῥωμαῖοι ἐθεώρουν τὸν ὄρκον ἀπαραβίαστον καὶ ὅταν ἀκόμη ἐδίδον αὐτὸν κατὰ πλάνην ἢ ἀπάτην. Κυρίως ὅμως ὁ ὄρκος ἀνήκει εἰς τὰς γερμανικὰς φυλάς παρ' αἷς ἡ ἀτομικὴ ἀξία ἦν παντοδύναμος, καὶ ἡ πρωτοπικὴ ἐμπιστοσύνη ἡ βία τῶν θεσμῶν. Ὁθεν εὐκόλως δύναται τις νὰ συμπεράνῃ ὅτι ὁ ὄρκος ἐμελλε νὰ περιλείψῃ μὲγχα μέρος τοῦ δικαίου, καὶ ν' ἀποτελῇ δικαστικὴν ἀπόδειξιν.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν περὶ ἧς λαλοῦμεν ὁ κατηγορούμενος δι' οἰονδήπουτε ἔγκλημα, παρουσιάζετο ἐνώπιον τοῦ δικαστοῦ ἢ τοῦ λαοῦ, καὶ ἐὰν ὠρκίζετο ὅτι δὲν ἐξέτελεσε τὸ δι' ὃ κατηγορεῖτο ἔγκλημα, ἠθωοῦτο. Ἰδοὺ δὲ πῶς ἐτελεῖτο τὸ εἶδος τοῦτο τῆς διαδικασίας· ὁ κατηγορούμενος (ὁστις ὠνομάζετο jurator ἢ sacramentalis), ἐλάμβανεν ἐν δρᾶγμα στάχυον, τὸ ἐταύριζε εἰς τὸν ἀέρα καὶ ἐμαρτύρετο τὸν οὐρανὸν περὶ τῆς αἰσθητικότητός του. Ἐνίοτε κρατῶν λόγχην, ἐκήρυττεν ὅτι ἦτον ἔτοιμος νὰ ὑποστηρίξῃ τὸν ἰσχυρισμὸν του καὶ δι' ὄρκου· ἀλλ' ἡ ἐπικρατεστέρη συνήθεια ἦν νὰ δίδεται ὁ ὄρκος ἐπὶ τάρου, ἢ ἐντὸς ναοῦ ἐπὶ τῶν ἱερῶν λειψάνων, ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου ἢ ἐπὶ τοῦ εὐαγγελίου. Μετὰ πρέλευσιν πολλοῦ χρόνου πρὸς τὴν ἀτομικὴν του μαρτυρίαν ὤφειλε νὰ προσθήσῃ καὶ τὴν τῶν συγγενῶν ἢ φίλων του· οἱ δὲ μάρτυρες οὗτοι, οἵτινες ὠνομάζοντο *concuratores* ἢ *compurgatores* ἦσαν δωδεκά καὶ ἐλαμβάνοντο κυρίως εἰς τὰς δίκας τὰς ἀφροῦσας τὸν γάμον. Οὕτως ἢ ἐπὶ ἀπιστία κατηγορουμένη σύζυγος ὤφειλε νὰ φέρῃ τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους τῆς καὶ πάντα δυνάμενον νὰ γνωρίζῃ περὶ τῆς αἰσθητικότητός τῆς. Ἀπαντῶμεν εἰς τοὺς συγγραφεῖς ὅτι ἡ αὐθεντία τοῦ ὄρκου τούτου βλημῆδόν ἐξέλιπε, διὰ τοῦτο οἱ ὀρκιζόμενοι μάρτυρες ὤφειλον νὰ ἦναι ἔτοιμοι καὶ διὰ τῶν ὄπλων νὰ ὑποστηρίξωσιν ὅτι διὰ τοῦ ὄρκου ἐβεβαίουν.

Ὁ ὄρκος, τόσον ὑψηλὸς καὶ εὐγενὴς εἰς τὴν γένεσίν του, δὲν ἐβράδυνε νὰ γενῆ ἀντικείμενον καταλήψεων· καὶ ἐνῶ κατ' ἀρχὴς ἐπατρεύετο εἰς πάντα νὰ ὀρκίζεται παρὰ τοῖς Γερμανοῖς καὶ Φράγκοις, ἀκολούθως περιωρίσθη εἰς μόνους τοὺς εὐγενεῖς. Λουδοβίκος ὁ Βυῆθλις καὶ οὗτος τοῦ ἐπέβαλον αὐστηροτάτας ποινὰς κατὰ τῆς ψευδορκίας, οἷον τὴν ἀποκοπὴν τῆς χειρὸς κλπ. Ὅθεν ὁ πρῶτος ἐνόησεν ὅτι ἡ διὰ τοῦ ὄρκου διδομένη βεβαίωσις ἔδυνατο νὰ καταστῇ φανταστικὴ, καθότι ὁ τολμῶν νὰ ζητῇ ὅτι δὲν τῷ ὤφειλετο, καὶ ὁ μὴ φοβούμενος τὸν Θεόν, δὲν ἤθελεν εἰσθαι ἥττον εὐτυνεῖδ' αὐτοῦ ὥστε νὰ μὴ ψευδορκήσῃ διὰ

τοῦτο διέταξεν, ἐν περιπτώσει καθ' ἣν οὔτε μάρτυρες οὔτε ἔγγραφος ἀπόδειξις ὑπῆρχεν, ἡ δίκη νὰ λαμβανῆ πέρας διὰ μονομαχίας. Ἡ ἐν Βαλεντία Σύνοδος κατήγγησε τὸν ὄρκον φεισθεῖσα τῶν καθ' ἐκάστην ὀρκιζόμενων ψυχῶν· ἀλλὰ κατὰ τὸ 1564 εἰσέχθη ἐκ νέου καὶ ἔκτοτε ὑπάρχει μὲχρι τῆς σήμερον εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς νομοθεσίας.

Β. Περί τῆς διὰ πυρὸς δοκιμασίας.

Ἡ διὰ πυρὸς δοκιμασία ἦν ἐν χρήσει εἰς μόνους τὰς ποινικὰς δίκας, καὶ ἔλαβε τὴν ἀρχὴν τῆς εἰς μεμακρυσμένους αἰῶνας ἐξτελεῖτο δὲ κατὰ δικαστικούς τρόπους. Ἐνίοτε ὁ κατηγορούμενος ὑπεχρεοῦτο νὰ περιπατήσῃ μὲ γυμνοὺς πόδας ἐπὶ ἀνθρακίαις, ἢ ἐπὶ πεπυρακτωμένων σιδηρῶν ράβδων (12 τὸν ἀριθμὸν ἢ 9, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ). Ἄλλοτε ὑπεχρεοῦτο νὰ θέτῃ τὴν χειρὰ του ἐντὸς σιδηρᾶς πεπυρακτωμένης χειρίδος, καὶ ἄλλοτε νὰ φέρῃ πῦρ ἐπὶ τῶν ἐνδυμάτων του ἢ νὰ διαβῇ πυρὰν, καὶ ἐὰν μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀπὸ τῆς δοκιμασίας ἐσώζοντο στίγματα ἐπὶ τοῦ δερματός του, τότε ὁ δυστυχὴς ἐκάρύττετο ἔνοχος. Ἡ κυριώτερα ἐκ τούτων δοκιμασιῶν ἦν ἡ διὰ τῶν σιδηρῶν ράβδων ἐπὶ τῶν πρὸςώπων ἐκείνων τοὺς ὀπίους ἤθελον ν' ἀπαλλάξωσι τῆς διὰ μάχης δοκιμασίας, οἷον τῶν εὐγενῶν, τῶν ἱερέων, τῶν ἐλευθέρων κλπ.

Αἱ εἰρημῆναι ράβδοι, αἵτινες προηγουμένως ἠγιάζοντο εἰς ἐκκλησίας ἐπὶ τούτῳ προσδιορισμένας, (εἰς αἷς ἐπλήρωναν δικαίωμα τι δι' ἐκάστην δοκιμασίαν) ἔφερον βάρος ἄλλαι μὲν μιᾶς λίτρης καὶ τότε ὠνομάζοντο *simplex ordalium*, ἄλλαι δὲ, αἱ συνηθέστεραι, τριῶν, καὶ ὠνομάζοντο *ordalium triplex*.

Ὁ εἰς τοιαύτην δοκιμασίαν ὑποβληθεὶς ὄντινος προσνήχετο τρεῖς διαρκῶς ἡμέρας καθ' ἃς δὲν ἔτρωγεν οὐδ' ἔπινεν ἄλλο εἰμὴ ἄρτον καὶ ὄδωρ. Τὴν δ' ἡμέραν τῆς δοκιμασίας, ὁ ἱερεὺς, ἐνδεδυμένος ὄλην τὴν ἱερατικὴν στολήν, ἐκτὸς τοῦ φελονίου, ἔψαλλε τὸν ὕμνον τῶν τριῶν πικίλων, ἔπειτα κύλογει τοὺς παρευρισκομένους καὶ τὸν διὰ τὴν δοκιμασίαν τόπον. Συγχρόνως κύλογει καὶ τὸ πῦρ δι' ἰδίας ἱεροπραξίας ἐπικαλούμενος τὸν Θεόν ἐξ οὗ ἐπιρρέει πᾶν φῶς, καὶ ἱκετεύων αὐτὸν νὰ φωτίσῃ τοὺς ἀνθρώπους ὡς ἐφώτισεν ἄλλοτε τὸν Μωϋσῆ. Τούτων γενομένων ἔλεγον τὸ *Pater ἡμῶν*, ψαλμούς τινας καὶ τινας εὐχὰς, ἔθετον τὸν σιδηρὸν ἐπὶ τοῦ πυρὸς, ἔρριπτον ἐπ' αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τῶν παρόντων ἁγιασμῶν ἐξ οὗ ἠνάγκαζον καὶ τὸν κατηγορούμενον νὰ πῆρῃ ἐνῶ δὲ ὁ σιδηρὸς ἐπυρακτοῦτο, ἐτελεῖτο ἡ λειτουργία. Μετὰ δὲ τὴν μετάληψιν τοῦ ἱερέως, οὗτος προσήρχετο εἰς τὸν κατηγορούμενον τὸν ἐξώρκιζεν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τῆς ἐκκλησίας, τῶν ἁγίων λειψάνων, καὶ τοῦ βαπτισμάτος νὰ μὴ κοινωνήσῃ αὐτὸς τῶν ἀχράντων μυστηρίων καὶ νὰ μὴ πλησιάσῃ εἰς τὸ ἅγιον βῆμα, ἐὰν ἐξέτελεσε τὸ ἔγκλημα.

Ἄρ' οὐ δ' οὗτος ἀπεκρίνετο μετελάμβανς, καὶ ἡ λειτουργία ἐπεραιούτο· ἔπειτα ἐψάλλον τὸ Κύριε ἐλέησον, εὐχὰς τινὰς καὶ ψαλμοὺς καὶ τέλος ἤρχετο ἡ μεγάλη προσευχὴ ὡς ἑξῆς·

« Θεέ, ὅστις διὰ τοῦ πυρός δεικνύεις ἡμῖν τὴν δύναμίν σου, ὅστις ἐδειξας τὴν φλεγομένην καὶ μὴ καταναλισκομένην βράτον εἰς τὸν Μωϋσῆν, ὅστις ἠυδόκησας ὥστε οἱ τρεῖς παῖδες νὰ ἐξέλθωσι τῆς καμίνου, ὅστις ἐπυρπόλησας τὰ Σόδομα καὶ Ἔσωσα τὸν Λώτ, εὐδόκησον ὥστε ἡ χεὶρ τοῦ δούλου σου . . . νὰ κατακαῆ μὲν ἐάν αὐτός εἶναι ἔνοχος, νὰ μείνῃ δ' ἀθικτος ἐάν ἦναι ἀθώος » .

Τέλος κυλόγουν ἐκ νέου τὸ πῦρ, καὶ τὸ ἐρράντιζον μὲ ἀγιασμόν· ὁ δὲ κατηγορούμενος, λαμβάνων τὸν πεπυρακτωμένον σίδηρον διὰ τῆς χειρὸς, τὸν ὕψωνεν ἀπαξ ἢ πολλακίς καὶ τὸν μετέφερεν εἰς ἀπόστασιν τινὰ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον μεγάλην ἀναλόγως τοῦ ἐγκλήματος. συνήθως δὲ ἡ ἀπόστασις ἦν ὀκτώ βημάτων. Εὐθὺς μετὰ τοῦτο ἔθετον τὴν χεῖρά του ἐντὸς σάκκου τὸν ὁποῖον ἔδεδον σφιγκτά, ἐπιθετομένων τῶν σφραγίδων τῶν δικαστῶν καὶ τῶν κατηγορῶν, μετὰ δὲ τρεῖς ἡμέρας ὁ σάκκος ἠνοίγετο, καὶ ἐάν μὲν τότε δὲν ἐδείκνυτο ἔγκος καυσίματος, ὁ κατηγορούμενος ἠθωούτο· ἄλλως ὁ βαθμὸς τῆς ἐνοχῆς ἐκωνοιζέτο ἀπὸ τὰ μᾶλλον ἢ ἦττον ζωρὰ στίγματα.

Τὴν δοκιμασίαν ταύτην ὡς καὶ τὰς λοιπὰς, αἱ γυναικίκες ἠδύνατο ν' ἀναθέσωσιν εἰς πολεμιστὴν τινὰ. Ἡ βαρβαρὸς αὕτη συνήθεια δὲν διήρκεσε πολὺν καιρὸν· οἱ Πάπαι τὴν κατήργησαν ἐν πρώτοις ὡς πρὸς τοὺς κληρικοὺς καὶ ἀκολούθως ὡς πρὸς πάντα χριστιανόν. Ἐπὶ τέλους παρατηρητέον, ὅτι ἡ διὰ πυρὸς δοκιμασία ἦν ἐν χρήσει μόνον ἐν ἐλλείψει πάσης ἄλλης ἀποδείξεως.

Γ'. Περὶ τῆς δι' ὕδατος δοκιμασίας.

Τὸ ὕδωρ εἰς ὅλας τὰς ἐποχὰς ἐχρησίμευε πρὸς καθαρισμόν ἐν ταῖς θρησκευτικαῖς τελεταῖς. Ὡς ἀποδείξεως μέσον ἐθεωρεῖτο παρὰ τοῖς Ἰνδοῖς καὶ Ἑβραίοις (Ἀριθμοί, παλ. Γραφ.), ἀλλ' ὄχι δικαστικῶς, ὡς κατὰ τὸν Μεσαιῶνα. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην διεκρίνετο ἡ διὰ ζέοντος ὕδατος δοκιμασία ἀπὸ τὴν διὰ ψυχροῦ. Ἡ διὰ ζέοντος ὕδατος ἦτον ὁμοία τῆς διὰ πυρακτωμένου σιδήρου, καὶ ἀπλῶς συνίστατο εἰς τὸ νὰ βυθίσῃ ὁ κατηγορούμενος τὸν βραχίονά του μέχρι τοῦ ἀγκῶνος ἐντὸς ἀγγείου πλήρους ζέοντος ὕδατος, καὶ νὰ λάβῃ ἀπὸ τὸν πυθμένα δακτύλιον. Ἡ ἐνοχὴ καὶ ἐνταῦθα ἢ ἡ ἀθωότης τοῦ κατηγορουμένου ἐξήγετο ἀπὸ τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ καυσίματος· ἠδύνατο ὁμῶς τις ν' ἀποφύγῃ τὴν δοκιμασίαν ταύτην προσάγων μάρτυρας τινὰς καὶ πληρωθῆναι ποσότητά τινὰ εἰς τὸν κατηγορῶν μεθ' οὗ προηγουμένως συνενοεῖτο, καὶ τὸν δικαστήν.

Οἱ εὐγενεῖς καὶ οἱ ἐλεύθεροι ὑπεβάλλοντο εἰς τὴν διὰ τοῦ πυρός καὶ ζέοντος ὕδατος δοκιμασίαν, οἱ δὲ

δούλοι καὶ ἐν γένει ὁ μικρὸς λαὸς ὑπεβάλλοντο εἰς τὴν διὰ τοῦ ψυχροῦ ὕδατος δοκιμασίαν ἢ εἰς μονομαχίαν. Ἡ διὰ τοῦ ψυχροῦ ὕδατος ἦτον ἀπλουστάτη· μετὰ τινὰς εὐχὰς ἔδεδον σφιγκτά τὴν δεξιὰν χεῖρα τοῦ κατηγορουμένου μὲ τὸν δεξιὸν πόδα, καὶ τὴν ἀριστεράν μὲ τὸν ἀριστερόν, καὶ τὸν ἐρρίπτον εἰς τὸ ὕδωρ, καὶ ἐάν μὲν ἐβυθίζετο ἐθεωρεῖτο ἀθώος, ἐάν δὲ ἀνέβαινεν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ἐκπύρτετο ἔνοχος ἢ αἰρετικὸς, καὶ ὡς τοιοῦτος ἀπηγχονίζετο ἢ ἐκαίετο ζῶν. Ἐστηρίζοντο δὲ εἰς τὴν σκέψιν ὅτι τὸ ὕδωρ ἠθελε δεχθῆ καὶ διατηρήσει εἰς τοὺς κόλπους τοῦ τὸν ἀθῶον, ἠθελε δ' ἀποθέσῃ τὸν ἀκάθαρτον καὶ ἔνοχον. Οὕτως ὁ ἀθλιος κατηγορούμενος εὐρίσκετο μεταξύ Σκύλλης καὶ Χαρύβδης· διὰ νὰ φανῇ ἀθώος ἔπρεπε νὰ πινη, ἐάν δὲ ἀνέβαινεν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὕδατος ἔπρεπε νὰ καῆ ἢ ν' ἀπαγχονισθῇ.

Δ'. Περὶ τῆς μονομαχίας.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς βαρβαρότητος τῶν λαῶν, κατ' ἦν ἡ ἰσχύς διεῖπεν αὐτοὺς, ἡ μονομαχία ἀναγκαίως ἔπρεπε νὰ ἦναι ἐν ὄχι τὸ δίκαιον, τοῦλάχιστον ἡ δύναμις· μολονταῦτο ἡ μονομαχία δὲν ἀνήκει εἰς τὴν Ἀρχαίαν Ἱστορίαν, μὲ τὸν ἰδιάζοντα χαρακτῆρα τὸν ὁποῖον εἶχε κατὰ τὸν Μεσαιῶνα, διότι κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἐθεωρεῖτο, ὄχι μόνον νίκη τοῦ ἰσχυροῦ κατὰ τοῦ ἀδυνάτου, ἀλλὰ νίκη τῆς δικαιοσύνης. Οὕτως θεωρουμένη ἐλάβε τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τὴν πρόκληψιν ὅτι ὁ Θεὸς δὲν ἠδύνατο νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ δίκαιον, ὅθεν ἐπὶ διαφιλονεικουμένου τινος ἀντικειμένου τὸ ἀποτέλεσμα τῆς μονομαχίας ἐδείκνυεν ἐν αὐτῷ ἦτο δίκαιον ἢ ἀδικον· καὶ ὄχι μόνον ἐπετρέπετο, κλλὰ καὶ ἀπὸ τῶν νόμων καὶ ἀπὸ τῶν δικαστῶν ἐπετάττετο, διότι ἐκ τοῦ ἀποτελεσμάτος τῆς ἐδηλοῦτο ἡ θεία δικαιοσύνη.

Ἡ δικαστικὴ μονομαχία εἰσῆχθη κατὰ τὸν 5 αἰῶνα ἀπὸ τὸν Βασιλέα Τονδεβούδον· πρὸς τὸν σκοπὸν, λέγει εἰς τὰς αἰτιολογίας τοῦ Νόμου, τοῦ « νὰ μὴ ὀρκίζονται πλέον οἱ ὑπῆκοοί μας ἐπὶ ἀθεοβατίων ἀντικειμένων καὶ νὰ μᾶς ψευδορκῶσιν ἐπὶ θεσπίων. » Ἡ δὲ χρῆσις αὐτῆς ἐντὸς ὀλίγου ἐμελλε νὰ γενῆ δεκτὴ μετὰ χαρᾶς ἐκ μέρους τῶν μαχητῶν καὶ τῶν εὐγενῶν, ἀπεναντίας τῶν ἀπαγορεύσεων τοῦ κλήρου βλέποντος στερημένην τὴν ἐκκλησίαν τῆς ἀποκλειστικῆς κυριαρχίας ἦν διὰ τοῦ ὄρκου (ὡς εἶδομεν) εἶχεν. Κατ' ἀρχὰς μὲν εἰσῆχθη μόνον εἰς τὰς ποινικὰς ὑποθέσεις, ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ ἐξετάθη καὶ εἰς τὰς πολιτικὰς.

Συγγραφεὺς τις ἀναφέρει ὅτι ὄθων ὁ Α'. συμβουλευθεὶς τοὺς νομοδιδασκάλους περὶ τοῦ ζητήματος ἢ ἀντιπροσώπευσις τοῦ κληρονομουμένου ἔπρεπε νὰ μεταβαίνη κατ' εὐθείαν γραμμὴν, καὶ μὴ ἐπιτυχῶν θετικῆς γνωμοδοτήσεως, καθυπέβαλε τὸ ζήτημα εἰς μονομαχίαν· νικῆσαντος δὲ τοῦ λαβόντος τὴν καταφατικὴν γνώμην ἐπὶ τοῦ ζητήματος μονομαχίου παρεδέχθη αὐτήν. Ἡ χρῆσις τῆς μονομαχίας ἐξετάθη

ἐπὶ πολὺ ὁ δὲ Κάρολος-Μάγνος ἀντικατέστησε δι-
αυτῆς τὸν ὄρκον. Λουδοβίκος ὁ Νεὸς (1168) ἐμπό-
δισεν αὐτὴν ἐπὶ ὑποθέσεων ὧν τὸ ἀντικείμενον δὲν
ὑπερέβαινε τὰ πέντε σκουδά. Ἐπὶ δὲ τοῦ ἁγίου Λου-
δοβίκου ἐπετρέπετο καὶ διὰ δώδεκα δηνάρια. Ἰστυ-
νεθίζον μάλιστα νὰ μισθώνωσι τοὺς μονομάχους
ἐπὶ ὠρισμένον τινα χρόνον ἢ ἐπὶ ὠρισμένης τινος
ὑποθέσεως. Μετὰ ταῦτα ἐπετρέπη νὰ μάχωνται διὰ
ράβδων μόνον, ἀλλ' ἡ συνήθεια αὕτη ἦν ἐν χρήσει
παρὰ ταῖς χυδαίους· οἱ εὐγενεῖς ἐμάχοντο ἔφιπποι.

Ὅταν εὐγενὴς προὔκαλει χυδαίον τινα εἰς μονο-
μαχίαν, ὄφειλε νὰ παρουσιασθῆ πεζὸς μὲ τὴν ἀ-
σπίδα του καὶ μὲ τὴν ράβδον του, ἐὰν δ' ἤρχετο
ἔφιππος φέρων ὄπλα, τῷ ἀφήρουν τὸν ἵππον καὶ
τὰ ὄπλα, καὶ οὕτως ἐμάχετο κατὰ τοῦ χυδαίου.

Ἐνίοτε ἦτο συγκεχωρημένον ὅταν τις δὲν ἠδύνατο
αὐτοπροσώπως νὰ δεχθῆ τὸν ἀγῶνα, νὰ ἐκλέξῃ μο-
νομάχον· ἀλλὰ διὰ νὰ λάβῃ οὗτος συμφέρον, ὥστε
νὰ ὑπερασπισθῆ παντὶ σθένει τὸν ἐντολέα του, ἐτι-
μωρεῖτο αὐστηρότατα ἢ ὡς τινες λέγουσιν ἀπεκόπ-
τετο τὴν πυγμὴν, ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ἤθελεν ἡτ-
τηθῆ.

Αἱ γυναῖκες δὲν ἐμάχοντο αὐτοπροσώπως ἀλλὰ
διὰ μονομάχου· καὶ προκαλοῦται μὲν αὐταὶ τινὰ
εἰς μάχην ὄφειλον προηγουμένως νὰ λάβωσι τὴν συγ-
κατάθεσιν τοῦ συζύγου των. προκαλοῦμεναι δὲ ἠδύ-
ναντο νὰ ὑπερασπισθῶσι καὶ χωρὶς τῆς ἀδείας τοῦ
συζύγου. Δούλος προκαλούμενος ἀπὸ ἐλεύθερον ἢ
εὐγενῆ ἠδύνατο ἐὰν ἤθελε νὰ δεχθῆ τὸν ἀγῶνα, ἐπὶ
σης καὶ εὐγενῆ ἀπὸ δούλον προκαλούμενος.

Ἴδου αἱ διατυπώσεις τῶν μονομαχιῶν τούτων·

Ὁ κατήγορος ἐπαρουσιάζετο ἐνώπιον τοῦ δικαστοῦ
καὶ ἐμήνυεν ὅτι ὁ δεῖνα ἐξέτελεσε κατ' αὐτοῦ τὴν
δεῖνα πρᾶξιν· ὁ κατηγορούμενος ἰσχυρίζετο τὸ ἐναν-
τίον, ἔπειτα ἔλεγεν εἰς τὸν κατήγορον ὅτι ψεύ-
δεσται· ὁ δὲ δικαστὴς διέταττε τὴν μονομαχίαν
καὶ ἀροῦ τὴν ἀνεδέχτο τις, δὲν ἠδύνατο πλέον
νὰ πλινθώδῃ χωρὶς νὰ τιμωρῆθῃ κατὰ τὸν Νόμον.

Κατὰ τὴν ὀρισθεῖσαν ἡμέραν μετὰ μεσημβρίαν
οἱ μονομάχοι ἤρχοντο εἰς τὸ ἀκροατήριον ἐνώπιον τοῦ
δικαστοῦ ἐφωδισμένοι μὲ τὰς ἀσπίδας, τὰς ράβδους,
καὶ μὲ μαλλίον ἢ στουπέιον δι' οὗ ἐπροφύλαττον τὰς
κνήμας. Ἡ κόμη των ἔπρεπε νὰ ἦναι κεκομμένη ὑπε-
ράνω τῶν ὠτίων, ἔπειτα ὠδηγοῦντο εἰς τὸ πεδῖον,
ἔπου ἱππῶται τινες ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ διοριζόμενοι
ἐκκονίζον τὰ τῆς μονομαχίας. Ἐὰν ἤθελον ἠδύνατο
νὰ ἀλειφθῶσιν εἰς λοχίας ἔπειτα ἐκήρυττε στεντορεῖα
τῆ φωνῆ α οὐδεὶς τῶν θεατῶν ἄς μὴ βοηθῆσῃ ἢ
βλάψῃ διὰ λόγου ἢ δι' ἔργου τοὺς μονομάχους· ὁ
δὲ παραβαίνων τὴν ἀπαγόρευσιν ταύτην καταδικάζετο
νὰ δώσῃ αἰσίν ἀγελάδας. Ἐνίοτε ἐὰν ὁ θεατὴς διὰ
τῆς ἐπεμβασίας του ἐγένετο αἰτίος τοῦ ἀποτελέ-
σματος τῆς μάχης καταδικάζετο εἰς θάνατον.

Ἐνὶ τῇ συμπληρώσει οἱ μονομάχοι ἐκρτοῦντο διὰ
τῆς χειρὸς ὁ μὲν κατήγορος πρὸς τὰ δεξιὰ ὁ δὲ κα-
τηγορούμενος πρὸς τὰ ἀριστερά, καὶ ἐγονάτιζον. Ἐ-

πειτα τοὺς ἠρώτων περὶ τοῦ ὀνόματός των, καὶ ἐὰν
ἐπέφερον, εἰς τὸν πατέρα, τὸν υἱὸν καὶ τὸ ἅγιον πνεῦ-
μα καὶ εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς ἐκκλησίας, ὁ κα-
τηγορούμενος ἐπεκαλεῖτο ὑπὲρ τῆς ἀθωότητός του
τοὺς ἁγίους καὶ ἤλεγχε τὸν κατηγορούμενον ὡς ψευ-
δόμενον, οὗτος δὲ ἐπέμενεν εἰς τὴν κατηγορίαν· ἀμφό-
τεροι δὲ ὠρκίζοντο ὅτι οὐδέτερος μετεχειρίσθη μαγείας
πρὸς βοήθειαν ἑαυτοῦ ἢ πρὸς βλάβην τοῦ ἀντιπάλου
του. Ἐπειτα τοῖς ἐδίδον τὰς ράβδους καὶ τὰς ἀ-
σπίδας καὶ ἤρχετο ἡ μάχη. Ὁ ἠττώμενος ἐθεωρεῖτο
ὅτι εἶχεν ἄδικον καὶ πάραυτα ἐκπύρτετο ἀπαταιῶν.

Πρὸ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Δικαίου ἦτον
ἄγνωστον τὸ ἐνδικὸν μέσον τῆς ἐφέσεως τῶν ἀπο-
φάσεων τοῦ κατωτέρου δικαστοῦ· ἠδύνατο ὅμως νὰ
προκαλέσωσιν εἰς μονομαχίαν τὸν ἐκδούντα τὴν ἀπό-
φασιν δικαστὴν, καὶ τοῦτο ἦν ἡ ἐφεσις, ὁ δὲ δικα-
στής ὄφειλε νὰ δεχθῆ τὴν μονομαχίαν ἐὰν δὲν ἐ-
προτίμα νὰ πληρώσῃ εἰς τὸν ἡγεμόνα ἐξήκοντα λί-
βρας. Ἐὰν ὁ προκαλέσας δὲν ἀπεδείκνυε διὰ τῆς
μάχης ὅτι ἡ ἀπόφασις ἦν ἐσφαλμένη, τοῦτέστι δὲν
ἐνίκη, ὑπεχρεοῦτο νὰ πληρώσῃ εἰς τὸν ἡγεμόνα κα-
θῶς καὶ τὸν προκληθέντα δικαστὴν ἀνὰ ἐξήκοντα
λίβρας. Ἐὰν ὁ ἴδιος ἡγεμὼν ἐξέδιδε τὴν ἀπόφασιν,
ἠδύνατο ὡσαύτως προκαλούμενος ἀπὸ τὸν διάδικον
νὰ δεχθῆ τὴν μονομαχίαν αὐτοπροσώπως. Ἰπῆρχον
τινὲς περιπτώσεις καθ' αἷς ὁ καταδικασθεὶς δὲν ἠδύ-
ναντο νὰ κάμῃ χρῆσιν τοῦ ἀλλοκότου τούτου εἴδους
τῆς ἐφέσεως, ὁ εἰς θάνατον π. χ. καταδικασθεὶς δι'
ἐγκλημα ἀποδειχθῆν.

Ἡ δικαστικὴ αὕτη μονομαχία κακηργήθη ἐν μέ-
ρει μὲν ὑπὸ τοῦ ἁγίου Λουδοβίκου, καθ' ὅλοκληρίαν
δὲ ὑπὸ Φιλίππου τοῦ Ὁραίου. (1303) Ἐκτοτε ὁ
ἡγεμὼν μόνος ἐν τῷ Συμβουλίῳ του, ἢ ἐν τῇ Βου-
λῇ του ἠδύνατο νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν μονομαχίαν.

Εἰς τοὺς συγγραφεῖς καὶ τοὺς νόμους τῆς περὶ
τῆς ὁ λόγος ἐποχῆς ἀπαντῶμεν καὶ ἄλλα εἶδη ἀπο-
δείξεων. Οὕτω, π. χ. Κάρολος ὁ Μάγνος διέταξεν ὅτι,
ἐὰν μεταξὺ τῶν τέκνων αὐτοῦ ἀνεφύετο διαφορὰ τις
ὄφειλε νὰ λυθῆ διὰ τῆς δίκης τοῦ Σταυροῦ. Τὸ εἶ-
δος τῆς ἀποδείξεως ἦτον βάρβαρον, πλὴν οὐχὶ λο-
γικώτερον ἐκκονίζε τὸ δίκαιον κατὰ τὴν εὐρωστίαν
καὶ τὴν βώμην τοῦ δικαζομένου. Δὲν πρέπει νὰ μάς
φαινεται παράδοξον πῶς εἰς λαὸν πολεμικὸν καὶ εἰς
ἐποχὴν καθ' ἣν ἡ στρατιωτικὴ ἀξία συνίστατο εἰς
τὴν σωματικὴν δύναμιν, ὁ Ῥωμαῖός προτιμᾶται
πάντοτε τοῦ ἀδυνάτου. Ἴδου πῶς ἐτελεῖτο ἡ τελευ-
ταία αὕτη δοκιμασία· ἐνώπιον Σταυροῦ ἕσταντο τὰ
διαφερόμενα μέρη μὲ ὑψωμένους τὰς χεῖρας· ἐκεῖνος
τοῦ ὁποίου ἡ χεὶρ ἐπίπτε πρώτη ἀπὸ τὴν κόπωσιν
ἐθεωρεῖτο ἡττηθεὶς. Οὕτω κυρίως ἀπεφασίζοντο αἱ
πολιτικαὶ δίκαι.

Ἐτερον εἶδος ἦν καὶ ἡ διὰ τῆς εὐχαριστίας δοκιμα-
σία· ὁ κατηγορούμενος μετὰ πολλὰς προσευχὰς ἐδέ-
χετο τὴν Μετάληψιν· καὶ ἐὰν δὲν ἀπέθνησκεν ἐκπύρ-
τετο ἀθῶος, διότι ἔλεγον, ὁ Κύριος δὲν ἤθελεν ἀνε-
χεσθαι νὰ ἐνοικῆ ἐντὸς σώματος ἐνόχου.

Τέλος εἰς τὰς κλοπὰς ἐδίδον τεμάχιον ἄρτου κρι-
θίνου καὶ τυροῦ προβατείου, τὰ ὅποια πρότερον ἐλει-

τουργούντο· ἐὰν δὲ ὁ κατηγορούμενος δὲν ἠδύνατο νὰ καταπῆ τὰ δύο ταῦτα τεμάχια, περὶ τοῦ ὄγκου τῶν ὁποίων δὲν ἀναφέρουν οἱ συγγραφεῖς, ἐκκρύπτετο ἔνοχος.

N. Σ.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ

ΤΟΜΕΩΣ.

Ὁ γνωστός ἡμῶν συμπολίτης Κ. Α. Παπαδόπουλος Βρετὸς, Πρόξενος ὢν τῆς Ἑλλάδος ἐν Βάρνη, ἀνεκάλυψεν ἐπιγραφὴν διαλαμβάνουσαν περὶ τῆς κατὰ τὸν Εὐξείνιον Πόντον πόλεως Τόμεως, ὅπου ἐξωρίσθη πάλαι ὁ ἔρωτικός τῆς Ῥώμης ποιητὴς Ὀβίδιος. Ταύτην δὲ ἀνακοινώσας πρὸς τὸν διάσημον τῆς Γερμανίας ἀρχαιολόγον Βοίκιον, ἔλαβε τὴν ἐφεξῆς ἀπάντησιν·

Κυρίῳ πολυμαθεστάτῳ Α. Παπαδοπούλῳ Βρετῷ
 Αὐγούστος Βαεκκὴ εὖ πράττειν.

Πολλὴν σοι χάριν οἶδα ὑπὲρ τῶν ἀποσταλεισῶν μοι διατριβῶν καὶ τῶν δύο ἐπιγραφῶν, τῶν ἐν αὐταῖς ἐκδοθεισῶν, ὧν ἡ μὲν τὴν παλαιὰν τῆς Τόμιδος τοποθεσίαν ἀναμφιβόλως ὀρίζει. Οὐδὲ ἔχω ὅ,τι προσθῶ τοῖς ὑπὸ σοῦ ἀκριβῶς προτεθείσαις ἀποδείξεσιν, πλὴν ὅτι οἶμαι καὶ νῦν πρὸς τοὺς συμπατριώταις μου πεπιστευθῆναι τὸ γελοῖον παρόραμα τὸ ὑπὸ τινῶν προγενεστέρων συγγραφέων παραδεδωμένον, ὡς περὶ τὸ ἐν Οὐγγρῶν Τεμεσβάρ λέγουσιν εἶναι τὴν ἀρχαίαν Τόμιδα. Πάλαι γὰρ τὴν Τόμιδα σχεδὸν ἐν τῷ αὐτῷ ὡς περὶ καὶ σὺ τόπω οἱ ἐπιφανέστεροι τῶν ἐν Εὐρώπῳ γεωγράφων τιθέασιν, καὶ ἰδεῖν ἐστὶν ἐν τοῖς πίναξιν τοῖς τοῦ D' Anville καὶ τοῦ Kiepert καὶ ἄλλοις πολλοῖς, μᾶλλον δὲ πᾶσιν. Ὁρῶ δὲ καὶ ἐκ τινῶν πινάκων τῆς νῦν Τουρκίας, ὅτι χωρίον τι, εἰμὴ νυνὶ, ἀλλὰ πρότερόν γε καλούμενον Τομισβάρ ἐκείνῳ τῷ τόπῳ ἀποδέδοται, οὗ περὶ σὺ ἀνεύρηκας τὴν τῶν Τομιτῶν ἐπιγραφὴν· μνησθῆναι δὲ τούτου τοῦ Τομισβάρ τοῦ ἐν τῇ ποντικῇ παραλίᾳ ἤδη καὶ ὁ La Moiraye Voyage T. II. p. 208, οὗ μὲντοι νῦν οἶδα σαφῶς (οὗ γὰρ αὐτοῦ τὴν περιήγησιν νῦν μοι ἔξεστιν ἔχειν πρὸ χειρῶν), εἴπερ οὗτος τὸ Τομισβάρ ἀκριβέστατα τίθεισιν ἐν

ἐκείνῳ τῷ τόπῳ ὡς περὶ καίται τὸ Ἀναδόλκοι, οἱ δὲ τῆς Τουρκίας πίνακες τὸ Τομισβάρ παντελῶς ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ ἔχουσι γεγραμμένον· τούτο οὖν τὸ χωρίον μικρὸν καὶ ἀφανὲς ἀγνοοῦντές τινες δυσμαθέστεροι, ἀκούσαντες τὴν Τόμιδα τὴν παλαιὰν ἰδρῆσθαι ἐν χωρίῳ τινὶ νεωτέρῳ καλουμένῳ Τομισβάρ, ἀμαθῶς περὶ τῆς ἐν Οὐγγρῶν Τεμεσβάρ διεννοοῦντο, καὶ οὕτω δὴ γένεσιν εἶχε τὸ τερατῶδες σφάλμα, πρὸς ὃ ἐστὶ τοι ὁ ἀγὼν ὁ παντάπασιν νικηφόρος.

Ἰρῶσο, ἄνερ πολυμαθέστατε.

Ἐν Βερολίῳ κβ'. Νοεμβρ. ἔτ. αωνβ'.

ΕΠΙΔΙΟΡΘΩΣΙΣ.

Ἴδου ἡ προκειμένη ἐπιγραφὴ, χάριν τῆς ὁποίας ἀνεκάλυψα τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας Τόμεως.

ΛΓΑΘΗ ΓΥΧΗ

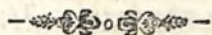
ΤΟΝ ΥΙΟΝ ΤΟΥ ΑΥΤΟ
 ΚΡΑΤΟΡΟΣ Μ ΑΥΡΗ
 ΔΙΟΝ ΟΥΘΗΡΟΝ ΚΑΙΣΑ
 ΡΑ Ο ΟΙΚΟΣ ΤΩΝ ΕΝ ΤΟ
 ΜΕΙ ΝΑΥΚΛΗΡΩΝ ΑΝΑ
 ΣΤΗΣΑΝΤΟΣ ΤΟΝ ΑΝ
 ΔΡΙΑΝΤΑ ΕΚ ΤΩΝ ΙΔΙΩΝ
 Π ΤΟΥ ΤΙΤΟΥ
 ΝΕΩΤΕΡΟΥ

Ἐπικυρωθεῖσης τῆς περὶ τῆς ἀρχαίας Τόμεως ἀνακαλύψεώς μου, ἦν εὐτύχησα νὰ κάμω, πρὸ δύο ἐτῶν, ὢν Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ, πρὸς τοὺς τοῖς πᾶσι γνωστοῦ σαφωτάτου ἀρχαιολόγου Βοικίου, ὡς ἀποφαίνεται διὰ τῆς πρὸς ἐμὲ ἐντιμοτάτης ἐπιστολῆς του, ἠσθάνθη τὴν ἀνάγκην νὰ συντάξω καὶ εἰς ξένην γλῶσσαν τὴν περὶ τῆς ὁ λόγος ἀνακαλύψεώς μου διατριβὴν, ἣν ἐδημοσίευσα ἐν τῷ περιοδικῷ συγγράμματι Ἀθηνῶν ἢ Μηνημοσύνη, κατὰ τὸν Αὐγούστον μῆνα 1852, ἵνα γίνῃ γνωστὴ εἰς ὅλην τὴν Εὐρώπην, καὶ οὕτω διορθωθῇ τὸ παχύτατον λάθος εἰς τὸ ὅποιον ὑπέπεσον διάφοροι σοφοὶ ἄνδρες γράφοντες ὅτι ἡ ἀρχαία Τόμις ὀνομάζεται σήμερον Τομισβάρ, ἢ Κιόφ, ἢ Σαβαρία. Ἐνεκα δὲ τῆς ἐνασχολήσεώς μου ταύτης ἔλαβον αἰτίαν νὰ ἐννοήσω παραρράματα τινά, τὰ ὁποῖα σπεύδω τὴν σήμερον νὰ ἐπιδιορθώσω, καὶ ἅτινα ἀναγιγνώσκονται ἐν τῇ σελ. 230 τῆς Μηνημοσύνης. Τὸ α. καὶ σημαντικώτερον εἶνε ὅτι ἡ γυνὴ τοῦ Καίσαρος Λουκίου Οὐήρου ὀνομάζετο Λουκίλλα καὶ ὄχι Κρισπίνη, καὶ ἥτις ἦτο θυγάτηρ τοῦ Αὐτοκρά-

τορος Μ. Αύρηλιου του φιλοσόφου, νυμφευθεῖσα τὸν Δούκιον Οὐήρον ὅταν οὗτος ἀνηγορεύθη *Καῖσαρ* καὶ *Αὔγουστος*, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀντωνίου τοῦ Εὐσεβοῦς τὴν 7 Μαρτίου 161 καὶ ὄχι 151 Μ. Χ., ὑπὸ τοῦ πατρὸς τῆς, υἱοθετηθέντος παρὰ τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀντωνίου κατὰ διαταγὴν τοῦ υἱοθετήσαντος αὐτὸν Ἀδριανοῦ.

Ὁ δὲ υἱὸς τοῦ Αὐτοκράτορος περὶ τοῦ ὁποίου γίνεται λόγος ἐν τῇ ῥηθείσῃ ἐπιγραφῇ, εἶναι Μάρκος Αὐρήλιος, ὁ ἐπωνομασθεὶς *μαλόσφος*, καὶ υἱοθετηθεὶς υἱὸς ὑπὸ Ἀντωνίου τοῦ Εὐσεβοῦς, ὧν ἐτῶν δεκαεπτὰ. Ἐλαβε δὲ τὴν ἐπωνυμίαν ΑΥΡΗΛΙΟΣ πρὸς τιμὴν τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀντωνίου, καὶ τὴν ἑτέραν ΟΥΗΡΟΣ, διότι κατὰ τὴν λατινικὴν λέξιν VERVS ἤτο ἀληθὴς. Μάλιστα εἰς μερικὰ νομίσματα ὀνομάζεται VERISIMUS ἤγουν ἀληθέστατος. Ἐλαβε δὲ τὸν τίτλον ΚΑΙΣΑΡΟΣ ἀφ' ἧς ἀνέβη εἰς τὸν Θρόνον ὁ Ἀντωνίνος κατὰ τὸ 140 Π. Χ.

Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ ΒΡΕΤΟΣ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ,

Ἡ τοι

Περιγραφή Γεωγραφική, Ἱστορική, Ἀρχαιολογική καὶ Στατιστικὴ τῆς Ἀρχαίας καὶ Νέας Ἑλλάδος.

Συγταχθεῖσα ὑπὸ Ἰακώβου Ρ. Ραγκαβῆ.

Εἰς τρεῖς τόμους κ. τ. λ. (*)

(Ὅρα εἰς τὸ ἐκώφυλλον).

—ο—

Μὴν ἢ ἐπιγραφὴ τοῦ συγγράμματος τούτου ἀρκεῖ νὰ υποδείξῃ τὸ ὅλως νεοφανές καὶ χρήσιμον

(*) Ἐύλαστοι μὲν τὴν μεταξὺ τοῦ συγγραφῆως καὶ τοῦ πρώτου τῶν αὐτῶν συγγενικῶν τῆς Πανδώρας στενωτάτην συγγενικὴν σχέσιν ἀπέχουσαν τοῦ νὰ γράψωμεν ἰδιαιτέραν βιβλιογραφίαν περὶ τοῦ ἀνωτέρω συγγράμματος, καὶ περιοριζόμεθα νὰ ἐπαρρησιάζωμεν τὰς κρίσεις δύο ἐκ τῶν γνωστοτέρων ἐφημερίδων τῆς πρωτεύουσας.

Σ. τῆς Διευθ.

αὐτοῦ. Καὶ τῶντι, δι' ὀλίγων ἐπωφελεστέρων τούτου συγγραμμάτων ἐπλουτίσθη ἡ νεωτέρα φιλολογία μας καὶ ὀφείλεται μεγίστη χάρις εἰς τὸν σεβασμιὸν καὶ φιλόπονον γέροντα Κ. Ι. Ρ. Ραγκαβῆ, τὸν δ' ἀπύτων πόνων καὶ σπανίας τῶντι πολυμαθείας εἰσάξαντα ἡμᾶς εἰς τὴν περισπούδαστον ταύτην εἰς πάντα Ἑλληνα ὑπόθεσιν.

Διὰ μυρίων ἀνδραγαθῶν καὶ θυσιῶν ἀνεκτίσαμεν ἐλευθέραν πατρίδα, καὶ τὴν μὲν ἀρχαίαν αὐτῆς ἱστορίαν ἐδιδάχθημεν, ἀλλ' ὀλίγοι ἐξ ἡμῶν δύναται νὰ καυχῶσιν, ὅτι ἐγνωρίσαμεν καλῶς τὴν ἐλευθέραν ταύτην ἡμῶν πατρίδα, ὅτι ἔχομεν ἀκριβεῖς εἰδήσεις περὶ τῆς γεωγραφικῆς, ἀρχαιολογικῆς καὶ στατιστικῆς αὐτῆς περιγραφῆς, ἀπαραιτήτων πρὸς γνῶσιν ἐντελῆ τόπου τινός. Τὸ δυσχερὲς λοιπὸν τοῦτο καὶ ἐθνικώτατον ἐνταυτῶ ἔργον ἐπεχείρησεν ὁ συγγραφεὺς, καὶ καθ' ἡμᾶς ἐπέτυχε πληρέστατα, ὥστε ἡ συγγραφή αὐτοῦ δύναται νὰ θεωρηθῇ ὅλως πρωτότυπον καὶ Ἑλληνικὸν ἔργον.

Διαιρεῖται τὸ σύγγραμμα εἰς τρεῖς τόμους, ὧν ὁ Α'. ὁ καὶ ἐκδοθεὶς ἤδη, διαλαμβάνει τὴν Στερεὰν Ἀνατολικὴν καὶ Δυτικὴν Ἑλλάδα, ὁ Β'. τὴν Πελοπόννησον, καὶ ὁ Γ'. τὰς νήσους τὰς τε ἐλευθέραις καὶ μὴ, καὶ τὸν πίνακα.

Ὁ Α' τόμος, ὃν ἔχομεν ἀνά χεῖρας, παρεκτός τῆς περιγραφῆς τῆς Ἀττικῆς, Μεγαριδος, Βοιωτίας, Φωκίδος, Λοκίδος, Φθιώτιδος, Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας, περιέχει εἰσαγωγὴν περὶ Ἑλλάδος ἐν γένει, καὶ ἐνταῦθα ὁ λόγος οὐ περὶ μόνῃς τῆς νῦν περιωρισμένης Ἑλλάδος, ἀλλὰ περὶ τῆς Ἑλλάδος τοῦ Στράβωνος, τῆς ἐκτεινομένης ἀπὸ Κρήτης μέχρι Θεσσαλονίκης καὶ Νέσσου ἐν Μακεδονίᾳ, κτλ. ἐν ᾗ μάλιστα καταφαίνεται ἡ πολυμαθεῖα τοῦ συγγραφῆως καὶ τὸ εὐσυνείδητον τοῦ ἔργου. Ὅθεν δικαίως ἐπιφέρει ὁ Κ. Ραγκαβῆς περὶ τὸ τέλος τῆς εἰσαγωγῆς τὰ ἑξῆς: «Ἐξερευνήσαντες ἡμεῖς οὕτω τὰ ἔθνογραφικὰ ὄρια τῆς Ἑλλάδος καὶ δεῖξαντες, ὅποια κύρια ἔθνη ἔκησε τὸ Ἑλληνικὸν ἔδαφος, διεξήλθομεν, νομίζομεν τὸ σπουδαιότατον μέρος τῆς ἀρχαίας γεωγραφίας τῆς Ἑλλάδος, διότι ἐκ τῆς γνώσεως τῆς τῶν ἐθνῶν τούτων σχετικῆς πρὸς ἀλληλα ἐνοικήσεως καὶ συναφείας, οὐ μόνον διασαφίζονται πολλὰ χωρία τῶν ἀρχαίων ποιητῶν καὶ λοιπῶν κλασικῶν συγγραφέων κακῶς ἐννοηθέντα ἐξ ἀπειρίας, ἀλλὰ καὶ ἡ γεωγραφία, καταλαμβάνει τὴν προσήκουσαν αὐτῇ θέσιν ὡς ὀπιδός καὶ ἐνάμιλλος τῆς ἱστορίας». Εἰς πᾶσαν δὲ πόλιν, κωμόπολιν καὶ χωρίον, ὅσον δυνατόν, ὁ συγγραφεὺς προστίθησι, μετὰ τὰς περὶ ἀρχαιότητος εἰδήσεις, καὶ τὴν νεωτέραν κατάστασιν, ὡς καὶ σύντομον ἱστορίαν τῶν κατὰ τὸν ἀγῶνα μαχῶν καὶ περιπετειῶν.

Ἐκ τῶν ὀλίγων τούτων βλέπει λοιπὸν ἕκαστος, πόσον εἶναι πολύτιμον καὶ ἀνγκαῖον δι' ἕκαστον Ἑλληνα τὸ σύγγραμμα τοῦ Κ. Ι. Ρ. Ραγκαβῆ, καὶ δὲν δισταζόμεν νὰ συστήσωμεν αὐτὸ εἰς πάντα.

(Ἐκ τοῦ Αἰῶνος).

Ἀναγγέλλοντες τὴν ἔκδοσιν τοῦ πρώτου τόμου, τοῦ ὑπὸ τοῦ Κ. Ρ. Ῥαγκαβῆ ἐκδοθέντος συγγράμματος ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον, σπεύδομεν νὰ συστήσωμεν τὸ σύγγραμμα τοῦτο εἰς τὸ κοινόν, ὡς σύγγραμμα χρησιμώτατον καὶ ἀναγκαιότατον εἰς πάντα μάλιστα Ἑλληνα, ὡς εὐρίσκοντα εἰς αὐτὸ τὴν Γεωγραφικὴν περιγραφὴν τῆς πατρίδος του, τὴν ἱστορικὴν, ἀρχαιολογικὴν, χωρογραφικὴν τῆς ἀρχαίας καὶ νέας Ἑλλάδος, διὰ τῆς ὁποίας μανθάνομεν τὰ ὀνόματα ὄλων τῶν ἀρχαίων πόλεων, κωμοπόλεων καὶ λ. μὲ τὰς σημερινὰς ὀνομασίας, τὰς τοποθεσίας, πολλὰ περιστατικά τῆς ἀρχαίας καὶ νέας μας ἱστορίας καὶ πολλὰ ἄλλα τὰ ὁποία εὐρίσκει ἐν τῇ βίβλῳ ταύτῃ ὁ ἀναγνώστης, διὰ τὰ ὁποία χρεωστοῦμεν νὰ εὐχαριστήσωμεν τὸν σεβάσμιον γέροντα συγγραφέα αὐτοῦ, τὸν μὴ φεισθέντα πόνων καὶ κόπων εἰς ἡλικίαν, ἥτις ἀπαιτεῖ ἀνάπαυσιν, πρὸς ὄφελος τῶν συμπολιτῶν του.

(Ἐκ τῆς Ἀθηνᾶς).

ΠΟΙΗΣΙΣ

Εἰς τὸ Λεγκῶμα

Τῆς Κυρίας Π. . . .

— 0 —

Τοῦ βίου μου τὴν ὁδὸν σὺ μόνῃ συνετήρεις,
Ἐπέκαιες τὴν φλόγα ὅπου μὲ ἐπυρπόλει
Κ' οἱ δύο ὀφθαλμοὶ σου ὡς τ' οὐρανοῦ οἱ πόλοι
Πρὸς σ' ἔφερον τοῦ νοῦ μου τοὺς λογισμοὺς δεσμῆρεις.

— 0 —

Πλὴν σὺ ψυχρὰ ὡς λίθος, ὡς τὴν χιόνα κρύα,
Δὲν μ' ἔχυνες ἐν δάκρυ, δὲν μ' ἐρρίπτεις ἐν βλέμμα,
Ἄλλὰ τὸ σιδηροῦν σου περιεκόσμηες στέμμα,
Ἐκάστοτε μὲ νέα, μ' εὐωδιῶντα ἔα.

— 0 —

Πλὴν, φίλη, καὶ αὐτὴ σου ἡ ἀσπλαγχνος ψυχρότης
Καὶ αὕτη ἐμψυχόνει, καὶ αὕτη κατακάλει,
Καὶ τὴν ζωὴν μου, ἥτις ὀποτελὴς σου ῥέει,
Ἐκείνη τέρπει μόνῃ, φραγὰ μου θεότης!

— 0 —

Ὡ! κἄν, φιλάττη, τώρα ὅπου θὰ σὲ ἀφήσω,
Χὰν στεναγμοὺς νὰ δίδῃς εἰς τὴν πτωγὴν μου μνήμην
Κ' ἐνθυμουμένη εἶπαι πιστὸς σου λάτρις ἡμῶν
Τὸν παγετὸν ἀπέθεες ὄν πρῶην ἐνεδύσω.

— 0 —

Ὅποταν τερπνὴ αὔρα σοῦ ψύξει τοὺς βροστῆχους
Ἢ ὅταν σὲ χρυσίζῃ ζηλότυπος σελήνη,
Ἢ ὅταν σ' ἐπιστῆφει χιονωτὴ μυρσίνη,
Ἢ ὅταν ψιθυρίζῃς γλυκεῖς κιθάρας ἤχους.

— 0 —

Καὶ τὴν καρδίαν τότε τὴν νέαν ἐνθυμήσου,
Φιλάττη, τοῦ μακρὰν σου δὲν ἔμπορεῖ νὰ ζήσῃ,
Καὶ, πρὶν κοπᾶς ἡ αὔρα, ποῖν ἡ σελήνη δύσῃ,
Ὡ! ἄφες κ' εἰς ἐκείνην ἐν μέρος τῆς ψυχῆς σου.

G. T. B.

ΔΙΑΦΟΡΑ.

— 0 —

Τὸ τέκνον τῆς εὐσπλαγχνίας. Ὅτε

Θεὸς ἠθέλησε νὰ πλάσῃ τὸν ἄνθρωπον, συνεκάλεσεν εἰς συμβούλιον περὶ τὸν μυστηριώδη αὐτοῦ Θρόνον τοὺς Ἄγγελους τοὺς παριστώντας τὰς διαφόρους ἰδιότητάς του.

« Μὴ τὸν πλάσῃς! εἶπεν ὁ Ἄγγελος τῆς Δικαιοσύνης· διότι θὰ γίνῃ ἀδικος πρὸς τὸν ἀδελφόν του καὶ σκληρὸς πρὸς τοὺς ἀσθενεστέρους του ».

« Μὴ τὸν πλάσῃς! εἶπε καὶ ὁ Ἄγγελος τῆς Εἰρήνης· διότι θὰ ποτίσῃ τὴν γῆν μὲ ἀνθρώπινον αἷμα. Ὁ πρωτότοκος τῆς γενεᾶς του θὰ φανεύσῃ τὸν ἴδιον ἀδελφόν του.

« Μὲ ψεύδῃ θὰ βεβηλώσῃ τὴν ἱερότητά σου, εἶπε καὶ ὁ Ἄγγελος τῆς Ἀληθείας· ἂν ἐγγαράξῃς εἰς τὸ πρόσωπόν του τὴν ἰδίαν σου εἰκόνα ὡς σφραγίδα πίστεως ».

Ἔτι ὠμίλουν οἱ ἄγγελοι, ὅτε ἡ εὐσπλαγχνία, τὸ νεώτατον καὶ προσφιλέστατον τοῦτο τέκνον τοῦ οὐρανοῦ Πατρὸς, πλησιάσασα εἰς τὸν Θρόνον αὐτοῦ, καὶ ἀψαμένη τῶν γονάτων τοῦ Ἰψίστου, « Πλάσαι τον, εἶπε, Πάτερ, πλάσαι τον κατ' ἰδίαν σου εἰκόνα, καὶ ἐραστήν τῆς ἀγαθότητός σου. Ἄν ὅλοι οἱ δούλοι σου τὸν ἐγκαταλείψωσιν, ἐγὼ θὰ τὸν ἐπιτέπωμαι, καὶ ὡς φιλόστοργος μήτηρ, παρισταμένη πλησίον του, θὰ διορθῶν τὰ σφάλματά του, καὶ θὰ τὸν χειραγωγῶ πρὸς τὸ καλόν. Εἰς τὴν ἀσθενῆ καρδίαν του θὰ ἐμπνεύσω συμπάθειαν καὶ ἔλεος πρὸς τοὺς ἀσθενεστέρους του. Ἄν ἀποπλανηθῇ ἀπὸ τὴν ὁδὸν τῆς Εἰρήνης καὶ τῆς Ἀληθείας, ἂν καθυβρίσῃ τὴν Δικαιοσύνην καὶ τὴν Ἐπιστήμην, αὐτὰ τ' ἀποτελέσματα τῆς πλάνης του θὰ τὸν ἀπαγκάσωσι νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν εὐθείαν, καὶ θὰ τὸν καταστήσωσι κρείττονα ἑαυτοῦ ».

Ὁ Πατὴρ λοιπὸν τῶν ἀνθρώπων ἐπέλεξε τὸν ἄνθρωπον πλάσμα ἀσθενὲς καὶ ἀμαρτωλόν, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὰ τὰ ἐλαττώματά του προστατευόμενον

ὑπὸ τῆς θείας εὐσπλαγγίας, ἥτις οὐδέποτε τὸν ἐγκαταλείπει, ἀλλὰ πάντοτε τὸν φωτίζει καὶ τὸν καθοδηγεῖ.

Ἐνθυμοῦ τὴν γένεσίν σου, ὦ ἄνθρωπε, ἐὰν ἦσαι σκληρὸς καὶ ἀνεπιεικὴς! Μεταξὺ ὄλων τῶν ιδιοτήτων τοῦ Θεοῦ μόνη ἡ εὐσπλαγγία ἐρέχθη τὴν ὑπαρξίν σου. Καθ' ὅλην σου τὴν βρομικὴν ἡλικίαν μόνη ἡ ἀγάπη καὶ ὁ οἶκτος σοὶ παρέχουσι τὸ μητρικὸν γάλα.

ΟΠΛΑ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ. Κάλαμος καὶ Μάχαιρα ἤριζον συναλλήλως περὶ πρωτείων, αἱ δὲ γνώμαί τῶν δικαστῶν ἦσαν διηρημέναι· οἱ μὲν πεπαιδευμένοι εἶχον ἀφθονίαν λέξεων, καὶ κατέπειθον εὐκόλως· οἱ δὲ λάτραι τῶν ὄπλων ἦσαν ἄγριοι καὶ ἐπέφερον βίαν εἰς τοὺς μὴ ἀφωσιουμένους εἰς τὴν μερίδα αὐτῶν. Καὶ οὕτως ἡ ἔρις ἐξαπτομένη καθίστατο ἀτελεύτητος· τέλος ἀπεφάσισαν νὰ ἐλθῶσιν εἰς χεῖρας, καὶ διὰ μονομαχίας νὰ διακρίνωσι τὴν ἀλήθειαν. Ἀλλ' εὐθὺς θόρυβος μέγας ἐπεκράτησε μεταξὺ τῶν βιβλίων ἐντὸς τῶν βιβλιοθηκῶν, τὰ ὄπλα ἐκρότουν εἰς τὰς ὀπλοθήκας, οἱ δὲ ἄνθρωποι ἴσταντο μεταξὺ φόβου καὶ ἐλπίδος περιμένοντες τὸ ἀποδησόμενον.

Ὁ Κάλαμος, ὁ καθιερωμένος εἰς τὴν ἀλήθειαν, συνησθάνετο ὅτι πλεῖστα ψεῦδη εἶχε γράψει. Ἡ Μάχαιρα, τὸ θεῖον ὄπλον, ἦτο βεβαμμένη μὲ ἀθῶον αἷμα. Ἀμφότεροι ἠλπίζον εἰς τὴν βοήθειαν τοῦ Οὐρανοῦ, καὶ ἀμφότεροι ἐφοβοῦντο τὴν ἀγανάκτησίν του. Ἡ Κυβέρνησις, ἥτις ἀμφοτέρων μὲν εἶχε χρεῖαν ἀλλὰ καὶ ἀμφοτέρων ἀπεδοκίμαζε τοὺς τρόπους, ἐπροσπονήθη ὅτι πρὸς οὐδέτερον αὐτῶν ἔτρεφεν οὔτε ἀγάπην οὔτε πάθος. Καὶ ὁ μὲν Κάλαμος ἦτον ἀσθενὴς, ἀλλ' ἐπιδέξιος, εὐλύγιστος, γεγυμνασμένος, καὶ λίαν τυληρὸς· ἡ δὲ Μάχαιρα σκληρὰ, ἀμερόληπτος, ἀλλ' ὀλίγον εὐκαμπτος. Ὡστε ἡ νίκη ἐφαίνετο ἀμφιφάτης καὶ ἀβεβαία.

Τέλος, πρὸς ἀσφάλειαν ἐκατέρων τῶν διαμαχομένων μερῶν, ἀπεφάσισεν ἡ κοινὴ εὐδαιμονία, ὥστε ἀμφοτέρα νὰ παρίστανται πλησίον αὐτῆς, καὶ νὰ συνδιαλάσσωνται. Ἐπειδὴ μόνη ἐκείνη ἡ χώρα δύναται νὰ εὐδαιμονήσῃ, καθ' ἣν Κάλαμος καὶ Μάχαιρα πιστῶς ὑπηρετοῦσι τὴν πολιτείαν, χωρὶς νὰ δεσπόζῃ κατ' ἀρέσκειαν καὶ ἐμπαθῶς σφάζει ἐκείνον, ἐκείνος αὐτήν.

ΚΟΥΡΑ ΤΩΝ ΠΡΟΒΑΤΩΝ ΕΝ ΣΚΩΤΙΑ. Πάλαι ποτὲ ἦτο συνήθεια ἀντὶ νὰ κήρεται τὸ ἔριον τῶν προβάτων διὰ ψαλίδος ἢ ἀνασπᾶται, ἐν τῷ ταλαίπωρον ζῶν, ἐβρυχάτο ὀδυνόμενον καὶ ὑποφέρειν πόνους φρικτούς. Ἀλλ' τίς πιστεύει ὅτι ἡ βάρβαρος αὕτη συνήθεια ἐπέζησεν ἐν Σκωτία, καὶ ὀνομάζεται Sheep rooing? Βεβαίως κατανοῦνται ἡ καρδία σου ἐὰν ἰδῆς γριάαν γυναῖκα κρατῶσαν καὶ μὲ τὰς δύο τῆς χεῖρας τὸ πρόβατον ἐνφύσῃ τὴν κόρη ἢ μερικάκιον ἀνασπᾶσι τὰς τρίχας του! Μετὰ τὸ τέλος τῆς σκληρᾶς ταύτης κουράς, τὸ ἄθλιον ζῶον φεύγει περίφοβον, ἔχον τὸ σῶμά του γυμνόν ὅσῳ ἀφῆκε καὶ αὐτὸ τὴν γῆν εἰς

ἣν ἔθεσκε πρὸ μικροῦ.

Καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ καὶ ἡ θύραθεν ἱστορία βεβαιούσιν, ὅτι ἡ ἐποχὴ τῆς κουράς τῶν προβάτων ἦτο τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐποχῇ ἐροτῆς καὶ ἀγαλλιᾶσεως. Ἀλλὰ σήμερον, ὅποιαν εὐχαρίστησιν δύναται νὰ προξενήσῃ ἡ οὕτω πως γινομένη κουρὰ εἰς τὰς κομποπρεπεῖς κατοίκους τῆς Καληδονίας; Ἀποροῦμεν πῶς ἡ συνήθεια αὕτη δὲν στιγματίζεται μετ' αὐστηρότητας. Καὶ ἐὰν οἱ πένητες ἀποροῦσι πῶς ν' ἀγοράσωσι ψαλίδας, οἱ πλούσιοι διὰ τί δὲν ἀγοράζουσι;

ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΙΠΠΟΥ. Οἱ Ἄραβες τῆς Σαχάρως οὕτω πως ὀρίζουσι τοὺς τελείους ἵππους·

«Τέλεις ἵππος εἶν' ἐκεῖνος ὅστις φέρει ἕνα ἄνδρα, τὰ ὄπλα του, τὰ διαθέσιμα ἐνδύματά του, τροφὰς διὰ τε τὸν ἀναβάτην καὶ ἑαυτὸν, σημαίαν καὶ ὅταν πνέῃ σφοδρὸς ἄνεμος, ὅστις σῦρει ἐν ἀνάγκῃ πτώμα, καὶ τρέχει δι' ὅλης τῆς ἡμέρας χωρὶς νὰ ἐνθυμηθῇ ἂν πρέπει νὰ φάγῃ καὶ νὰ πῖνῃ.»

Κατὰ τὴν γνώμην τῶν Ἀράβων, ὁ ἵππος ζῆ εἰκοσι καὶ εἰκοσιπέντη ἔτη, ἡ δὲ φορβὰς εἰκοσιπέντε ἕως τριάκοντα. Ἡ δὲ χρῆσις αὐτοῦ πρέπει, προσθέτουσι νὰ γίνεται οὕτω πως·

Σεβάα ἐλ Χρούγια, ἦτοι ἑπτὰ ἔτη διὰ τὸν ἀδελφόν μου.

Σεβάα Λύα, ἦτοι ἑπτὰ ἔτη δι' ἐμέ.

Σεβάα λι Ἀδούγα, ἦτοι ἑπτὰ ἔτη διὰ τὸν ἐχθρόν μου.

Ἄρα ὁ ἵππος εἶναι πολεμικώτερος ἀπὸ τοῦ ἐβδόμου μέχρι τοῦ δεκάτου τετάρτου ἔτους.

Ἡρώτησάν τινες τοὺς Ἄραβας πῶθεν κατάγονται οἱ ἵπποι τοὺς ὁποίους τοσοῦτ' ἠεραπεύουσιν;

Αὐτοὶ δὲ εἰς ἀπάντησιν, ἐδακτυλοδείκτησαν τὴν Ἀνατολήν, εἰπόντες·

— Ἐρχονται ἀπὸ τὴν πατρίδα τοῦ πρώτου ἀνθρώπου ὅπου ἐπλάσθησαν δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας πρὸ αὐτοῦ.

Καὶ μετὰ ταῦτα ἐπέφερον·

— Ὁ θεὸς εἶπεν·

— Ἐπλάσα διὰ τὸν ἄνθρωπον πάντα τὰ ἐπὶ γῆς. Δίνω πάντα ταῦτα εἰς τὸν Ἀδὰμ καὶ τοὺς ἀπογόνους του. Ὁ ἄνθρωπος θέλει εἰσθαι τὸ εὐγενέστατον τῶν κτισμάτων, ὡς ὁ ἵππος τὸ ἀγενέστατον τῶν ζώων.

Ὅθεν, ἐξακολουθοῦσιν οἱ Ἄραβες, ὅταν ἀρχηγὸς τις ἔρχεται νὰ διοικήσῃ, προετοιμάζεται ἡ σκηνὴ του διὰ νὰ καταλύσῃ ὑπ' αὐτὴν, τὰ ἐδέσματα δσα θέλουσι καθηδύνη τὴν γῆσίν του, καὶ μάλιστα οἱ ἵππεῖς οἵτινες θέλουσι τὸν παρακολουθήσει διὰ νὰ ἐκτελέσωσι τὰς ἐντολάς του. Ἄρα ὁ ἵππος ἐπλάσθη πρὸ τοῦ Ἀδὰμ.

